

Udskriftsdato: 22. december 2025

VEJ nr 9450 af 27/06/2014 (Historisk)

Vejledning om anprisningsforordningen (Forordning (EF) Nr. 1924/2006)

Ministerium: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Journalnummer: Fødevaremin.,
Fødevarestyrelsen,j.nr.2014-27-33-00010

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9371 af 26/04/2016

Vejledning om anprisningsforordningen

(Forordning (EF) Nr. 1924/2006)

Indhold

1. Indledning
- 2.
3. Definitioner
 - Anvendelsesområde
 - 3.1 Reglerne gælder for alle kommercielle meddelelser
 - 3.1.1 Anprisning af fødevarer fra en virksomhed til en anden virksomhed
 - 3.1.2 Materiale til sundhedspersonale
 - 3.2 Reglerne gælder for alle fødevarer
 - 3.2.1 Specifikke regler vedrørende ernærings- og sundhedsanprisninger i andre regelsæt
 - 3.2.2 Obligatoriske oplysninger er ikke anprisninger
 - 3.3 Varemærker, handelsbetegnelser og fantasinavne
 - 3.3.1 Ernærings- og sundhedsanprisninger i "Gråzonen"
 - 3.4 Generiske betegnelser
 - 3.5 "Ikke-gavnligt ernæringsanprisninger"
 - 3.6 Brug af myndighedsanbefalinger
 - 3.7 Kan man anvende anbefalinger fra nationale sundhedsorganisationer?
4. Ernæringsanprisninger
 - 4.1 Tilladte ernæringsanprisninger
 - 4.1.1 Ernæringsanprisninger vedrørende et særligt indhold
 - 4.1.2 Ernæringsanprisninger vedrørende fravær af et indhold
 - 4.1.3 Ernæringsanprisninger vedrørende et øget eller reduceret indhold (sammenlignende anprisninger)
 - 4.2 Særlige bestemmelser for sammenlignende ernæringsanprisninger
 - 4.2.1 Referencefødevarer - hvad skal der sammenlignes med?
 - 4.2.2 Sammenligningen skal være betydelig
 - 4.3 "Naturligt/naturlig"
 - 4.4 Anprisninger, der henviser til konkret indhold
 - 4.5 Ernæringsanprisninger vedrørende alkoholindhold
 - 4.5.1 Alkoholfri
 - 4.6 Nøglehulsmærket
 - 4.7 Ernæringsanprisninger i relation til generelle mærkningsregler
 - 4.8 Ernæringsanprisninger på kosttilskud
 - 4.9 Afgrænsningsspørgsmål
5. Sundhedsanprisninger
 - 5.1 Tilladte sundhedsanprisninger
 - 5.1.1 Artikel 13 anprisninger
 - 5.1.2 Artikel 14 anprisninger
 - 5.1.3 Variation i ordlyd
 - 5.2 Uspecifikke sundhedsanprisninger
 - 5.3 Ansøgning om nye sundhedsanprisninger
 - 5.3.1 Anmodning om ejendomsretlig beskyttelse af data

- 5.4 Sundhedsanprisninger, der ikke er tilladte
- 6. Generelle bestemmelser og principper som alle anprisninger skal overholde
 - 6.1 Generelle principper for alle anprisninger
 - 6.2 Generelle betingelser for alle anprisninger
 - 6.2.1 Gavnlig virkning
 - 6.2.2 Betydelig mængde
 - 6.2.3 Stoffet skal kunne udnyttes af kroppen
 - 6.2.4 Mængde af fødevarer skal med rimelighed kunne indtages
 - 6.2.5 Anprisninger skal være forståelige for forbrugeren
 - 6.2.6 Anprisninger skal gælde for fødevarer klar til brug
 - 6.3 Anprisninger skal være videnskabeligt dokumenteret
 - 6.4 Anpriste fødevarer skal leve op til ernæringsprofilerne
 - 6.5 Særlige restriktioner for alkoholholdige drikkevarer
- 7. Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger
 - 7.1 Næringsdeklaration
 - 7.2 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af ernæringsanprisninger
 - 7.3 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af sundhedsanprisninger
 - 7.3.1 Oplysninger (erklæringer), som skal gives, når der anvendes sundhedsanprisninger
 - 7.3.2 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af "reduceret risiko for sygdom" anprisninger
 - 7.3.3 Oplysningskrav angivet i særlige betingelser for anvendelse
- 8. Overgangsbestemmelser
 - 8.1 Ernæringsanprisninger
 - 8.2 Sundhedsanprisninger
 - 8.2.1 Artikel 13 anprisninger
 - 8.2.2 Artikel 14 anprisninger
 - 8.2.3 Overgangsbestemmelsernes betingelser skal være overholdt
 - 8.3 Varemærker og handelsbetegnelser
 - 8.4 Ernæringsprofiler
- 9. Ophævelse af administrative forskrifter

1. Indledning

Europa-Parlamentets og Rådets forordning Nr. 1924/2006 af 20. december 2006 om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer (herefter anprisningsforordningen) har fundet anvendelse siden 1. juli 2007. Anprisningsforordningen er herefter ændret ved 4 forordninger¹⁾. Derudover er vedtaget en række gennemførelsesbestemmelser, herunder en række forordninger om godkendelse og afvisning af sundhedsanprisninger.

Formålet med harmonisering af reglerne er at sikre, at det indre marked fungerer tilfredsstillende ved, at der skabes lige konkurrencevilkår samtidig med, at der sikres et højt niveau af forbrugerbeskyttelse. Forordningen skal beskytte forbrugerne mod vildledende markedsføring og lette deres valg i forbindelse med indtag af en afbalanceret og varieret kost.

Anprisningsforordningen regulerer anvendelsen af ernærings- og sundhedsanprisninger i EU og supplerer de generelle bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) 2000/13 om mærkning af fødevarer²⁾ (herefter mærkningsdirektivet). Mærkningsdirektivet er gennemført i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1308 af 14. december 2005 om mærkning mv. af fødevarer (mærkningsbekendtgørelsen)³⁾. Mærk-

ningsdirektivet afløses af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1169/2011 om fødevareinformation til forbrugerne (fødevareinformationsforordningen), som finder anvendelse fra december 2014.

Anprisningsforordningen er indholdsmæssigt struktureret således, at kapitel III omhandler ernæringsanprisninger, med en liste over de tilladte ernæringsanprisninger i bilaget til forordningen. Kapitel IV omhandler sundhedsanprisninger. Disse ernærings- og sundhedsanprisninger kan anvendes, hvis nogle generelle principper, som beskrevet i kapitel II, er overholdt.

Denne vejledning har til formål at forklare bestemmelserne i anprisningsforordningen. Bestemmelserne gennemgås emnevis og følger ikke kronologisk kapitlerne i anprisningsforordningen. Der henvises overordnet til de pågældende bestemmelser i anprisningsforordningen, og der gives også eksempler på konkrete afgørelser fra Fødevareministeriets Klagecenter og i enkelte tilfælde domme fra EU-Domstolen.

Vejledningen er ikke retligt bindende, og den skal derfor læses i sammenhæng med anprisningsforordningen og de tilhørende gennemførelsesbestemmelser. Vejledningen skal også læses i sammenhæng med Kommissionens vejledning fra 2007 vedrørende gennemførelsen af anprisningsforordningen⁴⁾ samt Kommissionens vejledning fra 2013 vedrørende særlige betingelser for sundhedsanprisninger⁵⁾.

Vejledningen retter sig til virksomheder, der ønsker at markedsføre fødevarer med ernærings- og sundhedsanprisninger, samt til Fødevarestyrelsens tilsynsførende, der kontrollerer, om fødevarer markedsføres i overensstemmelse med lovgivningen.

2. Definitioner

Anprisningsforordningens artikel 2

De fleste definitioner, der anvendes i anprisningsforordningen, fremgår af selve forordningen. Hvis definitionerne stammer fra anden lovgivning, er henvisning hertil angivet.

Anprisning: Ethvert budskab eller fremstilling, som ikke er obligatorisk i henhold til fællesskabslovgivning eller national lovgivning, herunder billeder, grafik eller symboler uanset form, som angiver, indikerer eller antyder, at en fødevare har særlige egenskaber.

Anprisninger, som vedrører særlige ernærings- og sundhedsegenskaber ved en fødevare, er omfattet af anprisningsforordningen. Hvorvidt en anprisning er omfattet af anprisningsforordningen afhænger således af, om denne er omfattet af definitionen på enten en ”ernæringsanprisning” eller en ”sundhedsanprisning”.

Ernæringsanprisning: Enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at en fødevare har særlige gavnlige ernæringsmæssige egenskaber, på grund af

- a) den energi (kalorieværdi), som den giver, giver i nedsat eller øget grad, eller ikke giver, og/eller
- b) de næringsstoffer eller andre stoffer, som den indeholder, indeholder i nedsat eller øget omfang, eller ikke indeholder.

Sundhedsanprisning: Enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at der er en sammenhæng mellem en fødevarekategori, en fødevare eller en af dens bestanddele og sundhed.

”Sundhed” er ikke nærmere defineret i anprisningsforordningen. Der er imidlertid bred enighed blandt medlemsstaterne om, at ”sundhed” skal forstås bredt, således at ”sundhedsanprisning” omfatter alle angivelser eller indikationer af en sammenhæng mellem en fødevare og virkning på kroppens funktioner, herunder helbredsmæssigt velvære.

Anprisning af en reduceret risiko for sygdom: Enhver sundhedsanprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at indtag af en fødevarekategori, en fødevare eller en af dens bestanddele i betydelig grad reducerer en risikofaktor for udvikling af en sygdom hos mennesker.

Fødevarer: Alle stoffer eller produkter, som, uanset om de er uforarbejdede eller helt eller delvist forarbejdede, er bestemt til eller med rimelighed må antages at skulle indtages af mennesker, jf. definitionen i fødevareforordningen⁶⁾. "Fødevarer" omfatter drikkevarer, tyggegummi og ethvert stof, herunder vand, der bevidst tilsættes fødevarer i forbindelse med deres fremstilling, tilberedning eller behandling, jf. definitionen i fødevareforordningen.

Markedsføring: Besiddelse af fødevarer eller foder med henblik på salg, herunder udbydelse til salg eller anden overførsel, som finder sted mod eller uden vederlag, herunder selve salget og distributionen og selve den overførsel, der sker på andre måder, jf. definitionen i fødevareforordningen.

Endelig forbruger: Den endelige forbruger af en fødevare, som ikke anvender fødevaren som led i operationer eller aktiviteter i forbindelse med en fødevarevirksomhed, jf. definitionen i fødevareforordningen.

Gennemsnitsforbruger: I anprisningsforordningens betragtning nr. 16 henvises til retspraksis og retsafgørelser fra De Europæiske Fællesskabers Domstol på området, jf. Rådets direktiv 84/450/EØF af 10. september 1984 om vildledende og sammenlignende reklame.

I overensstemmelse med Domstolens fortolkning tager anprisningsforordningen således udgangspunkt i en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, under hensynstagen til sociale, kulturelle og sproglige forhold, men sørger for at forhindre udnyttelse af forbrugere, hvis situation gør dem særligt udsatte over for vildledende anpriser. I de tilfælde, hvor en anprisning specifikt rettes mod en særlig gruppe som for eksempel børn, bør virkningen af den pågældende anprisning vurderes ud fra, hvordan den opleves af et gennemsnitligt medlem af denne gruppe. Begrebet "gennemsnitsforbruger" er ikke et statisk begreb. Nationale domstole og myndigheder bør selv - under hensyn til Domstolens retspraksis - foretage en vurdering med henblik på at bestemme gennemsnitsforbrugerens typiske reaktion i et givet tilfælde.

Mærkning: Angivelser, oplysninger, fabriks- eller varemærker, billeder eller symboler, som vedrører en fødevare, og som er anført på emballager, dokumenter, skilte, etiketter eller halsetiketter af enhver art, der ledsager eller henviser til denne fødevare, jf. definitionen i mærkningsdirektivet.

Den samme definition af "mærkning" er videreført i fødevareinformationsforordningen.

Næringsstof: protein, kulhydrat, fedt, kostfibre, natrium, vitaminer og mineraler opført i bilaget til næringsdeklarationsdirektivet (Direktiv 90/496/EØF)⁷⁾ samt stoffer, der tilhører eller er bestanddele af et af disse stoffer. (Næringsdeklarationsdirektivet er gennemført i næringsdeklarationsbekendtgørelsen⁸⁾.)

Den samme definition er videreført i fødevareinformationsforordningen. Eksempelvis er aminosyrer, som er bestanddele af protein, også omfattet af definitionen på næringsstof.

Andet stof: et andet stof end et næringsstof, som har en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning.

Et andet stof end et næringsstof kan for eksempel være taurin, lycopren, e.l. "Andet stof" er ikke begrænset til stoffer i kemisk forstand, hvilket understøttes af de indledende bemærkninger til anprisningsforordningen, der blandt andet henviser til plante- og urteekstrakter. Det skal således vurderes konkret, hvad "andet stof" er. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at "andet stof" dog ikke omfatter almindeligt anvendte fødevaringredienser, så som "havre", "appelsin" mv., selv om disse måtte være fremhævet, fordi de har eller indikerer en ernærings- eller sundhedsmæssig virkning.

Reklame: enhver form for tilkendegivelse i forbindelse med udøvelse af virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøvelse af et liberalt erhverv, som har til formål at fremme afsætningen af varer eller tjenesteydelser, herunder fast ejendom, rettigheder og forpligtelser, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) 2006/114 om vildledende og sammenlignende reklame.

Generisk reklame: Er ikke nærmere defineret i anprisningsforordningen, men vurderes at omfatte reklame, som gøres for en hel fødevarekategori og ikke et specifikt produkt eller varemærke.

Anprisningsforordningen omfatter alle kommercielle meddelelser vedrørende ernærings- og sundhedsanprisninger, inkluderet generisk reklame.

3. Anvendelsesområde

Anprisningsforordningens artikel 1 og 2

3.1 Reglerne gælder for alle kommercielle meddelelser

Anprisningsforordningen omhandler anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger i kommercielle meddelelser.

Reglerne gælder således for alle aktiviteter, hvor ernærings- og sundhedsanprisninger benyttes, eksempelvis i mærkning, markedsføring, præsentation, reklamer og reklamekampagner mv., og som har et kommercielt sigte. Enhver reklame eller præsentation, inkluderet mundtlige oplysninger givet ved levering af fødevarer, er således omfattet. Virksomheders sider på Facebook eller lignende sociale medier er også kommercielle meddelelser, og virksomheden er således ansvarlig for, at de oplysninger, der gives, er i overensstemmelse med lovgivningen. De indlæg eller bemærkninger, der gives fra anden part på en side, som virksomheden er ansvarlig for, er en del af virksomhedens markedsføring og skal være i overensstemmelse med reglerne.

Brancheforeninger, som repræsenterer og dermed agerer på vegne af specifikke fødevarevirksomheder eller andre kommercielle interesser, skal også overholde reglerne, hvis de anvender ernærings- eller sundhedsanprisninger i kommercielle meddelelser om fødevarer. Forordningen omfatter også anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger i generiske reklamer eller kampagner og ikke kun anprisning af konkrete produkter, jf. betragtning 4 i anprisningsforordningen.

Budskaber, som fremsættes af offentlige myndigheder eller ikke-kommercielle organisationer, er ikke-kommercielle meddelelser og er således ikke omfattet af anprisningsforordningen, jf. betragtning 4 i anprisningsforordningen. De pågældende budskaber er kun undtaget fra reglerne, når de gives i en ikke-kommerciel sammenhæng. Markedsføring af fødevarer, herunder generiske kampagner, i regi af for eksempel partnerskaber støttet af myndigheder eller med deltagelse fra myndigheder, er derimod ikke undtaget. Det er således ikke afgørende, om offentlige myndigheder deltager i for eksempel et partnerskab. Det afgørende er selve resultatet af samarbejdet, og hvorvidt dette bliver anvendt i kommerciel sammenhæng.

Ikke-kommercielle informationer i pressen (artikler) er heller ikke omfattet af forordningen. Informationer i pressen vil dog kunne blive opfattet som kommercielle meddelelser, hvis virksomheden for eksempel har betalt en avis eller et blad for en annonce om virksomhedens produkt.

3.1.1 Anprisning af fødevarer fra en virksomhed til en anden virksomhed

Forordningen finder anvendelse på alle ernærings- og sundhedsanprisninger i kommercielle meddelelser for fødevarer, der leveres til den endelige forbruger i den foreliggende form. Med den foreliggende

form til den endelige forbruger menes fødevaren, sådan som den er sammensat, uanset om produktet for eksempel pakkes om, inden den udbydes til salg over for forbrugeren.

Dette betyder, at ernærings- og sundhedsanprisninger vedrørende en fødevare i den foreliggende form, der sælges fra en virksomhed til en anden også er omfattet af anprisningsforordningen. Dvs. i alle handelsled. Se eksempel 1.

Eksempel 1: Hvedemel sælges fra en mølle til en virksomhed, som pakker melet om i mindre pakker og sælger det til forbrugeren. Der er ikke sket en ændring af fødevaren "hvedemel". Anprisningsforordningen finder således anvendelse i alle handelsled, og anprisninger af hvedemelet skal være i overensstemmelse med forordningen.

Hvis der sker en ændring af fødevaren i efterfølgende handelsled, vil der være tale om en ny fødevare (en anden form). Anprisninger af fødevarer eller ingredienser i forbindelse med en virksomheds salg af disse fødevarer eller ingredienser til en anden virksomhed, som anvender ingredienserne til fremstilling af et andet produkt, vil derfor som udgangspunkt ikke være omfattet af anprisningsforordningen. Se eksempel 2.

Eksempel 2: Hvedemel sælges fra en mølle til en virksomhed, som bager kager, der sælges til forbrugeren. Der er her sket en ændring af fødevaren "hvedemel". Forordningen finder således ikke anvendelse på de ernærings- og sundhedsanprisninger, som møllen anvender vedrørende melet overfor kageproducenten.

Bemærk, at det en forudsætning, at den pågældende markedsføring ikke er tilgængelig for forbrugeren, men alene er tilgængelig for den virksomhed, som fødevaren eller ingrediensen markedsføres til. Dette gælder også kommercielle hjemmesider eller lignende, hvor alle anvendte ernærings- og sundhedsanprisninger skal være i overensstemmelse med forordningen, såfremt den pågældende hjemmeside er tilgængelig for forbrugeren.

3.1.2 Materiale til sundhedspersonale

Anprisningsforordningen finder anvendelse på alle kommercielle meddelelser vedrørende en fødevare, der leveres i den foreliggende form til den endelige forbruger.

Det vurderes dog, at anprisningsforordningen ikke finder anvendelse på kommercielt materiale, som for eksempel en virksomhed formidler til læger og andet sundhedspersonale eller disses faglige organisationer. Dette vil være tilfældet, hvis

1. den pågældende læge, sundhedsperson eller organisation ikke er en kommerciel virksomhed, for eksempel et apotek, eller lignende,
2. virksomhedens materiale ikke er beregnet til, at sundhedspersonalet skal videreformidle budskabet til forbrugeren, og materialet ikke på anden måde bliver gjort tilgængeligt for forbrugeren.

Hvis det kommercielle materiale fra virksomheden er beregnet til at blive videreformidlet til forbrugeren, vil de anvendte ernærings- og sundhedsanprisninger skulle være i overensstemmelse med anprisningsforordningen. Det kan for eksempel være en brochure, der skal lægges ud i lægens venteværelse eller gives til diætister med henblik på videreformidling, eller materiale, der umiddelbart er tilgængeligt for forbrugeren, for eksempel på virksomhedens hjemmeside.

3.2 Reglerne gælder for alle fødevarer

Anprisningsforordningen gælder for alle former for fødevarer, herunder kosttilskud.

Reglerne gælder for både færdigpakkede og ikke-færdigpakkede fødevarer samt for generisk markedsføring. Se også afsnit 3.1. Forordningen omfatter også produktnavne eller betegnelser, som kan antyde en særlig ernærings- eller sundhedsmæssig virkning. Dette gælder også varemærker. Se afsnit 3.3.

Reglerne gælder således også for salg af fødevarer på spisesteder, som cafeer og restauranter, samt for virksomheder, der leverer mad til hospitaler, skoler, ældre mv. Det vil sige, at ernærings- og sundhedsanprisninger på for eksempel menukort, skilte eller hjemmesider eller ved mundtlig præsentation altid skal være i overensstemmelse med reglerne.

En virksomhed må således ikke i markedsføringen reklamere med, at de udbyder mad til navngivne (sygdoms)specifikke diæter, som for eksempel diabetes eller hjertesygdom. Det vil dog være muligt i markedsføringen at henvise til, at man kan levere mad i henhold til ”ordinerede diæter”.

Ligeledes vil det ikke blive opfattet som en kommerciel aktivitet, hvis førnævnte mærkninger anvendes alene som en logistisk hjælp, der skal sikre, at den korrekte mad leveres til de personer, som har fået ordineret den pågældende mad og/eller diæt. Ved vurderingen af, om der alene er tale om et logistisk værktøj, lægges der blandt andet vægt på

- 1) at leverancen af særlige diæter er beskrevet i den kontrakt, som er indgået mellem for eksempel kommunen og leverandøren af den kommunale service,
- 2) at diæterne leveres på baggrund af borgerens individuelle, særlige ernæringsbehov, og
- 3) at diæterne er leveret og mærket i samarbejde med kommunen og/eller kommunens institutioner og følger kostvejledning fra de offentlige sundhedsmyndigheder.

Bemærk, at markedsføring målrettet slutbrugeren, for eksempel via direkte salg, internet mv., som udgangspunkt, skal betragtes som en kommerciel aktivitet, der dermed skal overholde reglerne.

3.2.1 Specifikke regler vedrørende ernærings- og sundhedsanprisninger i andre regelsæt

Anpriseringsforordningens bestemmelser er et horisontalt regelsæt, der omfatter alle fødevarer. Hvis der er fastsat regler for ernærings- og sundhedsanprisninger i specifikke regler for fødevarer, vil det være de specifikke regler, som er gældende (lex specialis).

Det er dog meget begrænset, hvilke specifikke regler, der indeholder særlige bestemmelser for ernærings- og sundhedsanprisninger.

I Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1308/2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter⁹⁾ er der for smørbare fedtstoffer visse bestemmelser vedrørende anprisning af fedtindhold. For eksempel kan anprisningen ”fedtreduceret” eller ”light/let” anvendes, hvis fedtstoffet indeholder maksimum 62 g fedt pr. 100 g. Og indtil 31. december 2015 kan man også anvende anprisningen ”ekstra fedtreduceret”, hvis produktet indeholder maksimum 41 g fedt pr. 100 g.

I mineralvandsdirektivet¹⁰⁾, som gennemfører ved mineralvandsbekendtgørelsen¹¹⁾, er fastsat muligheder for anvendelse af visse ernærings- og sundhedsanprisninger, for eksempel niveauer for anprisning af mineralindhold.

I bekendtgørelse om modernælkserstatninger og tilskudsblandinger til spædbørn og småbørn¹²⁾, som er en gennemførelse af Kommissionens direktiv om modernælkserstatninger og tilskudsblandinger¹³⁾, er der for modernælkserstatninger fastsat en særlig restriktiv positivliste over de ernærings- og sundhedsanprisninger, der kan bruges på disse produkter.

Reglerne for kosttilskud fastsætter ingen særlige regler for anvendelse af anprisninger. Anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger på kosttilskud skal derfor være i overensstemmelse med anprisningsforordningen. Se i øvrigt afsnit 4.8.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at anprisningen "Omega-3" på pakning med modernælkserstatning er i strid med reglerne for anprisning af modernælkserstatning og reglerne for mærkning. "Omega-3" har ikke samme betydning som den tilladte ernæringsanprisning "Tilsat LCP (langkædet polyumættet fedtsyre) eller lignende ernæringsanprisning, der vedrører tilsætning af docosahexaensyre", og anprisningen "Omega-3" er derved ikke tilladt på modernælkserstatninger. "Omega-3" er en fællesbetegnelse for en familie af fedtsyrer, og omfatter flere fedtsyrer end docosahexaensyre, blandt andet alfa-linolensyre. Al modernælkserstatning skal være tilsat alfa-linolensyre. Forbrugeren kan derfor vildledes til at tro, at andre modernælkserstatninger ikke indeholder omega-3, selv om det er lovpligtigt at tilsætte i form af alfa-linolensyre. (Sag 18593 af 3. juni 2013)

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at "Bifidus BL" samt "indeholder den aktive bakteriekultur Bifidus BL" er ernæringsanprisninger, som ikke er tilladte i henhold til lovgivningen (modernælkserstatningsbekendtgørelsen). Det er ligeledes afgjort, at anprisningsforordningens overgangsbestemmelser ikke finder anvendelse. Varemærker, som indikerer en ernæringsanprisning, som ikke er tilladt i henhold til lovgivningen (her modernælkserstatningsbekendtgørelsen), er ikke omfattet af overgangsbestemmelsen i artikel 28, stk. 2. (Sag 11165/1373 af 10. februar 2012). Afgørelsen er stadfæstet ved dom af 4. december 2013 af Københavns Byret.

3.2.2 Obligatoriske oplysninger er ikke anprisninger

"Anprisninger" omfatter ethvert budskab eller fremstilling, der ikke er obligatorisk i henhold til fællesskabslovgivningen eller national lovgivning.

Hvis det er lovpligtigt at angive en ernærings- eller sundhedsmæssig egenskab ved en fødevare, er denne oplysning derfor ikke en anprisning, der er omfattet af anprisningsforordningen.

Følgende er eksempler på en sådan obligatorisk mærkning. Der er ikke tale om en udtømmende liste:

- Varebetegnelsen letmælk og skummetmælk, jf. definitioner og betegnelser vedrørende mælk og mejeriprodukter¹⁴⁾
- Angivelse af fedtindhold i mælk og mejeriprodukter, jf. mælkeproduktbekendtgørelsen¹⁵⁾.
- Angivelse af fedtindhold på hakket kød, jf. mærkningsbekendtgørelsen (se note 3).
- Angivelse af fedtindhold for smørbare fedtstoffer, jf. Forordning (EU) Nr. 1308/2013¹⁶⁾.
- Mærkningen af fødevarer til særlige medicinske formål skal indeholde teksten "*Til ernæringsmæssig behandling af ...*", hvor den tomme plads udfyldes med den sygdom eller funktionelle forstyrrelse, som produktet er bestemt til, jf. bekendtgørelse om fødevarer til særlige medicinske formål¹⁷⁾.

3.3 Varemærker, handelsbetegnelser og fantasinavne

Varemærker, handelsbetegnelser eller fantasinavne, der kan antyde en særlig ernærings- eller sundhedsmæssig virkning, er omfattet af forordningen. De kan dog anvendes uden en særskilt godkendelse, hvis de ledsages af en beslægtet ernærings- eller sundhedsanprisning, som er godkendt i overensstemmelse med

forordningens bestemmelser, jf. artikel 1, stk. 3. Denne regel svarer i princippet til den bestemmelse, som gælder for generelle uspecifikke sundhedsanprisninger, jf. forordningens artikel 10, stk. 3.

”Varemærker” er i varemærkelovens¹⁸⁾ § 1 defineret som: *”særlige kendetegn for varer eller tjenesteydelser, som benyttes eller agtes benyttet i en erhvervsvirksomhed”*. Af varemærkelovens § 2 fremgår det, at et varemærke kan bestå af alle tegn, der er egnet til at adskille en virksomheds varer eller tjenesteydelser fra andre virksomheders, og som gengives grafisk, navnlig

- 1) ord og ordforbindelser, herunder slogans, personnavne, firmanavne,
- 2) bogstaver og tal
- 3) figurer og afbildninger eller
- 4) varens form, udstyr eller emballage

I Danmark kan varemærker erhverves ved registrering (ved Patent- og Varemærkestyrelsen) eller ved blot erhvervsmæssig benyttelse (ibrugtagning), jf. varemærkelovens § 3, stk. 1. Det er en grundbetingelse for erhvervelse af et varemærke, at mærket har et fornødent særpræg og dermed er egnet til at adskille en virksomheds varer fra andre virksomheders.

”Handelsbetegnelser” eller ”fantasinavne” er ikke nærmere defineret i forordningen, men intentionen med bestemmelsen er, at alle mærker, navne eller betegnelser, som angiver eller indikerer en ernærings- eller sundhedsanprisning af en fødevarer, er omfattet af reglerne. Der vil i mange tilfælde være overlap mellem de nævnte ”betegnelser”. Et fantasinavn kan for eksempel samtidig være et varemærke.

Eksempler på varemærker, handelsbetegnelser eller fantasinavne, der kan opfattes som en ernærings- eller sundhedsanprisning, kan være: ”Hjertets ven”, ”Feel Better”, mv. Se i øvrigt afsnit 3.3.1.

For at forbrugerne ikke skal blive vildledt, skal disse mærker eller navne være ledsaget af en specifik relateret ernærings- eller sundhedsanprisning, som er i overensstemmelse med forordningen.

Den ledsagende anprisning skal være beslægtet med den type af anprisning, som mærket eller navnet er. Hvis et varemærke, en handelsbetegnelse eller et fantasinavn indikerer en effekt på sundheden, for eksempel ”Hjertets ven”, skal den ledsagende anprisning være en relateret sundhedsanprisning. Hvis det derimod indikerer en særlig ernæringsmæssig egenskab, som fødevareren har på grund af indhold af energi, næringsstoffer eller andre stoffer, for eksempel ”Nulfedt”, skal den ledsages af en relateret tilladt ernæringsanprisning.

Et varemærke, handelsbetegnelse eller fantasinavn, som er i strid med forordningens generelle principper eller fødevarerlovgivningen i øvrigt, må ikke anvendes. Dette gælder for eksempel varemærker, handelsbetegnelser eller fantasinavne, som vurderes at være usande eller vildledende.

Ligeledes vil det ikke være tilladt, hvis navnet antyder overfor forbrugerne, at sundheden kan påvirkes negativt, hvis ikke man indtager den givne fødevarer, eller angiver hastigheden eller omfanget af vægttab eller antyder, at en fødevarer er anbefalet af en læge eller en lægelig organisation. Dette er ulovlige anprisninger, jf. forordningens artikel 12. Et navn, der angiver eller indikerer, at fødevareren kan forebygge eller helbrede sygdom mv., er heller ikke tilladt, jf. de generelle mærkningsregler.

Det vil heller ikke være tilladt at anvende varemærker, handelsbetegnelser eller fantasinavne, som angiver eller indikerer en effekt af en fødevarer, hvis det ikke er tilladt at henvise til den pågældende effekt for den pågældende fødevarer. For eksempel er det ikke tilladt for en modernælkserstatning at benytte et varemærke, mv., som angiver eller indikerer en ernærings- eller sundhedsanprisning, som ikke er tilladt anvendt for modernælkserstatninger. De anprisninger, der er tilladt for modernælkserstatninger, fremgår af modernælkserstatningsbekendtgørelsens bilag 4.

Der gælder særlige overgangsbestemmelser for produkter, som er forsynet med varemærker og handelsbetegnelser, som har været lovligt anvendt inden 1. januar 2005. Se afsnit 8.3.

3.3.1 Ernærings- og sundhedsanprisninger i "Gråzonen"

En række produktnavne eller markedsføringsudsagn befinder sig i en gråzone, hvor det kan være vanskeligt at vurdere, hvorvidt navnet eller markedsføringsudsagnet kan opfattes som en ernærings- eller sundhedsanprisning, eller om der er tale om et udsagn, som er udenfor anprisningsforordningens anvendelsesområde.

Når et udsagn af forbrugeren opfattes som klart for sjov, vil det ikke være omfattet af reglerne. Ved afgørelsen af, om et udsagn klart opfattes som for sjov, tages hensyn til hele den kontekst, som produktet markedsføres i. For eksempel kan fødevaretype eller -form, produktserie, brand, firmaprofil, supplerende markedsføringsudsagn, salgssted, mv. spille en rolle i vurderingen.

For eksempel kan "Hjertegod" på en hjerteformet kage være knyttet til produktets form og smag og derved ikke opfattes som en sundhedsanprisning. "Hjertegod" på andre produkter, for eksempel en margarine, kan derimod som udgangspunkt konkret opfattes som en gavnlig egenskab ved produktet.

Salgssted eller den sammenhæng, som produktet markedsføres i, kan også spille en rolle. For eksempel vil et produktnavn som "relax" kunne opfattes forskelligt alt efter, om produktet sælges i en helsekostforretning, eller i en bar.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at et navn eller et udsagn, som i en bestemt sammenhæng vurderes at være "af humoristisk karakter", og derved ikke forstås som en ernærings- eller sundhedsanprisning, i andre sammenhænge godt kan forstås som en ernærings- eller sundhedsanprisning, og derved være omfattet af anprisningsforordningen eller § 76 i mærkningsbekendtgørelsen.

I henhold til § 76 er det forbudt ved mærkning, reklamer mv. at anvende

1. angivelser om, at fødevarer er anbefalet af læger, eller at indtagelse af den pågældende fødevarer kan forebygge, lindre eller have gavnlig virkning på sygdomme eller sygdomssymptomer, eller
2. angivelser, der er egnet til at vække eller udnytte angstfølelser hos forbrugerne.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag afgjort, at begrebet "wellness" for en the var omfattet af anprisningsforordningen. Produktet, som også fremhævede indhold af antioksidanter og koffein, indikerede en gavnlig effekt på sundheden. Der var således tale om en uspecifik sundhedsanprisning, som ikke var ledsaget af en relateret specifik godkendt sundhedsanprisning. (Sagsnr. 897/16983/567 af 14. december 2009).

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag vedrørende drikkevarer afgjort, at betegnelserne "superfruit" og "superjuice" giver indtryk af, at være i besiddelse af særlige gavnlige egenskaber i forhold til andre frugter, idet der blev henvist til særlige gavnlige og sunde egenskaber uden dokumentation for, hvad den gavnlige virkning bestod i. (Sagsnr. 5450/838 af 26. november 2010)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager.

3.4 Generiske betegnelser

Anprisningsforordningens artikel 1, stk. 4

Kommissionens forordning (EU) Nr. 907/2013 af 20. september 2013 om fastlæggelse af reglerne for anmodninger vedrørende brugen af generiske betegnelser (benævnelser)

Alle anprisninger (frivillige oplysninger) vedrørende en fødevarers ernærings- og sundhedsegenskaber er omfattet af anprisningsforordningen. Dette inkluderer også generiske betegnelser eller benævnelser for en fødevarekategori, hvis disse betegnelser antyder en betydning for menneskers sundhed.

I forordningen er ”Digestive” og ”hostebolcher” nævnt som eksempler på generiske betegnelser, der bør undtages fra forordningens anvendelsesområde. De givne eksempler kan undtages fra forordningens anvendelsesområde, idet det antages, at forbrugeren ikke opfatter produkterne som bidragende til sundhed, trods indikationen herpå. Det antages, at forbrugeren ikke forventer en bedre fordøjelse ved indtagelse af ”digestive-kiks”.

Varebetegnelser kan ikke betragtes som generiske betegnelser. Dette skyldes, at varebetegnelsen er obligatorisk mærkning. Varebetegnelsen ”kosterstatning til vægtkontrol”, som skal benyttes for slankekostprodukter, er eksempelvis ikke en generisk betegnelse.

Generiske betegnelser kan undtages fra forordningens bestemmelser. Som udgangspunkt vil betegnelser, hvor forbrugeren forventer en gavnlig effekt på sundheden, ikke kunne undtages fra anprisningsreglerne.

Kommissionen har vedtaget regler for, hvordan og hvad der kræves for at ansøge (anmode) om en undtagelse fra anprisningsforordningen for generiske betegnelser¹⁹).

Der kan ansøges om brugen af en generisk betegnelse i en eller flere medlemsstater, men selve ansøgningen skal sendes til én medlemsstat, hvor den generiske betegnelse anvendes. Ansøger – som både kan være en virksomhed eller en brancheorganisation – kan således vælge hvilken medlemsstat, de vil sende ansøgningen til, hvis der er tale om anvendelse i flere medlemsstater. I Danmark er det Fødevarestyrelsen, som er den myndighed, som er modtager af en konkret ansøgning.

Ansøgningen behandles af Kommissionen, og godkendelse eller afslag på ansøgningen vedtages i EU-regi (i komitéprocedure med kontrol), jf. anprisningsforordningens artikel 25, stk. 3.

3.5 ”Ikke-gavnlige ernæringsanprisninger”

”Anprisninger” omfatter ethvert frivilligt budskab eller enhver frivillig fremstilling, jf. artikel 2, stk. 2, nr. 1. Frivillige oplysninger om ikke-gavnlige egenskaber ved en fødevare er således også anprisninger, men – som udgangspunkt – ikke anprisninger, der er omfattet af anprisningsforordningen.

Af definitionen på en ”ernæringsanprisning” fremgår, at dette omfatter enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at en fødevare har særlige *gavnlige ernæringsmæssige egenskaber* på grund af indhold af energi, næringsstoffer eller andre stoffer. Se afsnit 4.

Det er ligeledes i forordningens betragtning nr. 6 fremhævet, at ikke-gavnlige ernæringsanprisninger er udenfor forordningens anvendelsesområde, og at medlemsstater, som vil indføre nationale regler for ikke-gavnlige ernæringsanprisninger skal notificere disse regler til Kommissionen.

Forbrugeren opfatter generelt anprisninger som positive budskaber. Formålet med en anprisning fra virksomhedens side er også som udgangspunkt at fremhæve en gavnlig egenskab ved en fødevare.

Det er også vigtigt at være opmærksom på målgruppens forståelse af det givne budskab. Ernæringsanprisninger, som umiddelbart for den almindelige forbruger opfattes som "ikke-gavnlig", kan i konkrete sammenhænge og for visse målgrupper opfattes som gavnlige. Eksempelvis betragtes "højt fedtindhold" umiddelbart som en ikke-gavnlig ernæringsanprisning. En sådan anprisning kan dog på visse produkter markedsført til særlige målgrupper, fremstå som gavnlig og dermed være reguleret af anprisningsforordningen. Kun de ernæringsanprisninger, der er anført i anprisningsforordningens bilag, er tilladt at anvende.

Det skal derfor være tydeligt, hvis der er tale om en advarende mærkning (en ikke-gavnlig ernæringsmæssig egenskab). En sådan anprisning falder udenfor forordningens anvendelsesområde, men må ikke være vildledende.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at anprisningerne "Energitæt - højt indhold af protein, fedt og kulhydrat" er positive anprisninger for målgruppen. Det forstærkes, når der ses på den samlede markedsføring. For den almindelige gennemsnitlige velunderrettede forbruger, der har brug for energi, er anprisningerne udtryk for gavnlige virkninger. Ernæringsanprisningerne "Højt indhold af kulhydrater og fedt" opfylder ikke forordningens bestemmelser, herunder er de ikke angivet i bilaget til forordningen som godkendte anprisninger. (Sag 17202 af 29. april 2013)

3.6 Brug af myndighedsanbefalinger

Anvendelse af kostvejledninger og råd eller anbefalinger fra offentlige fødevare- eller sundhedsmyndigheder i markedsføringen af fødevarer er kommercielle budskaber. Hvorvidt disse kommercielle budskaber falder under anprisningsforordningens anvendelsesområde, afhænger af om budskaberne kan betragtes som ernærings- eller sundhedsanprisninger.

Kan man henvise til "Fødevarestyrelsen anbefaler, at man ..."?

Anbefalinger fra offentlige sundhedsmyndigheder kan anvendes i markedsføringen af fødevarer, hvis de anvendes på en neutral og generisk måde, og der ikke tilknyttes oplysninger vedrørende forebyggelse af sygdom mv. For eksempel er det tilladt at skrive på et kosttilskud, at *"Fødevarestyrelsen anbefaler et vitamintilskud på 400 mikrogram folsyre om dagen fra planlægning af graviditet og de første 12 uger af graviditeten"*.

Officielle kostråd

Det er tilladt at bruge ét eller flere af Fødevarestyrelsens officielle kostråd eller dele af disse kostråd i markedsføringen.

Kostrådene "Spis frugt og mange grønsager", "Spis mere fisk" m.fl. er anbefalinger eller udsagn, som henviser til indtag af en fødevare eller fødevarekategori x antal gange pr. uge. Disse er som udgangspunkt ikke ernærings- eller sundhedsanprisninger, jf. definition af henholdsvis en ernæringsanprisning og en sundhedsanprisning. Det betyder, at anvendelse i markedsføringen skal vurderes ud fra de generelle vildledningsbestemmelser.

Kostrådene "Spis mad med mindre salt", "Spis mindre mættet fedt" og "Spis mindre sukker" er anbefalinger, som henviser til at vælge fødevarer eller fødevarekategorier med en særlig ernæringsmæssig sammensætning. Disse angiver eller indikerer, at den pågældende fødevare eller fødevarekategori er i besiddelse af disse ernæringsmæssige egenskaber, og anses derfor for ernæringsanprisninger. Disse kostråd

kan således anvendes, hvis den konkrete fødevarer, der anpriser, overholder anvendelsesbetingelserne for den relaterede ernæringsanprisning "reduceret indhold af [navn på næringsstoffet]" (se de tilladte ernæringsanpriser i bilaget til forordningen). For eksempel skal fødevarer indeholde mindst 25 % mindre salt sammenlignet med et lignende produkt, hvis man på fødevarer anvender kostrådet "Spis mad med mindre salt".

Brugen af et kostråd må generelt ikke være vildledende og må ikke give indtryk af, at Fødevarestyrelsen anbefaler den konkrete fødevarer.

De officielle kostråd, der blev offentliggjort i september 2013, er baseret på de reviderede nordiske næringsstofanbefalinger fra 2012. Kostrådene er grafisk fremstillet som "kostrådsdråber". Fødevarestyrelsens kostrådsdråber er registreret under varemærkelovgivningen. Der er udarbejdet særlige retningslinjer for anvendelse af kostrådsdråberne i generisk markedsføring og anvendelse på konkrete produkter. Mere information findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

3.7 Kan man anvende anbefalinger fra nationale sundhedsorganisationer?

Henvisning til anbefalinger af nationale læge-, sundheds- og ernæringsfaglige sammenslutninger og sundhedsrelaterede velgørenhedsinstitutioner er tilladt at anvende i markedsføringssammenhæng, jf. artikel 11 i forordningen.

Man skal dog være opmærksom på, at en henvisning til sådanne anbefalinger ved markedsføring af en fødevarer, vil indikere, at fødevarer har en gavnlig effekt på sundheden. Anbefalinger fra sundhedsorganisationer eller brug af sundhedsorganisationers logo i forbindelse med markedsføring af fødevarer vil derfor i mange tilfælde blive opfattet som uspecifikke sundhedsanpriser, idet sådanne anbefalinger eller logoer i sig selv giver indtryk af, at fødevarer har særlige sundhedsmæssige egenskaber.

Eksempelvis kan et logo for en hjerteforening udformet som et hjerte i sig selv opfattes som en sundhedsanprisning, og logoet anvendt i markedsføringen af en fødevarer er derfor omfattet af forordningens anvendelsesområde. Det vil dog altid skulle bedømmes ud fra det samlede indtryk, som organisationens navn eller anbefalingen giver i den konkrete sammenhæng. Hvis organisationens navn eller logo kan opfattes som en sundhedsanprisning, skal der samtidig anvendes en godkendt relateret sundhedsanprisning. Se afsnit 5.2. om uspecifikke sundhedsanpriser.

Importeret fødevarer med anbefalinger udstedt af andre landes sundhedsorganisationer vil være sidestillet med danskproduceret fødevarer og vil være underlagt den samme vurdering med hensyn til foreneligheden med anprisningsforordningen og de generelle vildledningsbestemmelser i fødevarerforordningen (se note 6).

Nogle virksomheder har indgået aftale med for eksempel en sundhedsorganisation om, at virksomheden donerer et lille beløb til organisationen, hver gang den pågældende varer sælges. Henvisning til en sådan donation er som udgangspunkt tilladt (uden at blive opfattet som en sundhedsanprisning), hvis det tydeligt fremgår, at der alene er tale om en donation.

Der skal dog foretages en konkret vurdering, da en henvisning til donation i visse sammenhænge kan indikere, at produktet har en særlig funktion med hensyn til den sygdom eller sundhedstilstand, som den pågældende forening står for. Dette vil konkret kunne anses for en anprisning.

Såfremt en donation opfattes som en uspecifik sundhedsanprisning, skal den ledsages af en godkendt sundhedsanprisning, der er relateret til den uspecifikke anprisning, dvs. de to anpriser skal hænge sammen indholdsmæssigt. Se afsnit 5.2. om uspecifikke sundhedsanpriser.

4. Ernæringsanprisninger

Anprisningsforordningens artikel 8 og 9 samt bilaget

Ved en ernæringsanprisning forstås enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at en fødevarer har særlige gavnlige ernæringsmæssige egenskaber, på grund af enten den energi, som fødevaren giver eller på grund af fødevarens indhold af næringsstoffer eller andre stoffer.

Definitionen omfatter ligeledes anprisninger vedrørende ”intet indhold” og ”reduceret eller øget indhold” af energi, næringsstoffer eller andre stoffer. Se afsnit 2 vedr. definitioner.

En sundhedsanprisning omhandler enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder en sammenhæng mellem en fødevarer og menneskers sundhed. For afgrænsningsspørgsmål mellem, hvornår noget er en ernæringsanprisning eller en sundhedsanprisning, se afsnit 4.9.

Eksempler på ernæringsanprisninger i de 3 forskellige ”kategorier” er:

- 1) ”lavt energiindhold”, ”højt indhold af kostfiber” eller ”indeholder beta-glucaner”
- 2) ”sukkerfri” eller ”ikke tilsat salt”,
- 3) ”reduceret indhold af fedt” eller ”øget indhold af protein”.

Angivelser som ”glutenfri”, ”meget lavt indhold af gluten”, ”laktosefri” og ”lavt indhold af laktose” er ikke reguleret af anprisningsforordningen. Disse angivelser er rettet mod personer med særlige funktionsforstyrrelser og er omfattet af reglerne for særlig ernæring. I henhold til reglerne for særlig ernæring vil oplysning om disse egenskaber, for de produkter det omfatter, være omfattet af krav til mærkning, og betragtes derfor ikke som ernæringsanprisninger. Hvis det er tilladt at benytte disse angivelser på almindelige fødevarer, som for eksempel ”glutenfri”, jf. Forordning (EU) Nr. 41/2009²⁰⁾, vil oplysningerne fortsat ikke være omfattet af anprisningsforordningen.

Som led i revisionen af rammedirektivet for fødevarer til særlig ernæring (2009/39) blev det besluttet, at det fremover skal være tilladt på frivillig basis at angive reduceret forekomst eller fravær af gluten og laktose. Der vil blive fastsat nærmere regler herfor i forbindelse med nye regler, der skal indgå i fødevarerinformationsforordningen²¹⁾. De nye regler forventes at skulle anvendes fra 20. juli 2016, hvorfra også forordningen om fødevarer til særlige grupper²²⁾ og de tilhørende nye retsakter skal anvendes.

4.1 Tilladte ernæringsanprisninger

Det er tilladt at anvende de ernæringsanprisninger, der er listet i anprisningsforordningens bilag. ”Nøglehulsmærket”, som også er en ernæringsanprisning (nationalt ernæringsmærke) kan ligeledes anvendes, jf. visse overgangsbestemmelser. Se afsnit 4.6 og 8.1.

Ernæringsanprisningerne kan anvendes, hvis de opfylder de særlige anvendelsesbetingelser, der er angivet i bilaget i relation til hver enkelt anprisning, og de generelle principper og betingelser, som gælder for alle anprisninger. Se afsnit 6.

Det er tilladt at anvende variationer i ordlyden af de anprisninger, der er listet i bilaget, hvis variationen har den samme mening for forbrugeren. Eksempelvis vil det være tilladt at bruge anprisningen ”fedtfattig”, fordi ”lavt fedtindhold” (der er på listen) og ”fedtfattig” betyder det samme for forbrugeren.

Det er dog ikke tilladt at benytte yderligere superlativer i selve anprisningen, idet disse ikke vurderes at have samme mening for forbrugeren. Dette betyder, at anprisninger som for eksempel ”ekstra lavt fedtindhold”, ”ultra light” eller ”ekstra fiberindhold” ikke er tilladt at anvende, fordi de ikke har samme betydning, som de godkendte ernæringsanprisninger.

Det er ikke tilladt at benytte uspecifikke ernæringsanprisninger. Ej heller hvis de suppleres af en specifik godkendt ernæringsanprisning. Eneste undtagelse herfra er brugen af et varemærke, produktnavn eller lignende, der kan opfattes som en ernæringsanprisning, jf. forordningens artikel 1, stk. 3.

Anprisninger som eksempelvis ”indeholder vitaminer og mineraler” eller ”højt indhold af næringsstoffer” er eksempler på uspecifikke ernæringsanprisninger og er derfor ikke tilladte. Henvi sning til, at en fødevarer er sund, er også en uspecifik ernæringsanprisning, idet ”sund” indikerer, at fødevaren har en særlig gavnlig ernæringsmæssig sammensætning, uden at det samtidig angives hvilke(n) egenskaber, der er tale om. Dette er også i overensstemmelse med de retningslinjer for ernærings- og sundhedsanprisninger, som er etableret i Codex Alimentarius²³).

I de følgende afsnit gennemgås de ernæringsanprisninger, der er listet i bilaget, og de anvendelsesbetingelser, som er gældende, uden at der nødvendigvis er en uddybende forklaring eller bemærkning til hver enkelt anprisning. Anprisningerne er inddelt i de 3 ”kategorier”, som er angivet i definitionen på en ernæringsanprisning:

- 1) Indhold af ... (se afsnit 4.1.1)
- 2) Intet indhold af ... (se afsnit 4.1.2) og
- 3) Reduceret eller øget indhold af ... (se afsnit 4.1.3).

For sidstnævnte henvises også til afsnit 4.2 om sammenlignende ernæringsanprisninger.

4.1.1 Ernæringsanprisninger vedrørende et særligt indhold

For flere af de nedenfor nævnte anprisninger er der fastsat andre krav til væsker end til faste fødevarer. Med ”væsker” menes her drikkevarer, for eksempel mælk, og ikke enhver flydende fødevarer, som eksempelvis olier. Der er fastsat andre krav til drikkevarer, fordi drikkevarer indtages i større mængder end faste fødevarer.

For anprisninger, som henviser til et faktuel t indhold, for eksempel ”Nu med 5 g fedt”, skal det konkret vurderes, hvorvidt dette angiver eller indikerer et lavt indhold eller et reduceret indhold. Se afsnit 4.4.

LAVT ENERGIINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer har et lavt energiindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 40 kcal (170 kJ) pr. 100 g for faste produkter eller højst 20 kcal (80 kJ) pr. 100 ml for væsker. For sødestoffer til bordbrug gælder grænsen på 4 kcal (17 kJ) pr. portion med sødende egenskaber svarende til 6 g saccharose (ca. 1 teskefuld sukker).

Anprisningerne ”lavt kalorieindhold” og ”kaloriefattig” er eksempler på anprisninger, der vurderes at have den samme betydning som anprisningen ”lavt energiindhold”. Disse anprisninger kan derfor anvendes på samme betingelser. Anprisningerne ”light” og ”let” har derimod samme betydning som anprisningen ”reduceret” og er derved en sammenlignende ernæringsanprisning. ”Light” eller ”let” i forbindelse med energi har derved ikke samme betydning som ”lavt energiindhold”, men samme betydning som ”energireduceret”.

LAVT FEDTINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer har et lavt fedtindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 3 g fedt pr. 100 g for faste produkter eller 1,5 g pr. 100 ml for væsker (1,8 g fedt pr. 100 ml for letmælk).

Anprisningerne ”fedtfattig” og ”mager” er eksempler på anprisninger, der vurderes at have samme betydning som anprisningen ”lavt fedtindhold”. Disse anprisninger kan derfor anvendes på samme betingelser. Anprisninger som for eksempel ”ekstra lavt fedtindhold” eller ”meget lavt fedtindhold” har derimod ikke samme betydning som ”lavt fedtindhold”, og det er derfor ikke tilladt at anvende sådanne anprisninger.

”Mager” kan dog have en anden betydning, hvis ordet bruges som betegnelse for kød. ”Magert kød” er en almindeligt anvendt betegnelse for kød med et lavere fedtindhold end ”fedt kød”, og derved opfattes ”magert kød” relativt i forhold til andet kød, og kan således i denne sammenhæng vurderes at have samme betydning som ”fedtreduceret”. Man skal dog være opmærksom på, at betegnelsen ”hakket magert kød” kun kan anvendes, hvis fedtindholdet er mindre end eller lig med 7 g/100 g, jf. bilag VI, del B, i fødevareinformationsforordningen.

Hvis anprisningen ”mager” eller ”magert” anvendes isoleret eller alene på mærkningen af et produkt eller i en reklame, vurderes dette at have samme betydning som et absolut lavt fedtindhold, og ikke et relativt lavere fedtindhold i forhold til lignende produkter. Dette gælder også for kød.

LAVT INDHOLD AF MÆTTET FEDT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et lavt indhold af mættet fedt, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mængden af mættede fedtsyrer og transfedtsyrer i produktet tilsammen ikke overstiger 1,5 g pr. 100 g for faste produkter eller 0,75 g pr. 100 ml for væsker, og i begge tilfælde må mængden af mættede fedtsyrer og transfedtsyrer tilsammen udgøre højst 10 % af energiindholdet.

Anprisningen ”1 % mættet fedt” er et eksempel på en anprisning, der vurderes at have samme betydning som den godkendte anprisning ”lavt indhold af mættet fedt”. Denne anprisning kan derfor anvendes på samme betingelser. Anprisninger som for eksempel ”ekstra lavt indhold af mættet fedt” eller ”meget lavt indhold af mættet fedt” har derimod ikke samme betydning som ”lavt indhold af mættet fedt”. Disse må derfor ikke anvendes.

Betegnelsen ”mættede fedtsyrer” vurderes at betyde det samme som ”mættet fedt,” og denne betegnelse kan derfor bruges synonymt. I næringsdeklarationen er det dog altid betegnelsen ”mættede fedtsyrer”, der skal bruges.

LAVT SUKKERINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et lavt sukkerindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 5 g sukkerarter pr. 100 g for faste produkter eller 2,5 g sukkerarter pr. 100 ml for væsker.

Med ”sukker” forstås ”sukkerarter”. I næringsdeklarationen er det dog altid betegnelsen ”sukkerarter”, der skal bruges.

Anprisninger som for eksempel ”fattig på sukker” eller ”lavt indhold af sukkerarter” vurderes at have samme betydning som ”lavt sukkerindhold”. Disse anprisninger kan derfor anvendes på samme betingelser. Anprisninger som for eksempel ”ekstra lavt sukkerindhold” eller meget lavt sukkerindhold” har ikke samme betydning som ”lavt sukkerindhold”. Disse må derfor ikke anvendes.

LAVT NATRIUMINDHOLD / LAVT SALTINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et lavt natriumindhold/lavt saltindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis

produktet indeholder højst 0,12 g natrium, eller tilsvarende værdi for salt, pr. 100 g eller pr. 100 ml. For vand bør denne værdi ikke overstige 2 mg natrium pr. 100 ml, medmindre der er tale om naturligt mineralvand, der er omfattet af direktiv 80/777/EØF.

”Salt” er defineret som totalt natriumindhold x 2,5. Højst 0,12 g natrium svarer således til højst 0,3 g salt.

MEGET LAVT NATRIUMINDHOLD / MEGET LAVT SALTINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et meget lavt natriumindhold/meget lavt saltindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 0,04 g natrium, eller tilsvarende værdi for salt, pr. 100 g eller pr. 100 ml. Denne anprisning må ikke anvendes i forbindelse med naturligt mineralvand og andre typer vand.

Salt er defineret som totalt natriumindhold x 2,5. Højst 0,04 g natrium svarer således til højst 0,1 g salt.

FIBERKILDE

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare er en fiberkilde, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder mindst 3 g fibre pr. 100 g eller mindst 1,5 g fibre pr. 100 kcal.

Betegnelsen ”kostfiber” vurderes at betyde det samme som ”fiber,” og denne betegnelse kan derfor bruges synonymt. I næringsdeklarationen er det dog altid betegnelsen ”kostfiber”, der skal bruges.

Definition af kostfiber er fastsat i næringsdeklarationsreglerne.

Det fremgår ikke klart, for hvilke fødevarer det kan være relevant at tage udgangspunkt i en kostfiber-mængde pr. 100 kcal frem for pr. 100 g. Baggrunden har været at tage hensyn til den forskel, der er i sammensætning for forskellige fødevarer kategorier, som anses for fiberkilder, nemlig cerealier og grøntsager. En betingelse for anvendelse udelukkende baseret på mindst 3 g pr. 100 g, ville for eksempel medføre, at mange grøntsager ikke ville kunne anpriseres som fiberkilder.

Anprisninger som for eksempel ”god kilde til kostfiber” eller ”mange fibre” vurderes at have den samme betydning som anprisningen ”højt fiberindhold”, men ikke den samme betydning som ”fiberkilde”.

Angivelse af, at en fødevare har et bestemt indhold af forskellige almindeligt anvendte ingredienser, er ikke ernæringsanprisninger. Eksempelvis er fuldkorn en almindelig ingrediens, og angivelse heraf er ikke en ernæringsanprisning. Se afsnit 4.9.

HØJT FIBERINDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et højt fiberindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder mindst 6 g fibre pr. 100 g eller mindst 3 g fibre pr. 100 kcal.

Se bemærkninger under anprisningen ”Fiberkilde”.

Anprisningen ”rig på fiber” vurderes at have samme betydning som anprisningen ”højt fiberindhold”.

PROTEINKILDE

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er en proteinkilde, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mindst 12 % af fødevarens energiindhold hidrører fra proteiner.

Betingelserne er baseret på det energibidrag (i procent), som stammer fra protein i produktet. For eksempel et produkt indeholder 8 g protein pr. 100 g. Energifraget fra protein er i dette tilfælde 136 kJ pr. 100 g (32 kcal pr. 100 g), idet energiomregningsfaktor for protein er 17 kJ/g (4 kcal/g). Hvis produktet har et samlet energiindhold på 1000 kJ pr. 100 g, vil energibidraget fra protein være $136/1000 \times 100 \% = 13,6 \%$.

For at anprisningen ikke skal være vildledende, bør produktet også indeholde en betydelig faktisk mængde protein. For eksempel vil det kunne være vildledende at anprise et energifattigt produkt som proteinkilde, selv om den væsentlige del af produktets (lave indhold af) energi kommer fra protein. For eksempel for et produkt som indeholder 1 g protein pr. 100 g (energifraget = 17 kJ) og har et samlet energiindhold på 50 kJ, vil energibidraget fra protein være 34 %. Selv om energibidraget fra protein i procent er højt, vil dette kunne være vildledende, når det faktuelle indhold af protein er lavt.

Anprisninger som for eksempel ”god kilde til protein” eller ”proteinrig” vurderes at have den samme betydning som anprisningen ”højt proteinindhold”, men ikke som ”proteinkilde”.

HØJT PROTEININDHOLD

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer har et højt proteinindhold, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mindst 20 % af fødevarens energiindhold hidrører fra proteiner.

Se bemærkningen under anprisningen ”proteinkilde”.

Anprisningen ”rig på protein” vurderes at have samme betydning som anprisningen ”højt proteinindhold”. Denne er derfor tilladt.

Anvendelse af superlativer som ”ekstra” eller ”meget” medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som den godkendte anprisning ”højt indhold”. Disse er derfor ikke tilladt.

[NAVN PÅ VITAMIN]- OG/ELLER [NAVN PÅ MINERAL]KILDE

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er en vitamin- og/eller mineralkilde, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet mindst indeholder en betydelig mængde, som defineret i bilaget til direktiv 90/496/EØF, eller den mængde, der er fastsat i henhold til undtagelser efter artikel 6 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1925/2006 af 20. december 2006 om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer.

Næringsdeklarationsdirektivet er gennemført i næringsdeklarationsbekendtgørelsen (se note 8). Fra 13. december 2014 bliver disse regler afløst af nye regler for næringsdeklaration i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevarerinformation til forbrugere (fødevarerinformationsforordningen, se note 21).

I henhold til fødevarerinformationsforordningen er betydelig mængde af vitaminer og mineraler defineret som:

- 15 % af de fastsatte næringsstofreferenceværdier pr. 100 g eller 100 ml for andre varer end drikkevarer
- 7,5 % af de fastsatte næringsstofreferenceværdier pr. 100 ml for drikkevarer eller

- 15 % af de fastsatte næringsstofreferenceværdier pr. portion, hvis pakken kun indeholder én enkelt portion.

Næringsstofreferenceværdierne for de enkelte vitaminer og mineraler fremgår af bilag XIII, del A i fødevareinformationsforordningen.

Af betragtning nr. 21 i anprisningsforordningen fremgår det, at anprisninger af vitaminer og mineraler, som eksempelvis "med...", "restitueret ...", "indeholder...", "tilsat..." eller "beriget ..." skal overholde de samme betingelser, som angivet under "kilde til...". Med andre ord, "tilsat ...", etc. betragtes som anprisninger, som skal overholde de fastsatte kriterier.

En henvisning til, at en fødevare er en "god kilde til" de pågældende vitaminer eller mineraler", indikerer en mere suveræn rolle end blot "kilde til". Det kan derfor betragtes som havende samme betydning som anprisningen "højt indhold af [navn på vitamin]- og/eller [navn på mineral]".

Det er det enkelte navngivne vitamin og/eller mineral, som anprisningen omhandler. Dette er forklaret indledningsvist i afsnit 4.1. Det er derimod ikke tilladt at anprise "kilde til vitaminer og mineraler", da "vitaminer og mineraler" er for uspecifikt.

HØJT INDHOLD AF [NAVN PÅ VITAMIN]- OG/ELLER [NAVN PÅ MINERAL]

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et højt indhold af vitaminer og/eller mineraler, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder mindst det dobbelte af mængden af "[NAVN PÅ VITAMIN]- og/eller [NAVN PÅ MINERAL]kilde".

Anvendelsesbetingelserne henviser med andre ord til, at der skal mindst være 30 % af de fastsatte næringsstofreferenceværdier pr. 100 g eller 100 ml eller pr. pakning, hvis fødevaren sælges i enkeltportionspakning.

For drikkevarer, hvor betydelig mængde er mindst 7,5 % af de fastsatte næringsstofreferenceværdier pr. 100 ml, vil der for "højt indhold" således kunne henvises til 15 % af næringsstofreferenceværdierne pr. 100 ml, jf. fødevareinformationsforordningen.

"Rig på" vurderes at have samme betydning som "højt indhold".

Anvendelse af superlativer som "ekstra" eller "meget" medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som den godkendte anprisning "højt indhold". Disse er derfor ikke tilladt.

Det er det enkelte navngivne vitamin og/eller mineral, som anprisningen omhandler. Dette er forklaret indledningsvist i afsnit 4.1. Det er derfor ikke tilladt at anprise "højt indhold af vitaminer og mineraler" eller "rig på vitaminer og mineraler".

INDEHOLDER [NAVN PÅ NÆRINGSSTOF ELLER ANDET STOF]

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare indeholder et næringsstof eller andet stof, for hvilket der ikke er fastsat særlige betingelser i henhold til denne forordning, eller anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet overholder alle relevante bestemmelser i denne forordning, særlig artikel 5. For vitaminer og mineraler anvendes betingelserne for anprisningen "-kilde".

Denne bestemmelse gælder for næringsstoffer eller andre stoffer, som der ikke er fastsat kriterier for i bilaget. Indeholder [navn på..] kan derfor benyttes, hvis der ikke er en anprisning i bilaget, som fastsætter særlige betingelser for det pågældende næringsstof.

For næringsstoffer, hvor det er tilladt at anprise ”kilde til...”, vil anprisningen ”indeholder [navn på næringsstof] antages af have samme betydning og skal derfor overholde de fastsatte betingelser for anprisningen ”kilde til...” Dette gælder både for vitaminer og mineraler og for protein, kostfiber og omega-3-fedtsyrer. Anprisningen ”Indeholder kostfiber” kan således benyttes, hvis kriterierne for ”fiberkilde” er overholdt.

”Næringsstof” og ”andet stof” er defineret i anprisningsforordningens artikel 2, stk. 2. Se yderligere bemærkninger i afsnit 2. Eksempler på anprisninger, som vurderes at falde ind under denne bestemmelse kan være ”indeholder omega 6- fedtsyrer”, ”indeholder koffein” eller ”indeholder *Lactobacillus xxx*”, mv.

Hvis der i beskrivelsen af et stof eller en ingrediens foreligger en direkte eller indirekte henvisning til en funktion eller en betydning for sundheden, for eksempel ”indeholder antioxidanter”, vil dette ikke kunne betragtes som en ernæringsanprisning, men som en sundhedsanprisning. Se afsnit 4.9. vedrørende afgrænsningsspørgsmål.

Brug af anprisningen forudsætter, at der foreligger dokumentation for en gavnlig ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning, samt at det anpriste stof er i fødevaren i en betydelig mængde. Den mængde af produktet, som med rimelig kan antages at blive indtaget, skal også indeholde en betydelig mængde af det pågældende stof. Ligeledes er forbrugerforståelsen vigtig. Læs mere om generelle bestemmelser og principper i afsnit 6.

Vær opmærksom på, at man kun kan henvise til ”rig på” eller ”højt indhold” for de næringsstoffer som dette er tilladt for, jf. bilaget, for eksempel ”højt indhold af omega-3-fedtsyrer. Selv om det måtte være tilladt at bruge anprisningen ”indeholder omega-6”, vil det ikke være muligt at anprise med ”rig på omega 6-fedtsyrer”.

KILDE TIL OMEGA-3-FEDTSYRER

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er en kilde til omega-3-fedtsyrer, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder mindst 0,3 g alfa-linolensyre pr. 100 g og pr. 100 kcal, eller hvis mængden af eicosapentaensyre og docosahexaensyre i produktet tilsammen udgør mindst 40 mg pr. 100 g og pr. 100 kcal.

Der er i anvendelsesbetingelserne taget hensyn til, at der er tale om to typer omega 3-fedtsyrer, som har forskellige fysiologiske funktioner og anbefales indtaget i forskellige mængder. Alfa-linolensyre (ALA) findes typisk i vegetabiliske olier, og eicosapentaensyre (EPA) og docosahexaensyre (DHA) findes typisk i fede fisk.

Man skal således forholde sig til, hvilken type omega-3-fedtsyrer, man har med at gøre, og produktet skal overholde det fastsatte krav for hver enkelt af de typer omega-3-fedtsyrer, der er tale om.

Man skal også være opmærksom på, at fødevaren skal overholde det nævnte krav til indhold både pr. 100 g OG pr. 100 kcal. Dette har til formål at sikre, at anpriste produkter bidrager med en betydelig mængde omega-3-fedtsyrer.

En henvisning til, at en fødevarer er en ”god kilde til omega-3-fedtsyrer”, indikerer en mere suveræn rolle end blot ”kilde til”. Dette kan betragtes at have samme betydning som anprisningen ”højt indhold af omega-3-fedtsyrer”.

Man skal være opmærksom på, at for de sundhedsanprisninger, som omhandler specifikke omega-3-fedtsyrer, henholdsvis alfa-linolensyre eller eicosapentaensyre (EPA) og docosahexaensyre (DHA), kan ordlyden i disse anprisninger ikke blot erstattes med "omega-3", som dækker begge de specifikke omega-3-fedtsyrer. Se afsnit om sundhedsanprisninger.

HØJT INDHOLD AF OMEGA-3-FEDTSYRER

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et højt indhold af omega-3-fedtsyrer, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder mindst 0,6 g alfa-linolensyre pr. 100 g og pr. 100 kcal, eller hvis mængden af eicosapentaensyre og docosahexaensyre i produktet tilsammen udgør mindst 80 mg pr. 100 g og pr. 100 kcal.

Se bemærkninger under "kilde til omega-3-fedtsyrer".

Anprisningen "rig på omega-3-fedtsyrer" vurderes at have samme betydning som anprisningen "højt indhold af omega-3-fedtsyrer".

Anvendelse af superlativer som "ekstra" eller "meget" medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som "højt indhold". Dette er derfor ikke tilladt.

HØJT INDHOLD AF ENKELTUMÆTTET FEDT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et højt indhold af enkeltumættet fedt, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mindst 45 % af fedtsyrerne i produktet stammer fra enkeltumættet fedt, og hvis mindst 20 % af produktets energiindhold hidrører fra enkeltumættet fedt.

Anprisning af "enkeltumættet fedt" har samme betydning som "enkeltumættede fedtsyrer". Man skal være opmærksom på, at når det gælder næringsdeklaration, skal man altid bruge betegnelsen "enkeltumættede fedtsyrer".

"Rig på" vurderes at have samme betydning som "højt indhold". Denne anprisning kan derfor anvendes på samme betingelser.

Anvendelse af superlativer som "ekstra" eller "meget" medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som "højt indhold". Dette er derfor ikke tilladt.

HØJT INDHOLD AF FLERUMÆTTET FEDT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare har et højt indhold af flerumættet fedt, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mindst 45 % af fedtsyrerne i produktet stammer fra flerumættet fedt, og hvis mindst 20 % af produktets energiindhold hidrører fra flerumættet fedt.

Anprisning af "flerumættet fedt" har samme betydning som "flerumættede fedtsyrer". Man skal være opmærksom på, at når det gælder næringsdeklaration, skal man altid bruge betegnelsen "flerumættede fedtsyrer".

"Rig på" vurderes at have samme betydning som "højt indhold".

Anvendelse af superlativer som "ekstra" eller "meget" medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som "højt indhold". Dette er derfor ikke tilladt.

HØJT INDHOLD AF UMÆTTET FEDT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer har et højt indhold af umættet fedt, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mindst 70 % af fedtsyrerne i produktet stammer fra umættet fedt, og hvis mindst 20 % af produktets energiindhold hidrører fra umættet fedt.

Anprisning af "umættet fedt" har samme betydning som "umættede fedtsyrer". Man skal være opmærksom på, at ved anprisning af "umættede fedtsyrer" skal man deklarere både "enkeltumættede fedtsyrer" og "flerumættede fedtsyrer".

"Rig på" vurderes at have samme betydning som "højt indhold". Denne anprisning kan derfor anvendes på samme betingelser.

Anvendelse af superlativer som "ekstra" eller "meget" medfører, at anprisningen ikke har samme betydning som "højt indhold". Dette er derfor ikke tilladt.

4.1.2 Ernæringsanprisninger vedrørende fravær af et indhold

Når man anpriser et fravær af et næringsstof, må det pågældende næringsstof - som udgangspunkt - ikke findes i fødevaren. Der er dog fastsat en bagatelgrænse for, hvor meget der kan tillades at være i fødevaren, uden at man derved vildleder forbrugeren.

De anprisninger vedrørende "fri for næringsstof eller andet stof", som er tilladt at anvende, er nævnt nedenfor. Anprisninger som for eksempel "kulhydratfri", "kolesterolfri" eller "transfedtsyrefri" er ikke i anprisningsforordningens bilag og kan derfor ikke anvendes. Anprisningen "alkoholfri" er dog tilladt, og er fortsat nationalt reguleret. Se afsnit 4.5.1.

ENERGIFRI

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er energifri, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 4 kcal (17 kJ) pr. 100 ml. For sødestoffer til bordbrug gælder grænsen på 0,4 kcal (1,7 kJ) pr. portion med sødende egenskaber svarende til 6 g saccharose (ca. 1 teskefuld sukker).

En henvisning til "nul kalorier"/"0 kalorier", "kaloriefri", mv. vurderes at have samme betydning som "energifri".

FEDTFRI

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er fedtfri, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 0,5 g fedt pr. 100 g eller pr. 100 ml. Anprisninger med udtryk som »X % fedtfri« er dog forbudt.

Anprisninger som "nul fedt"/"0 fedt" eller "uden fedt" vurderes at have den samme betydning som "fedtfri".

UDEN MÆTTET FEDT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer ikke indeholder mættet fedt, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis mængden af mættet fedt og transfedtsyrer tilsammen ikke overstiger 0,1 g mættet fedt pr. 100 g eller pr. 100 ml.

Betegnelsen ”mættede fedtsyrer” vurderes at betyde det samme som ”mættet fedt,” og denne betegnelse kan derfor bruges synonymt. I næringsdeklarationen er det dog altid betegnelsen ”mættede fedtsyrer”, der skal bruges.

SUKKERFRI

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare er sukkerfri, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 0,5 g sukkerarter pr. 100 g eller pr. 100 ml.

Denne anprisning må ikke forveksles med anprisningen ”uden tilsat sukker”. ”Sukkerfri” betyder, at der hverken må være naturligt sukker, for eksempel fra laktose, eller tilsat sukker til stede i produktet.

”Sukker” er defineret som alle mono- og disaccharider. Sukkeralkoholer er ikke omfattet.

Anprisninger som ”nul sukker”/”0 sukker”, ”fri for sukkerarter” eller ”uden sukker” vurderes at have den samme betydning som ”sukkerfri”.

UDEN TILSAT SUKKER

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken der ikke er tilsat sukkerarter til en fødevare, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet ikke indeholder tilsatte mono- eller disaccharider eller andre fødevarer, der anvendes på grund af deres sødende egenskaber. Hvis fødevaren har et naturligt indhold af sukkerarter, skal følgende angives på mærkningen: ”MED ET NATURLIGT INDHOLD AF SUKKER”.

”Sukker” er defineret som alle sukkerarter, det vil sige mono- og disaccharider, og omfatter således ikke kun almindeligt hvidt sukker. Sukkeralkoholer er ikke omfattet af definitionen på sukker.

Foruden tilsatte sukkerarter må der heller ikke være tilsat andre fødevarer, som anvendes på grund af deres sødende virkning. Baggrunden for dette er, at det ernæringsmæssigt vil være vildledende at fremhæve en gavnlig egenskab ved et produkt med henvisning til, at der ikke er tilsat sukkerarter, hvis der til fødevaren er anvendt andre sødende ingredienser, som bidrager til indtag af sukker og/eller energi.

Der må således ikke være tilsat ingredienser, hvor sukkerarter er tilsat, for eksempel marcipan. Det må heller ikke være tilsat ingredienser som naturligt indeholder sukkerarter, for eksempel marmelade til en kage, for at søde kagen, uanset om marmeladen er tilsat sukker eller ej.

Anvendelse af sirup, honning, frugtkoncentrater, juice eller ekstrakter er også eksempler på fødevarer, som typisk anvendes for at søde produkter.

Det er en konkret vurdering, hvorvidt en ingrediens er tilsat for at søde produktet. Anvendelse af oligosaccharider, for eksempel maltodextrin, har en sødende effekt og anvendes derfor ofte for at søde produkter, men er i visse tilfælde også anvendt for at give konsistens. At noget har en konsistensgivende egenskab udelukker dog ikke, at det samtidigt er tilsat for at søde. Anvendelse af sukker i visse fødevarer kan også have en konsistensgivende egenskab.

Der bør i den konkrete vurdering også tages udgangspunkt i, hvilket produkt, der er tale om, og hvilken betegnelse, der er benyttet for det pågældende produkt. For eksempel vil det være muligt at angive ”ikke tilsat sukker” på en ”æble- og ananasgrød”, der som navnet tilsiger, består af æble og ananas, hvis der ikke er tilsat sukkerarter eller andre fødevarer for at søde grøden, for eksempel ananaskoncentrat. Derimod vil ”æblegrød”, der er tilsat ananas for at søde, herunder tilsætning af ananasekstrakt, ikke kunne anprises med ”ikke tilsat sukker”.

Det vil ligeledes være en konkret vurdering, hvorvidt anvendelse af forskellige ingredienser, som for eksempel tørret frugt, alene er anvendt som erstatning for sukkerarter eller om de i forvejen normalt anvendes i det pågældende produkt. For eksempel er mysli et produkt, som foruden diverse cerealier, nødder mv. typisk også indeholder tørret frugt. Et sådant produkt vil kunne anvende anprisningen ”ikke tilsat sukker”. Derimod vil mysli tilsat for eksempel honning eller lignende ikke kunne anvende anprisningen, idet honning udelukkende er tilsat for at søde produktet.

For andre produkter, hvor frugt eller tørret frugt ikke er en almindelig bestanddel, vil det kunne være i strid med bestemmelsen at anvende anprisningen, såfremt der er anvendt tørret frugt, frugtekstrakt o.l. for at søde produktet.

Sødestoffer, som er omfattet af reglerne for fødevaretilsætningsstoffer, er omfattet af definitionen for ”fødevarer”, og sødestofferens formål er netop at søde produktet. Det er således ikke tilladt at anvende anprisningen ”ikke tilsat sukker” for produkter, som er tilsat sødestoffer.

Det er imidlertid Fødevarestyrelsens vurdering, at dette ikke har været intensjonen med bestemmelsen. Kommissionen overvejer i øjeblikket, om der skal foretages en ændring af reglerne på dette punkt. Indtil dette er afklaret, vil Fødevarestyrelsen acceptere, at anprisningen kan benyttes på produkter, der er tilsat sødestoffer, jf. tilsætningsstofreglerne. Det skal dog bemærkes, at ved anvendelse af sødestoffer, som er energigivende (sukkeralkoholer), bør der foretages en konkret vurdering af, om anprisningen kan være vildledende, for eksempel hvis den giver en forventning om, at produktet indeholder mindre energi i forhold til lignende produkter.

For fødevarekategorier, hvor det ikke er tilladt, eller hvor det ikke er almindeligt at tilsætte sukkerarter, vil det generelt være i strid med de generelle mærkningsregler (§ 75 i mærkningsbekendtgørelsen) at fremhæve, at sukker ikke er tilsat. For frugtsaft vil det eksempelvis fra den 28. oktober 2015 ikke længere være tilladt at tilsætte sukkerarter. Der kan dog indtil 28. oktober 2016 knyttes følgende mærkning til varebetegnelsen (i samme synsfelt): ”fra den 28. oktober 2015 indeholder frugtsaft ikke tilsat sukker”²⁴⁾.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at to grødprodukter, som var tilsat koncentrat af æble- og/eller pærejuice, havde anvendt disse ingredienser blandt andet på grund af deres sødende egenskaber (for at give produkterne sødme), og anprisningen ”ikke tilsat sukker” må derfor ikke anvendes på disse produkter. (Sagsnr. 8282/1029 af 4. juli 2011)

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har afgjort, at en række grødprodukter (cerealieprodukter) tilsat pærekoncentrat ikke var berettiget til at anvende anprisningen ”ikke tilsat sukker”. (Sagsnr. 236/13059 af 19. august 2009)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager.

Supplerende mærkningskrav

Hvis fødevaren har et naturligt indhold af sukkerarter, for eksempel naturligt indhold af sukker i en frugtgrød, skal det på mærkningen være angivet ”Med et naturligt indhold af sukker”. Dette henviser til, at den mængde sukker, der er i produktet, er naturligt forekommende. Det vil være misvisende at anprise frugtkoncentrater mv., hvor niveauet af sukkerarter er meget højere end i den oprindelige frugt, med ”naturligt indhold”.

Kravet om supplerende mærkning, hvis fødevaren har naturligt forekommende sukkerarter, skal hindre, at forbrugeren bliver vildledt til at opfatte produktet som ”sukkerfrit”. Der er ikke sat en nedre grænse for, hvornår denne mærkning er nødvendig, men kravet bør ses i et ernæringsmæssigt perspektiv. Hvis produktet i sig selv har et så lavt naturligt sukkerindhold, at det lever op til betingelserne for ”sukkerfrit”, vil det - som udgangspunkt - være vildledende at angive, at fødevaren har et naturligt indhold af sukker.

Bestemmelsen giver ikke mulighed for fleksibilitet i valg af ordlyden af den supplerende mærkning ”Med et naturligt indhold af sukker”. Det skønnes dog, at man kan skrive ”sukkerarter” i stedet for ”sukker”.

NATRIUMFRI / SALT FRI

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare er natriumfri/saltfri, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet indeholder højst 0,005 g natrium, eller tilsvarende værdi for salt, pr. 100 g.

Salt er defineret som totalt natriumindhold x 2,5. Højst 0,005 g natrium svarer således til højst 0,0125 g (eller afrundet 0,013 g) salt.

Anprisninger som ”indeholder ikke natrium/indeholder ikke salt” eller ”uden natrium/uden salt” vurderes at have den samme betydning som ”natriumfri/saltfri”.

IKKE TILSAT NATRIUM / IKKE TILSAT SALT

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken der ikke er tilsat natrium/salt til en fødevare, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet ikke indeholder tilsat natrium/salt eller en anden ingrediens indeholdende tilsat natrium/salt, og produktet højst indeholder 0,12 g natrium, eller tilsvarende værdi for salt, pr. 100 g eller 100 ml.

Salt er defineret som totalt natriumindhold x 2,5. Man skal derfor være opmærksom på, at ”tilsat salt” ikke kun omfatter tilsat natriumchlorid (husholdningssalt), men også andre natriumtilsætninger, som for eksempel natriumholdige tilsætningsstoffer.

Fødevarer, som har et naturligt natriumindhold over 0,12 g pr. 100 g, må ikke anpriseres med ”ikke tilsat natrium/salt”, selv om det måtte være korrekt, at der ikke er tilsat natrium/salt. Højst 0,12 g natrium svarer til højst 0,3 g salt.

4.1.3 Ernæringsanprisninger vedrørende et øget eller reduceret indhold (sammenlignende anprisninger)

De nævnte anprisninger i dette afsnit er ernæringsanprisninger, der angiver eller indikerer et næringsindhold, som er reduceret eller øget i forhold til lignende fødevarer. Denne type anprisninger kaldes sammenlignende ernæringsanprisninger.

Foruden de anvendelsesbetingelser, som gælder for de pågældende anprisninger, jf. bilaget, er der fastsat særlige betingelser, som skal være overholdt for alle sammenlignende ernæringsanprisninger, jf. artikel 9. Disse betingelser gennemgås i afsnit 4.2.

ENERGIREDUCERET

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevare er energireduceret, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis energiværdien er reduceret med mindst 30 %, og med en angivelse af det eller de karakteristika, der gør, at fødevarens samlede energiværdi er reduceret.

”Kalorielet” eller ”mindre kalorier” er anprisninger, som vurderes at have samme betydning som ”energireduceret”.

Ved brug af denne anprisning skal det i mærkningen af fødevaren angives, hvilke karakteristika der gør, at fødevaren er energireduceret. Det kan for eksempel være mindre sukker og/eller mindre fedt. Størrelsen af energireduktionen (fra fedt og/eller sukker) skal ligeledes angives, men det er ikke nødvendigt at angive størrelsen af reduktionen af henholdsvis fedt og/eller sukker enkeltvis.

Med hensyn til angivelse af det eller de karakteristika, der gør, at fødevarens samlede energiværdi er reduceret, betragtes dette som obligatorisk mærkning og derved ikke som en anprisning af for eksempel ”mindre sukker” eller ”mindre fedt” i sig selv. I særlige tilfælde kan energireduktionen være angivet på en måde, der kan betragtes som en selvstændig anprisning af reduceret næringsindhold.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at betegnelsen ”kalorielet” har samme mening for forbrugeren som ”energireduceret”. Det er kun tilladt, at anprise en fødevare som kalorielet, hvis betingelserne i bilaget er opfyldt, samt de øvrige betingelser i forordningen. En anprisning, ifølge hvilken en fødevare er ”light/let” eller ”energireduceret”, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis energiværdien er reduceret med 30 % i forhold til andre sammenlignelige produkter, og det oplyses hvilke karakteristika, der gør, at fødevarens samlede energiværdi er reduceret. (Sag 18842 af 5. august 2013)

FORØGET INDHOLD AF [NAVN PÅ NÆRINGSSTOFFET]

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken indholdet af et eller flere næringsstoffer, bortset fra vitaminer og mineraler, er forøget, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktet opfylder betingelserne for anprisningen »-kilde«, og produktets indhold af det pågældende stof er mindst 30 % højere sammenlignet med et lignende produkt.

Anvendelse af denne anprisning er begrænset til de næringsstoffer, hvor det er muligt at anprise ”kilde til ...”. Dette gælder dog ikke vitaminer og mineraler. Det vil sige, at det kan være muligt at anprise et forøget indhold af næringsstofferne protein, kostfiber og omega-3-fedtsyrer.

REDUCERET INDHOLD AF [NAVN PÅ NÆRINGSSTOFFET]

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken indholdet af et eller flere næringsstoffer er reduceret, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis produktets indhold af det pågældende stof er mindst 30 % lavere sammenlignet med et lignende produkt, undtagen for mikronæringsstoffer, for hvilke der accepteres en forskel på 10 % i forhold til referenceværdierne i direktiv 90/496/EØF, og for natrium eller den tilsvarende værdi for salt, hvor en forskel på 25 % accepteres.

Anprisningen »Reduceret indhold af mættet fedt« og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes:

- a) *hvis mængden af mættede fedtsyrer og transfedtsyrer i det produkt, der er forsynet med anprisningen, tilsammen er mindst 30 % mindre end mængden af mættede fedtsyrer og transfedtsyrer tilsammen i et lignende produkt, og*
- b) *hvis indholdet af transfedtsyrer i det produkt, der er forsynet med anprisningen, er lavere end eller lig med indholdet i et lignende produkt.*

Anprisningen »Reduceret sukkerindhold« og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, må kun anvendes, hvis energiindholdet i det produkt, der er forsynet med anprisningen, er lavere end eller lig med energiindholdet i et lignende produkt.

Relevante ernæringsanprisninger i denne kategori vil for eksempel være anprisninger vedrørende et reduceret indhold af næringsstofferne sukker, fedt, mættede fedtsyrer og salt.

For natrium/salt er der krav om mindst 25 % reduktion i forhold til lignende produkter, hvor der generelt for andre næringsstoffer er krav om mindst 30 % reduktion. For reduktion af mikronæringsstoffer, bortset fra natrium/salt, er der krav om en reduktion på mindst 10 % i forhold til næringsstofreferenceværdierne. Der er p.t. ingen eksempler på, at en sådan anprisning kunne være relevant.

For smørbare fedtstoffer er der nogle særlige bestemmelser vedrørende anprisningen ”fedtreduceret” eller ”light/let”. Se afsnit 3.2.1.

Det er en forudsætning, jf. de generelle principper, at de næringsstoffer, der fremhæves, skal have en gavnlig effekt på sundheden. Anprisningen kan således anvendes for næringsstoffer, som ønskes reduceret i kosten, for eksempel, sukker, mættede fedtsyrer, salt, mv.

Anprisninger vedrørende kolesterol, for eksempel ”kolesterolfri” og ”lavt kolesterolindhold”, anses ikke for at vedrøre en gavnlig egenskab. Sådanne anprisninger er derfor ikke taget med i bilaget.

Det vurderes ligeledes at være vildledende at fremhæve en reduktion af enkelte sukkerarter, for eksempel glucose, hvis det totale indhold af sukkerarter ikke samtidigt er reduceret.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at betegnelsen ”kalorielet” har samme mening for forbrugeren som ”energireduceret”. Virksomheden kunne ikke dokumentere, at energiindholdet var reduceret med 30 % i forhold til andre sammenlignelige produkter. De produkter, som der blev henvist til var ikke sammenlignelige med virksomhedens produkt, da der er tale om forskellige fødevarekategorier. (Sag 18842 af 5. august 2013)

Anprisning af reduceret indhold af transfedtsyrer?

I Danmark er der fastsat regler om, at olier og fedtstoffer må indeholde højst 2 g transfedtsyrer pr. 100 g²⁵⁾. En anprisning vedrørende reduceret indhold af transfedtsyrer i forhold til lignende produkter vil således ikke kunne anvendes på det danske marked, da alle de fødevarer på det danske marked, som denne anprisning kunne være relevant for, allerede er reduceret. Brug af anprisningen vil derfor være i strid med mærkningsbekendtgørelsens § 75.

LIGHT / LET

Anvendelsesbetingelser: En anprisning, ifølge hvilken en fødevarer er ”light” eller ”let”, og anprisninger, der må antages at have samme mening for forbrugeren, er omfattet af samme betingelser som dem, der gælder for udtrykket ”reduceret”; anprisningen skal desuden ledsages af en angivelse af, hvilke egenskaber der gør fødevaren ”light” eller ”let”.

Det er en forudsætning for brug af denne anprisning, at betingelserne for anprisningerne ”reduceret” er opfyldt, samt at det er angivet i fødevarens mærkning, hvilken egenskab, der gør fødevaren ”light” eller ”let”. Foruden reduktion i energi er det reduktion i indhold af fedt og sukker, der som oftest er knyttet til anprisningen ”light” eller ”let”.

Det skal således angives, om produktet er "light" på grund af reduktion i sukker eller på grund af reduktion i fedtindhold. Hvis anprisningen "light" benyttes på læskedrikke, som overholder kriterierne for "sukkerfri", bør anprisningen "light" ledsages af en henvisning til egenskaben "sukkerfri".

Bemærk, at brug af anprisningen "light/let" i forhold til sukker på fødevarer, der typisk indeholder både sukker og fedt, med stor sandsynlighed vil vildlede forbrugerne, hvis ikke den pågældende fødevarer samtidig er reduceret i fedt og/eller energi indhold. Anprisningen "light" med hensyn til sukker bør således begrænses til produkter, som ikke indeholder fedtholdige ingredienser, såsom læskedrikke, saft, syltetøj og saftbaseret is. For eventuelle fedtholdige produkter, der ønskes anprist som light med hensyn til sukker, bør der også være sket en reduktion i fedt- og energiindhold. Både for produkter, som er "light" med hensyn til sukker og "light" med hensyn til fedt, bør der være sket en væsentlig reduktion i absolut mængde (gram) af henholdsvis sukker og/eller fedt. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet om sammenlignende anprisninger.

Anprisningen "light" anvendt på alkoholholdige drikkevarer er ikke omfattet af bilagets kriterium for "light". Se afsnit 4.5 om ernæringsanprisninger, der kan anvendes på alkoholholdige drikkevarer. Det er generelt forbudt at anvende sundhedsanprisninger for alkoholholdige drikkevarer. Se afsnit 6.5.

4.2 Særlige bestemmelser for sammenlignende ernæringsanprisninger

Sammenlignende ernæringsanprisninger er anprisninger, som fremhæver et (større eller mindre) indhold af energi eller næringsstoffer i én fødevarer sammenlignet med lignende fødevarer. Kun de anprisninger, som er angivet i bilaget (og som er beskrevet ovenfor i afsnit 4.1.3), er tilladt at anvende.

Sammenlignende ernæringsanprisninger, der eksempelvis henviser til, at en fødevarer har samme indhold af næringsstof (lige så meget), som en anden fødevarer eller fødevarerkategori, er derfor ikke lovlige anprisninger.

Anvendelsesbetingelser for de enkelte sammenlignende ernæringsanprisninger fremgår af bilaget. Her stilles blandt andet krav til, hvor stor reduktionen eller øgningen skal være i forhold til lignende produkter. Baggrunden for dette krav er at sikre, at der er sket en væsentlig ændring i forhold til lignende produkter. Dette er uddybet nærmere i afsnit 4.2.2.

Derudover er fastsat særlige betingelser i anprisningsforordningens artikel 9 for alle sammenlignende ernæringsanprisninger. Det fremgår af disse betingelser, at man skal sammenligne med fødevarer af samme kategori, og at en række fødevarer, der tilhører den pågældende kategori, skal tages i betragtning. Dette er uddybet nærmere i afsnit 4.2.1. Ligeledes skal sammenligningen vedrøre samme mængde af fødevaren (samme sammenligningsgrundlag), og forskellen skal anføres på mærkningen. Se afsnit 4.2.2.

Kommissionens vejledning fra 2007 omhandler også retningslinjer vedrørende sammenlignende ernæringsanprisninger.

4.2.1 Referencefødevarer – hvad skal der sammenlignes med?

Fødevarerkategori – lignende produkt

Når man bruger anprisninger, der sammenligner næringsindholdet i fødevarer, skal de fødevarer, der inddrages i sammenligningen, tilhøre samme fødevarerkategori. "Fødevarerkategori" er ikke nærmere defineret, men "samme kategori" skal forstås på samme måde, som henvisningen til et "lignende produkt", som anført i anvendelsesbetingelserne i anprisningsforordningens bilag.

Vigtige elementer i vurderingen af, om der er tale om "samme kategori" eller "et lignende produkt", er forbrugerforståelse og vildledningsaspektet. Det er også et væsentligt princip for alle anprisninger, at man

ikke rejser tvivl om andre fødevarers ernæringsmæssige tilstrækkelighed, hvilket man nemt kan komme til, hvis man "sammenligner æbler med pærer".

For eksempel kan man ikke tage alle mælkeprodukter under en kategori og sammenligne mælk med yoghurt eller fløde, ej heller sammenligne mælk og ost. Det vil heller ikke være tale om en sammenligning mellem "lignende produkter", hvis man sammenligner smøreost og fast ost.

De fødevarer som sammenlignes bør overordnet set være ensartet for så vidt angår næringsindhold, jf. pkt. II. 2.1. i Kommissionens vejledning fra 2007. For eksempel vil alle former for drikkevarer ikke kunne betragtes som "samme fødevarekategori" eller "lignende produkter", og man kan således ikke sammenligne juice med læskedrik, eller mælk med juice, mv.

I visse tilfælde kan man i vurderingen af, hvad der er "samme fødevarekategori", inddrage brugsmåden, for eksempel hvis der er tale om alternative produkter med ensartet næringsindhold, som for eksempel smør og margarine (smørbare fedtstoffer). For at forbrugeren ikke skal blive vildledt, vil det i sådanne tilfælde være behov for at henvise til, hvad man sammenligner med. Se også afsnit 4.2.2.

Repræsentativt for markedet

Sammenligningen skal ske med en række fødevarer i samme kategori, herunder andre producenter og varemærkers fødevarer. Baggrunden for denne bestemmelse er, at det er vigtigt at tage udgangspunkt i tilsvarende "almindelige produkter" af lignende karakter, som er repræsentative for markedet.

Der skal sammenlignes med en række fødevarer, som ikke har en sammensætning, der tillader, at de ledsages af en anprisning. Hermed skal forstås, at de produkter, som allerede er reduceret eller øget i næringsindhold, for eksempel en fedtreduceret variant af en kategori, ikke skal inddrages i sammenligningsgrundlaget.

En sammenligning udelukkende med virksomhedens egne produkter, vil kun være muligt, hvis der ikke eksisterer andre producenter og varemærker indenfor den pågældende produktkategori. Hvis et produkt har en meget stor markedsandel, kan det være nødvendigt at basere sammenligningen på et vægtet gennemsnit baseret ud fra de markedsandele, de forskellige produkter har på det danske marked indenfor den pågældende fødevarekategori.

Hvis en producent for eksempel udvikler en lettere variant af et produkt, vil producentens oprindelige produkt således ikke alene kunne indgå som sammenligningsgrundlag for en sammenlignende anprisning af den nye variant. Hvis en virksomhed således udvikler en marmelade med mindre sukker, men deres oprindelige marmelade indeholder mere sukker end andre marmelader på markedet, vil det være vildledende at anprise, at den nye variant har et "reduceret indhold af sukker".

Det er samtidig væsentligt, at den sammenlignende anprisning er anvendelig for den danske forbruger. Det vil sige, at de produkter, der indgår i sammenligningen, skal være repræsentative for det danske marked. Det er en forudsætning, at der sammenlignes med produkter, som de danske forbrugere har adgang til. Det vil derfor ikke være hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i eventuelle fastsatte maksimumsværdier for næringsstoffer, for eksempel i visse fødevarestandarder, hvis produkter med et sådant næringsindhold ikke er repræsentative for markedet. Eksempelvis vil sammenligningsgrundlaget for marmelade ikke være sukkerindholdet, som fastsat i EU regler, da almindelig marmelade på det danske marked indeholder mindre sukker end fastsat i standarden.

Det er virksomheden, der skal kunne redegøre for eller dokumentere, hvad der er repræsentativt for markedet. Hvis disse oplysninger ikke kan fremskaffes, kan anprisningen ikke benyttes.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at en sammenlignende ernæringsanprisning ikke kunne benyttes, da virksomheden ikke har kunnet dokumentere, at produktet er repræsentativt for markedet, og at sammenligning kun med eget originalprodukt ikke var berettiget. (Sagsnr. 9101 af 25. april 2012)

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at betegnelsen "kalorielet" har samme mening for forbrugeren som "energireduceret". Virksomheden kunne ikke dokumentere, at energiindholdet var reduceret med 30 % i forhold til andre sammenlignelige produkter. De produkter, der blev henvist til var ikke sammenlignelige med virksomhedens produkt, da der var tale om forskellige fødevarekategorier. (Sag 18842 af 5. august 2013)

4.2.2 Sammenligningen skal være betydelig

Der skal være tale om en væsentlig ændring, så forbrugeren ikke bliver vildledt. Krav til henholdsvis reduktion og øgning er angivet i forordningens bilag under de pågældende anprisninger. Eksempelvis skal der for henholdsvis fedt, sukker og energi være en reduktion på mindst 30 % i forhold til lignende produkter, medens der for salt kræves mindst 25 % reduktion.

Når der skal sammenlignes med en række produkter i samme kategori, vil gennemsnittet af disse produkters næringsindhold kunne danne grundlag for den sammenlignende anprisning, herunder eventuelt et vægtet gennemsnit, således at det sikres, at sammenligningsgrundlaget er repræsentativt, som forklaret under 4.2.1. Der skal også tages behørigt hensyn til den variation, der er i næringsindholdet for de produkter, der sammenlignes med. Eksempelvis, hvis der er stor variation i fedtindholdet i typiske "almindelige produkter", vil det ikke være hensigtsmæssig alene at tage udgangspunkt i en gennemsnitsværdi af disse produkter. Herved risikerer man, at en reduktion på 30 % i forhold til gennemsnitsværdien ikke adskiller sig væsentlig fra de "almindelige produkter", som befinder sig i den lave ende af variationskalaen.

Det skal bemærkes, at de i bilaget fastsatte krav til reduktionen for de enkelte ernæringsanprisninger, angivet i procent, bør svare til en reduktion i absolut mængde (gram), der er af væsentlig ernæringsmæssig betydning. Der bør foretages en konkret vurdering af, hvorvidt der er en væsentlig reduktion i absolut mængde (gram/kJ). Det vil eksempelvis kunne være vildledende at anprise en fødevare "light" eller "fedt-reduceret", hvis fedtindholdet i det tilsvarende "almindelige produkt" i forvejen er lavt.

Forskellen skal angives på mærkningen

Reduktionens størrelse, det vil sige forskellen i mængden af næringsstoffer og/eller energiværdien, skal angives på produktet. Forskellen i mængden af næringsstoffer kan angives enten i procent og/eller i gram pr. 100 gram. Det er selvfølgelig væsentligt, at sammenligningen vedrører samme mængde af fødevare, dvs. som udgangspunkt pr. 100 g for faste fødevarer eller pr. 100 ml for væsker/drikkevarer. For sødestoffer, der varierer meget i sødhedsgrad, og hvor udgangspunkt for anvendelse er pr. volumen eller pr. portion (for eksempel 1 teske) og ikke pr. vægt, kan det være relevant at sammenligne mængde pr. volumen.

Forskellen i mængden af næringsstoffer skal angives på en sådan måde, at der ikke kan ske vildledning af forbrugerne.

Hvis det skønnes at være uklart, hvad man sammenligner med, dvs. hvad et "almindeligt produkt" er, bør sammenligningsgrundlaget angives på mærkningen. Fast ost er for eksempel en fødevarekategori, der findes med varierende indhold af fedt, og det kan således være uklart, hvad et almindeligt "ikke reduceret" produkt er. Hvis anprisningen "reduceret fedtindhold" benyttes, bør det derfor angives, hvad der sammenlignes med (referenceprodukt).

4.3 "Naturligt/naturlig"

Hvis en fødevare naturligt opfylder en eller flere af de betingelser, der er fastlagt for de respektive godkendte ernæringsanpriser, kan udtrykket "naturligt/naturlig" anvendes foran anprisningen.

Henvisningen til "naturligt" eller "naturlig" er dog ikke en ernæringsanprisning i sig selv. Man skal derfor være opmærksom på, at anprisningsforordningen ikke regulerer, hvad der forstås ved "naturligt/naturlig". Her vil de generelle vildledningsbestemmelser finde anvendelse. Der kan henvises til mærkningsvejledningen²⁶⁾ for yderligere vejledning vedrørende dette.

Eksempelvis vil en ernæringsanprisning, der omhandler, at der er et naturligt indhold af calcium i mælk, være tilladt, hvis betingelserne for anprisningen "[navn på vitamin]- og/eller [navn på mineral]kilde" er overholdt. Minimælk kan derimod ikke anpriseres med et naturligt lavt fedtindhold, da fedtet er blevet fjernet mekanisk, og der derved ikke er tale om en naturlig egenskab for mælken.

4.4 Anpriser, der henviser til konkret indhold

Anpriser, der fremhæver et konkret indhold af næringsstof eller andet stof, for eksempel "10 g fedt", "5 % kostfiber" eller "Mindst 20 % protein", må bruges, hvis anprisningen har samme betydning som en tilladt ernæringsanprisning. Det må vurderes konkret, om anprisningen indikerer eller antyder et henholdsvis absolut indhold (højt eller lavt indhold af næringsstof), eller om der er tale om et reduceret eller øget indhold i forhold til lignende produkter (sammenlignende ernæringsanpriser).

Der kan være flere faktorer, der har betydning for denne vurdering. Hvis der for eksempel tilknyttes tillægsord, som "max. 7 g fedt pr. 100 g", "kun 3 % sukker" eller "mindst 4 % kostfiber", vil dette som udgangspunkt indikere, at der er tale om et lavt indhold af fedt og sukker henholdsvis og højt indhold af kostfiber i fødevaren. Derfor skal kriterierne for henholdsvis "lavt indhold" og "højt indhold" således overholdes i disse tilfælde. På grund af anvendelseskriterierne for anpriserne "lavt fedtindhold" og "højt fiberindhold", vil førstnævnte og sidstnævnte eksempler således ikke være lovlige anpriser, fordi betingelserne for anpriserne er henholdsvis højst 3 g fedt pr. 100 g for "lavt fedtindhold" og mindst 6 g kostfibre pr. 100 g for "højt fiberindhold".

Dette betyder imidlertid ikke, at anprisningen altid skal opfattes relativt i forhold til andre produkter (sammenlignende anprisning), hvis der ikke benyttes tillægsord, som for eksempel "kun", "max" eller "mindst". En anprisning som for eksempel "5 % fibre" kan også opfattes som et absolut "højt indhold". Det vil altid være en konkret vurdering.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag afgjort, at en henvisning til "kun 16 % fedt" indikerer, at der er tale om et lavt indhold af fedt, og derved ikke en lovlig anprisning, da den ikke overholder kriterier for ernæringsanprisningen "Lavt fedtindhold". (Sagsnr. 12907/12908 af 8. juni 2009)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at anprisningen "16,1 g sukker & 2,1 g salt pr. 100 g" er en sammenlignende anprisning. I den konkrete sag havde virksomheden ikke kunnet dokumentere, at det anpriste produkt var repræsentativt for markedet og kunne således ikke dokumentere, at kriterierne for anvendelse af anprisningerne var opfyldt. (Sag 9101 af 25. april 2012)

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at angivelse af "99 kcal bar" er en sammenlignelig ernæringsanprisning, idet der indikeres, at produktet har et reduceret indhold af energi i forhold til lignende. Dokumentationen for om det konkrete produkt er sammenligneligt med andre danske produkter var imidlertid ikke tilstrækkelig. (Sag 15127 af 24. januar 2013)

Obligatoriske oplysninger eller frivillige oplysninger i form af en næringsdeklaration betragtes ikke som ernæringsanprisninger. For næringsdeklaration gælder, at den skal udformes på en bestemt måde, jf. næringsdeklarationsreglerne.

Næringsdeklarationsreglerne fastsætter også hvilke oplysninger, der skal eller kan angives. De kommende næringsdeklarationsregler (fødevareinformationsforordningen) fastsætter også hvilke næringsdeklarationsoplysninger, som må gentages i det primære synsfelt på pakningen. Det vil således ikke være tilladt, jf. fødevareinformationsforordningen, at gentage næringsdeklarationsoplysninger vedrørende enkelte næringsstoffer, som virksomheden selv vælger. En gentagelse af næringsdeklarationsoplysninger i det primære synsfelt må enten være for energi alene, eller for energi, fedt, mættede fedtsyrer, sukkerarter og salt. Disse oplysninger skal præsenteres samlet.

Bemærk, at det kan opfattes som en ernæringsanprisning, hvis enkelte elementer i næringsdeklarationen fremhæves ved for eksempel særlige farver eller skriftfarver. Fødevareinformationsforordningen giver mulighed for anvendelse af supplerende udtryks- eller præsentationsformer. Disse betragtes som en del af næringsdeklarationen og behandles ikke som en gruppe af enkeltanprisninger.

4.5 Ernæringsanprisninger vedrørende alkoholindhold

Anprisningsforordningens artikel 4, stk. 3 og 4

"Alkohol" er omfattet af definitionen på et andet stof end et næringsstof, som har en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning. Anprisning af alkoholindhold er således en ernæringsanprisning.

For drikkevarer med et alkoholindhold på over 1,2 % vol. er det kun følgende ernæringsanprisninger, som kan anvendes:

- Lavt alkoholindhold
- Reduceret alkoholindhold
- Reduceret energiindhold

Kriterierne for anvendelse af ovenstående ernæringsanprisninger på alkoholholdige drikkevarer er fortsat nationalt reguleret, og anprisningsforordningens kriterier for anprisningen "energireduceret" kan således ikke bruges i denne sammenhæng.

Danmark har ikke særlige bestemmelser vedrørende anprisningen "energireduceret" for alkoholiske drikkevarer. Der bør dog være tale om en betydelig reduktion, for at anprisningen ikke er at betragte som

vildledende. Der er heller ikke fastsat regler for ”lavt alkoholindhold” og ”reduceret alkoholindhold”, og disse anprisninger skal således også vurderes ud fra de generelle vildledningsbestemmelser.

Der er ikke fastsat EU-bestemmelser for brug af anprisningen ”light” eller ”let” i betydningen ”reduceret alkoholindhold” eller ”reduceret energiindhold” for alkoholholdige drikkevarer (eller for drikkevarer som normalt indeholder alkohol). Brugen heraf kan derfor reguleres nationalt. Disse anprisninger, for så vidt angår alkohol, er derfor ikke omfattet af kriterierne for ”light/let” i anprisningsforordningens bilag.

Der er i Danmark ikke fastsat specifikke kriterier for anvendelsen af ”light” eller ”let” på alkoholholdige drikkevarer (eller for drikkevarer som normalt indeholder alkohol), hvorfor de almindelige vildledningsbestemmelser er gældende. Anprisningen ”light” anvendes typisk på øl, der har et lavere alkoholindhold – men ikke nødvendigvis et energiindhold, der er reduceret i forhold til almindelig øl. Hvis der henvises til ”light” i betydningen ”reduceret energiindhold” – men ikke reduceret alkoholindhold, vil forbrugeren kunne vildledes. Det må derfor klart fremgå, hvad man forstår ved ”light” eller ”let”.

Alkohol-anprisninger udløser krav om næringsdeklaration

Ved anvendelse af de ovennævnte anprisninger har der hidtil ikke været krav om næringsdeklaration, jf. næringsdeklarationsbekendtgørelsen, da ”alkohol” ikke er omfattet af definitionen på et næringsstof. Som nævnt ovenfor er de nævnte anprisninger omfattet af anprisningsforordningen (ernæringsanprisninger).

Når fødevareinformationsforordningen finder anvendelse fra den 13. december 2014, vil dette blive ændret, således at fødevarer med alle ernærings- og sundhedsanprisninger skal mærkes med næringsdeklaration, jf. artikel 49 i fødevareinformationsforordningen. Desuden skal mængden af det stof, som ernæringsanprisningen vedrører, og som ikke fremgår af næringsdeklarationen, angives. Dette betyder, at det skal angives, hvor meget alkohol produktet indeholder, hvis man for anpriser ”lavt alkoholindhold”, ”reduceret alkoholindhold” eller ”alkoholfri”.

4.5.1 Alkoholfri

Anprisningen ”alkoholfri” kan bruges på drikkevarer, som normalt indeholder alkohol, men hvor alkohol er fjernet, eller som er produceret på en måde, hvorved der kun dannes en meget begrænset mængde alkohol. Kriterierne for anvendelse af ”alkoholfri” er fortsat nationalt reguleret.

Der er ikke fastsat specifikke regler i Danmark for anvendelse af anprisningen, men anprisningen vurderes ud fra de generelle vildledningsbestemmelser. Det har i en årrække været dansk praksis, at en fødevare maksimalt må indeholde 0,1 vol. %, hvis produktet anpriseres som ”alkoholfri”.

Denne praksis var baseret på en vurdering fra Sundhedsstyrelsen fra 1994, hvor der primært har været taget hensyn til, at personer i antabusbehandling skulle kunne indtage produkterne uden gener.

Denne praksis er nu ændret, idet Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse på baggrund af Sundhedsstyrelsens anbefalinger præciserer, at antabusbrugere slet ikke bør indtage alkohol, heller ikke 0,1 vol. %. Disse gruppers særlige behov bør varetages af oplysning fra sundhedspersonale.

Alkoholindholdet i drikkevarer, der normalt indeholder alkohol, bør fortsat være tæt på nul, hvis produktet anpriseres som ”alkoholfrit”. Det anbefales derfor, at indholdet af alkohol ikke overstiger 0,5 vol. %. Dette er på linje med det, som er praksis i en række andre EU-lande.

Man skal være opmærksom på, at alle de ovenfor nævnte anprisninger vedrørende alkohol- eller energiindhold er omfattet af anprisningsforordningen, og derfor kun kan anvendes, hvis forordningens generelle principper og betingelser er overholdt. Produkterne skal ligeledes næringsdeklareres, jf. fødevareinformationsforordningen.

4.6 Nøglehulsmærket

Ernæringsanprisninger i form af nationale ”ernæringsmærker” kan anvendes i overensstemmelse med nationale regler, der er notificeret til Kommissionen. Se afsnit 8.1.

Kendetegnende for ernæringsmærker som Nøglehulsmærket er, at der er fastsat kriterier for flere næringsstoffer, for eksempel fedt, sukkerarter, mættede fedtsyrer og salt, som fødevaren eller fødevarekategorien skal overholde. Der er således ikke kun fokus på ét næringsstof, men en samlet ernæringsmæssig sammensætning. Formålet med Nøglehulsmærket er at hjælpe forbrugeren til at vælge fødevarer med en bedre ernæringsmæssig sammensætning indenfor de udvalgte fødevarekategorier.

Anvendelse af Nøglehulsmærket på færdigpakkede fødevarer samt på spisesteder er reguleret af Nøglehulsbekendtgørelsen²⁷⁾. Der er ligeledes udarbejdet en vejledning for anvendelse af Nøglehulsmærket²⁸⁾.

I Danmark er Nøglehulsmærket den eneste lovlige ernæringsanprisning, der angiver en særlig gavnlig samlet ernæringsmæssig sammensætning. Det betyder, at det ikke er tilladt at bruge for eksempel et grønt mærke til at indikere at den samlede sammensætning af en fødevare er særlig ernæringsmæssig gavnlig.

Et mærke eller logo, som har samme betydning som en godkendt ernæringsanprisning i bilaget, eksempelvis et logo med samme betydning som ”sukkerfri”, vil kunne anvendes, hvis de gældende kriterier for de pågældende ernæringsanprisninger og forordningens bestemmelser i øvrigt er overholdt.

4.7 Ernæringsanprisninger i relation til generelle mærkningsregler

Anprisningsforordningen supplerer de generelle bestemmelser i mærkningsdirektivet, der er gennemført ved mærkningsbekendtgørelsen, og som fra 13. december 2014 afløses af fødevareinformationsforordningen.

I henhold til § 75 i mærkningsbekendtgørelsen – som bliver videreført i artikel 7, stk. 1, litra c, i fødevareinformationsforordningen - er det ikke tilladt at fremhæve en særlig egenskab ved en fødevare, hvis alle lignende fødevarer har samme egenskab. Denne bestemmelse omhandler også fremhævelse af særlige egenskaber i form af forekomsten eller fraværet af visse ingredienser og/eller næringsstoffer. Det vil for eksempel ikke være tilladt at fremhæve en læskedrik som ”fedtfri”, fordi alle læskedrikke er fedtfri, eller at fremhæve et rugbrød med ”lavt sukkerindhold, fordi rugbrød generelt har et lavt sukkerindhold.

Egenskaber, der gælder for alle lignende fødevarer, må fremhæves, hvis dette gøres på en generel (generisk) måde.

For eksempel vil det være tilladt på et lakseprodukt at fremhæve ”Laks er en kilde til omega-3” som en generisk ernæringsanprisning. Da al laks er en kilde til omega-3, vil anprisningen ”Kilde til omega-3” derimod ikke kunne anvendes på et konkret lakseprodukt, da dette indikerer, at andre lakseprodukter ikke også er kilde til omega-3.

Ligeledes vil der i markedsføringen af ost kunne anføres ”Ost er en kilde til protein”.

Angivelse af ”Kilde til protein” i markedsføringen af en ost vil derimod ikke være i overensstemmelse med § 75.

4.8 Ernæringsanprisninger på kosttilskud

Kriterierne for ernæringsanprisningerne i bilaget er i de fleste tilfælde fastsat pr. 100 g (eller 100 ml) og i nogle tilfælde supplerende pr. 100 kcal. Kriterierne er hovedsagelig møntet på almindelige fødevarer. Dette er ikke egnet for kosttilskud, der indtages i mindre afmålte mængder, og hvor indhold af næringsstof

eller andet stof skal deklarerer pr. daglig dosis. En overholdelse af kriterierne pr. 100 g kosttilskud er således irrelevant.

Ernæringsanprisninger på kosttilskud vedrørende fravær af indhold eller reduceret indhold vil generelt være problematisk, da dette ofte vil være i strid med generelle principper i anprisningsforordningen. Jf. anprisningsforordningens artikel 5, stk. 1, pkt. b, litra ii) skal det anpriste fravær eller reduktion af næringsstof eller andet stof også have en dokumenteret gavnlig virkning.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag vedrørende anprisning af kosttilskud afgjort, at anprisningen ”ikke tilsat sukker” ikke er i overensstemmelse med det generelle princip i artikel 5, stk. 1, litra a, der omhandler, at den mængde næringsstof, som anprises skal have en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning. Den mængde sukker, som en forbruger af det konkrete kosttilskudsprodukt ville indtage med produktet, hvis dette havde indeholdt sukker, vurderes at være så uvæsentligt, at det ikke medfører nogen nævneværdig ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning hos forbrugeren, at hun eller han ikke indtager dette sukker, fordi kosttilskuddet er sukkerfrit. (Sagsnr. 722/3445 af 5. februar 2010)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager.

Med hensyn til brug af ernæringsanprisningen ”kilde til...” er kriteriet, at denne anprisning kan bruges, hvis der er tale om en betydelig mængde, som defineret i EU-lovgivningen, og hvis en sådan ikke findes, skal det pågældende stof være i en mængde, som frembringer den anpriste ernæringsmæssige eller fysiologiske virkning.

I henhold til kosttilskudsreglerne skal en betydelig mængde vurderes ud fra daglig dosis, jf. artikel 5, stk. 3, i kosttilskudsdirektivet²⁹⁾. For vitaminer og mineraler henvises til fastsatte minimumsværdier.

En anprisning af ”højt indhold” af vitaminer og mineraler kan også være problematisk. Hvis der tages udgangspunkt i, at der er den dobbelte mængde af ”kilde til” pr. daglig dosis, vil denne mængde eventuelt være langt under den mængde, som typisk findes i kosttilskud, og det vil derfor være vildledende at fremhæve produktet som havende et højt indhold af det pågældende vitamin eller mineral.

For kosttilskud skal man endelig være særlig opmærksom på, at der er krav om, at produktet mærkes med de(t) for produktet kendetegnende stof(fer) eller arten af disse næringsstoffer eller andre stoffer, jf. § 6, stk. 1, nr. 2, i kosttilskudsbekendtgørelsen³⁰⁾. Når der er tale om obligatorisk mærkning er det ikke en ernæringsanprisning. Når en virksomhed i markedsføringen af et kosttilskud angiver det kendetegnende stof på produktets emballage, i produktnavnet eller i andet markedsføringsmateriale, kan angivelsen ud fra en konkret vurdering, for eksempel ved neutral angivelse, betragtes som en gentagelse af den obligatoriske mærkning og dermed ikke som en anprisning i anprisningsforordningens forstand, jf. anprisningsforordningen artikel 2, stk. 2, nr. 1.

4.9 Afgrænsningsspørgsmål

En række anprisninger, der henviser til et indhold i en fødevare, er ikke nødvendigvis ernæringsanprisninger.

Hvis det, der henvises til, i sig selv angiver eller indikerer en funktion eller en effekt på sundheden, for eksempel ”Indeholder antioxidanter”, ”Indeholder probiotika” eller ”Indeholder prebiotika”, vil dette kunne betragtes som en sundhedsanprisning og dermed ikke klassificeres som ernæringsanprisninger. Dette

gælder også, hvis man tilknytter en sådan beskrivelse som et adjektiv til det anpriste stof, for eksempel ”indeholder prebiotiske kostfibre”. Dette fremgår også af Kommissionens vejledning fra 2007 (se note 4).

En mærkning med indekstal for indhold af antioxidanter er ligeledes en anprisning af en særlig egenskab i forhold til ”indhold af antioxidanter”, der falder ind under definitionen på en sundhedsanprisning. En sådan indeksering (angivelse af et særligt niveau af antioxidanter) vil umiddelbart ikke kunne benyttes, da det ikke vil være muligt at tilknytte en relateret godkendt sundhedsanprisning vedrørende dette. Der er ikke godkendt sundhedsanprisninger, der henviser til en effekt af et særligt niveau af ”antioxidanter”.

De nævnte eksempler er eksempler på klassificering og ikke ensbetydende med, at der er tale om tilladte sundhedsanprisninger. Som udgangspunkt er der tale om uspecifikke sundhedsanprisninger, som kan anvendes, hvis der tilknyttes en specifik godkendt sundhedsanprisning. Se afsnit om sundhedsanprisninger.

En henvisning til et konkret stof, for eksempel ”Indeholder lutein”, eller henvisning til en konkret mikroorganisme, for eksempel ”Indeholder *Lactobacillus* xxx”, vil derimod klassificeres som ernæringsanprisninger. Sådanne ernæringsanprisninger er tilladte såfremt der blandt andet er tilstrækkelig dokumentation for, at det pågældende stof eller mikroorganisme har en gavnlig ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning.

Glykæmisk indeks

En henvisning til glykæmisk indeks (GI) vil også være klassificeret som en sundhedsanprisning og ikke en ernæringsanprisning. Glykæmisk indeks er et mål for, hvor meget blodsukkeret stiger efter indtagelse af en fødevare eller et måltid. GI er således en anprisning, der angiver eller indikerer en fysiologisk effekt.

Der er endnu ikke godkendt sundhedsanprisninger vedrørende glykæmisk indeks. Henvisninger til GI må derfor p.t. ikke anvendes.

”Kvalitetsanprisninger” (anprisning af ingredienser)

En anprisning af forskellige fødevarer ingredienser, for eksempel ”indeholder havre”, ”indeholder olivenolie” mv., kan eventuelt have et ernæringsmæssigt sigte, men vil ikke være omfattet af definitionen på en ernæringsanprisning. Ernæringsanprisninger vedrører alene et indhold af et næringsstof eller et andet stof end et næringsstof, som har en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning.

Hvorvidt det er tilladt at anvende anprisninger vedrørende bestemte fødevarer ingredienser (som ikke er næringsstoffer eller andre stoffer) vurderes ud fra de generelle mærknings- og vildledningsbestemmelser.

En anprisning af fuldkornsindhold i en fødevare er ligeledes ikke omfattet af definitionen på en ernæringsanprisning. ”Fuldkorn” er en beskrivelse af en hel fødevarer kategori (korn), hvor man fremhæver, at hele kornet er anvendt. Hvorvidt det er tilladt at anvende anprisninger som ”indeholder fuldkorn” mv., vil blive vurderet ud fra de generelle mærknings- og vildledningsbestemmelser.

Dette udelukker dog ikke, at fokus på særlige ingredienser i en bestemt kontekst, for eksempel ved hjælp af billeder eller andet, medfører, at der er tale om anprisninger, som indikerer eller angiver en ernærings- eller sundhedsmæssig egenskab, for eksempel i form af en sundhedsanprisning. Dette vil i så fald være omfattet af anprisningsforordningen.

Fuldkornslogoet ”Vælg fuldkorn først”, som er et mærke udarbejdet af Fuldkornspartnerskabet, betragtes som udgangspunkt som et kostråd og ikke som et ernæringsmærke. Hvis der i markedsføringen i forbindelse med dette mærke fokuseres på supplerende ernæringsmæssige egenskaber som for eksempel fedt og sukker, vil kriterierne for anprisning af disse næringsstoffer skulle overholdes.

5. Sundhedsanprisninger

Anprisningsforordningens artikel 10 – 21.

Forordninger omhandlende godkendelse og afvigelse af sundhedsanprisninger.

Kommissionens gennemførelsesafgørelse om vedtagelse af retningslinjer for gennemførelsen af særlige betingelser for sundhedsanprisninger som fastsat i artikel 10 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006 (2013/63/EU)

Ved en sundhedsanprisning forstås enhver anprisning, der angiver, indikerer eller antyder en sammenhæng mellem en fødevarer og menneskers sundhed. Sundhedsanprisninger er således anprisninger, der siger noget om den effekt en fødevarer eller en fødevarerbestanddel har på den menneskelige organisme, inkluderet både fysiske og psykiske funktioner. En ernæringsanprisning handler derimod om en anprisning af et særligt indhold i fødevareren. For afgrænsningsspørgsmål mellem, hvornår noget er en ernæringsanprisning eller en sundhedsanprisning, se afsnit 4.9.

Som beskrevet i afsnit 2 (definitioner) er ”sundhed” er ikke nærmere defineret i anprisningsforordningen. Der er imidlertid bred enighed blandt medlemsstaterne om, at ”sundhed” skal forstås bredt, således at ”sundhedsanprisning” omfatter alle angivelser eller indikationer af den sammenhæng, der er mellem en fødevarer og virkning på kroppens funktioner, herunder helbredsmæssigt velvære.

Der er desuden blevet fastslået ved EU-Domstolen, at ”sundhedsanprisning” ud fra en samlet betragtning skal forstås bredt.

EU-dom - C-544/10

Dommen konkluderer, at udtrykket ”sundhedsanprisning” skal forstås bredt og omfatter en betegnelse såsom ”letfordøjelig”. Definitionen er ikke begrænset af, om der er tale om varige eller forbigående effekter på sundheden.

5.1 Tilladte sundhedsanprisninger

Det er tilladt at anvende de sundhedsanprisninger, som er godkendte i henhold til anprisningsforordningen.

En oversigt over godkendte sundhedsanprisninger fremgår af Kommissionens fællesskabsregister, der er et register over alle godkendte og afviste sundhedsanprisninger (<http://ec.europa.eu/nuhclaims/>). I Kommissionens register vil man således finde oplysninger om betingelse for anvendelse af anprisningerne. Man vil også finde oplysninger om begrundelse for de anprisninger, som er blevet afvist.

Det er en forudsætning for anvendelse af en sundhedsanprisning, at de specifikke betingelser for den enkelte godkendte sundhedsanprisning og de specifikke betingelser, som gælder for alle sundhedsanprisninger, er overholdt. Ligeledes er det en forudsætning, at de generelle principper og betingelser, som gælder for alle anprisninger, er overholdt. Se afsnit 6.

Der findes forskellige kategorier af sundhedsanprisninger, som er beskrevet i henholdsvis artikel 13 og 14 i anprisningsforordningen. For disse kategorier gælder forskellige godkendelsesprocedurer.

Det er Kommissionen, som godkender nye sundhedsanprisninger på baggrund af de (ansøgnings)procedurer, som er fastsat i reglerne. Se afsnit 5.3 vedrørende ansøgning om at få godkendt nye sundhedsanprisninger. Det er en forudsætning for godkendelse af en sundhedsanprisning, at der skal være tilstrækkelig

videnskabelig evidens for anprisningen. Der er ikke forskel på krav til dokumentation for de forskellige kategorier af sundhedsanprisninger. Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) vurderer, hvorvidt der er tilstrækkelig evidens for sundhedsanprisninger.

Kun de kategorier af sundhedsanprisninger, som er beskrevet i artikel 13 og 14, kan blive godkendt. Se henholdsvis afsnit 5.1.1. og 5.1.2. Det vil sige, at anprisninger, som vurderes at være sundhedsanprisninger, og derved er omfattet af anprisningsforordningen, kun kan godkendes, såfremt de falder ind under de kategorier, som er nævnt i artikel 13 eller 14.

Hvis for eksempel der er tale om en sundhedsanprisning, som ikke er relateret til en fysiologisk eller psykologisk effekt, kan den ikke godkendes. Se afsnit 5.1.1.

Bemærk, at en godkendelse af en sundhedsanprisning kun betyder, at selve anprisningen er godkendt. Derimod betyder det ikke, at den fødevarer eller den bestanddel af fødevarer, som anprisningen omhandler, er godkendt i EU. Hvorvidt en fødevarer lovligt kan markedsføres, er reguleret af andre EU-bestemmelser og/eller nationale bestemmelser. Se indledende bemærkning nr. 17 i Forordning (EU) nr. 432/2012³¹⁾ (artikel 13 listen).

5.1.1 Artikel 13 anprisninger

Anprisningsforordningens artikel 13

Artikel 13 listen – Kommissionens forordning (EU) Nr. 432/2012, med senere ændringer
--

De sundhedsanprisninger, som henhører til denne kategori er sundhedsanprisninger, som beskriver eller henviser til følgende:

- et næringsstofs eller et andet stofs betydning for vækst, udvikling og kroppens funktioner, eller
- psykologiske og adfærdsmæssige funktioner, eller
- en slankende virkning eller vægtkontrol eller nedsat sultfølelse eller øget mæthedss fornemmelse eller til en reduktion af kostens energiindhold.

Som eksempler på godkendte sundhedsanprisninger for de forskellige kategorier kan nævnes:

- "Calcium er nødvendigt for vedligeholdelse af normale knogler"*.
- "Jern bidrager til en normal kognitiv funktion"*.
- "Glucomannan bidrager til vægttab, når det indtages som en del af en energireduceret kost"*

I Kommissionens register vil man kunne se alle godkendte (og ikke-godkendte) sundhedsanprisninger. De er dog ikke inddelt efter de ovennævnte underkategorier af artikel 13, men alene sundhedsanprisninger tilhørende artikel 13, stk. 1.

Som eksempel på en anprisning, som er blevet afvist, da den ikke tilhører en af de ovennævnte kategorier, kan nævnes: *"Silicon reduces the appearance of wrinkles as it stimulates the formation of collagen and helps improve skin elasticity"*. Begrundelse for afvisning var, at der på baggrund af den fremlagte evidens ikke kunne henvises til en kropsfunktion, som påkrævet i henhold til bestemmelserne.

Artikel 13 godkendelsesproces

Medlemsstaterne skulle inden 31. januar 2008 sende forslag til sundhedsanprisninger hørende til definitionerne i artikel 13 til Kommissionen til brug for etableringen af den såkaldte "artikel 13 liste". Medlemsstaterne sendte i alt over 44.000 forslag til sundhedsanprisninger til Kommissionen. Efter en screenings- og sammenlægningsproces sendte Kommissionen 4637 anprisninger (ID nr.) til vurdering til EFSA ("den konsoliderede liste"), som herefter betegnes som de sundhedsanprisninger, som er omfattet af

godkendelsesprocessen, der er beskrevet i artikel 13, stk. 2 og 3. Sundhedsanprisninger, der herefter er trukket tilbage af medlemsstaterne er ikke længere omfattet af processen. Den konsoliderede liste kan findes på EFSA's hjemmeside.

Kommissionen besluttede i 2010 at fremskynde godkendelsesprocessen, således at vurderingen af de sundhedsanprisninger, der vedrører planter, blev udskudt. Kommissionen har endnu ikke taget stilling til, hvornår der skal tages stilling til de pågældende sundhedsanprisninger vedrørende planter.

”Artikel 13 listen”, indeholdende 222 sundhedsanprisninger, trådte i kraft 14. maj 2012, og har fundet anvendelse siden 14. december 2012. Listen er siden blevet opdateret flere gange.

De sundhedsanprisninger, som har været med i processen, og som ikke er blevet godkendt, er blevet opført i Kommissionens register over afviste sundhedsanprisninger. Her vil man finde begrundelse for, at de ikke er blevet godkendt.

Godkendelsesprocessen for en række sundhedsanprisninger, som har været underlagt godkendelsesproceduren i artikel 13, stk. 2 og 3, er endnu ikke afsluttet. Dette gælder de sundhedsanprisninger vedrørende planter, som fortsat er omfattet af processen. Der er også enkelte sundhedsanprisninger vedrørende fødevarer, næringsstoffer eller andre stoffer, som EFSA har vurderet, at der er tilstrækkelig dokumentation for, men hvor Kommissionen endnu ikke har truffet afgørelse. Dette gælder for eksempel nogle anprisninger vedrørende koffein.

Disse sundhedsanprisninger er fortsat omfattet af overgangsbestemmelserne, jf. artikel 28, stk. 5 og 6. På Kommissionens hjemmeside vil man finde liste over de ID numre (det nummer, som anprisningen har fået i den konsoliderede liste), som fortsat er omfattet af overgangsbestemmelserne. Se afsnit 8.2.1.

Udvidelse af artikel 13 listen

En godkendelse af nye anprisninger – det vil sige en udvidelse af artikel 13 listen – er underkastet en individuel ansøgningsproces, som også er gældende for sundhedsanprisninger hørende til artikel 14. Denne ansøgningsproces, som er beskrevet i artikel 13, stk. 5, har været mulig siden februar 2008. Læs mere i afsnit 5.3 om ansøgning om godkendelse af nye sundhedsanprisninger.

5.1.2. Artikel 14 anprisninger

De sundhedsanprisninger, som er omfattet af artikel 14 er sundhedsanprisninger, der henviser til:

- a) en reduceret risiko for sygdom, eller
- b) børns udvikling og sundhed.

Som eksempler på godkendte sundhedsanprisninger for de to kategorier kan nævnes:

- a) Beta-glucan fra byg har vist sig at sænke/reducere kolesterolindholdet i blodet. Et højt kolesteroltal er en risikofaktor i forhold til udvikling af koronar hjertesygdom.
- b) Jern bidrager til en normal kognitiv udvikling hos barnet.

Godkendelse af sundhedsanprisninger, der er omfattet af artikel 14, er underlagt en individuel ansøgningsproces. Læs mere i afsnit 5.3 om ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger.

a) Sundhedsanprisninger, der henviser til en reduceret risiko for sygdom

Som beskrevet i afsnit 2 (definitioner) er ”anprisning af en reduceret risiko for sygdom” defineret som enhver sundhedsanprisning, der angiver, indikerer eller antyder, at indtag af en fødevarerkategori, en fødevarer eller en af dens bestanddele i betydelig grad reducerer en risikofaktor for udvikling af en sygdom hos mennesker.

En direkte henvisning til, at en fødevare eller bestanddel af en fødevare reducerer risiko for sygdom, er fortsat ikke tilladt i henhold til de generelle mærkningsregler. Den undtagelse fra mærkningsreglerne, som anprisningsforordningen giver ret til, er henvisningen til, at en fødevare kan påvirke en risikofaktor for udvikling af en sygdom, jf. ovennævnte eksempel. Det vil for eksempel ikke være tilladt at skrive, at beta-glucaner fra byg har vist sig at reducere kolesterolindholdet i blodet, og derved reducerer risiko for udvikling af koronar hjertesygdom.

I de tilfælde, hvor det for en anprisning ikke er muligt at henvise til en risikofaktor, vil en sådan anprisning ikke kunne godkendes.

De godkendte anprisninger i denne kategori består af to sætninger, hvor det ene beskriver effekten i forhold til risikofaktor, og den anden beskriver sammenhæng mellem risikofaktor og sygdom. Begge sætninger skal angives ved brug af den godkendte anprisning.

b) Anprisninger vedrørende børns udvikling og sundhed

Alle sundhedsanprisninger, der direkte eller indirekte angiver, at en fødevare eller bestanddel af en fødevare har betydning for børns udvikling og sundhed – dvs. alle sundhedsanprisninger, der specifikt er rettet mod børn - er omfattet af artikel 14, og kan kun anvendes, hvis der foreligger en godkendt anprisning, jf. artikel 14, stk. 1, litra b.

Mange af de sundhedsanprisninger, der er godkendt under artikel 13, og som henviser til vækst og udvikling og kroppens funktioner, gælder hele den generelle befolkning, herunder børn. For de godkendte artikel 13 anprisninger vil det dog ikke være tilladt specifikt at henvise til børns vækst og udvikling i anprisningens ordlyd. Dette er beskrevet i Kommissionens vejledning fra 2007. En specifik henvisning til børns vækst og udvikling, vil være muligt, hvis det er godkendt en sundhedsanprisning under artikel 14, stk. 1, litra b. Ligeledes vil det være omfattet af artikel 14, hvis man ønsker at få godkendt en sundhedsanprisning vedrørende en funktion, som kun omfatter børn.

Sundhedsanprisninger på produkter, der udelukkende er tiltænkt spædbørn eller småbørn, så som kosttilskud rettet mod børn eller tilskudsblandinger, samt børnemad omfattet af Kommissionens direktiv om forarbejdede levnedsmidler baseret på cerealier og babymad til spædbørn og småbørn³²⁾ (som gennemført i bekendtgørelse om forarbejdet børnemad til spædbørn og småbørn³³⁾) må kun benyttes, hvis de er godkendt i henhold til artikel 14, stk. 1, litra b. Man skal være opmærksom på, at for modernælkserstatninger er anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger begrænset til de anprisninger som fremgår af bilag 4 i Kommissionens direktiv om modernælkserstatninger og tilskudsblandinger, som gennemført i bekendtgørelse om modernælkserstatninger og tilskudsblandinger til spædbørn og småbørn (se note 12).

Anprisningsforordningen indeholder ikke en definition af, hvad der forstås ved ”børn”, men det fremgår af Kommissionens vejledning fra 2007, at ”børn” bør forstås som værende den periode, man vokser. I praksis vil dette som udgangspunkt svare til en alder fra 0 – 18 år, men det er altid en konkret vurdering, hvorvidt mærkningen og markedsføringen er rettet mod børn eller unge i voksenalderen, og derved medfører, at anvendelse af sundhedsanprisninger på disse produkter er begrænset til artikel 14 godkendte anprisninger.

Afgrænsning mellem artikel 13 og artikel 14, stk. 1, litra a

Artikel 13 omhandler blandt andet sundhedsanprisninger, der henviser til et næringsstof eller andet stofs betydning for vækst og udvikling og kroppens funktioner. Artikel 14, stk. 1, litra a omhandler til gengæld sundhedsanprisninger, der henviser til en reduktion af en risikofaktor i forhold til udvikling af sygdom.

Der er rejst tvivl om, hvorvidt en henvisning til en kendt risikofaktor i alle tilfælde vil blive betragtet som en anprisning, som falder ind under artikel 14, stk. 1, litra a, eller om en anprisning af et næringsstof eller andet stofs betydning i forhold til effekten på en risikofaktor også kan være omfattet af artikel 13. For eksempel, om det er muligt at henvise til vedligeholdelse af et normalt kolesterolniveau i blodet, som en sundhedsanprisning omfattet af artikel 13.

I Kommissionens vejledning fra 2007 konkluderes, at hvis der er tale om en anprisning, som henviser til at vedligeholde en normal funktion, vil dette være omfattet af artikel 13, for eksempel "vedligeholdelse af normal kolesterolindhold i blodet". En anprisning af en reduktion af denne risikofaktor, for eksempel "reducerer kolesterolindholdet i blodet" vil medføre, at sundhedsanprisningen er omfattet af artikel 14, stk. 1, litra a. Der må således ikke for en artikel 13 anprisning, der omhandler "vedligeholdelse af en normal funktion", angives eller indikeres, at der er tale om en reduktion af den pågældende risikofaktor.

5.1.3 Variation i ordlyd

Det er tilladt at bruge en anden formulering af en godkendt anprisning, hvis anprisningens betydning ikke er ændret. Dette fremgår af de indledende betragtninger i de forordninger, som effektuerer de godkendte sundhedsanprisninger, hvor det er anført, at: *"Anprisninger, der i kraft af deres formulering har samme betydning for forbrugerne som en tilladt sundhedsanprisning, idet de viser den samme sammenhæng mellem en fødevarekategori, en fødevare eller en af dens bestanddele og sundhed, bør også være omfattet af de anvendelsesbetingelser, der er angivet for de tilladte sundhedsanprisninger."*

Formålet med at tillade en variation i ordlyd er blandt andet at kunne forbedre forbrugerforståelsen, idet der tages hensyn til, at der kan være kulturelle og sproglige forskelle i de forskellige medlemsstater. Dette fremgår af Kommissionens register over tilladte ernærings- og sundhedsanprisninger, hvor følgende er anført: *"Some flexibility of wording of the claim is possible provided its aim is to help consumer understanding taking into account factors such as linguistic and cultural variations and the target population. Adapted wording must have the same meaning for the consumer as the authorised claim in the EU Register."*

Samme betydning som den godkendte sundhedsanprisning

En ændret ordlyd skal både have den samme betydning for forbrugeren og beskrive den samme sammenhæng mellem fødevare og effekt, som den anprisning, der er godkendt.

Det er virksomhedens ansvar at dokumentere, at den ordlyd, der anvendes, har samme betydning som den godkendte anprisning.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at ændringen eller udeladelsen af for eksempel et enkelt tillægsord, eller omskrivning af den omhandlede funktion kan give anprisningen en helt anden betydning. Nedenfor er givet nogle eksempler på, hvad der kan være acceptabelt og ikke-acceptabelt. Det er dog vigtigt at foretage en samlet vurdering, af den pågældende ordlyd. Selv om nogle ændringer kan synes at være acceptable, når de vurderes enkeltvis, kan kombinationen af alle elementer eventuelt medføre, at anprisningen ikke er acceptabel.

1) Omskrivning af "bidrager til" / "bidrager til at vedligeholde"?

De fleste godkendte anprisninger vedrører et næringsstof eller et andet stof xx, som bidrager til en funktion yy, eller har ordlyden, at "xx bidrager til at vedligeholde en funktion yy".

De kropsfunktioner, som nævnes, er afhængige af mange faktorer, og det pågældende næringsstof eller andet stof bidrager til den nævnte funktion. Anprisningens ordlyd må derfor ikke ændres på en sådan

måde, at det kommer til at fremstå som om, at næringsstoffet er altafgørende for den pågældende funktion, eller at den pågældende funktion styrkes eller optimeres af det pågældende stof.

”Er med til ... ” eller ”spiller en rolle ... ” er eksempler på udtryk som betyder det samme som ”bidrager til ... ”.

”Styrke ... ”, ”optimere ... ” eller ”er nødvendigt for ... ” er eksempler på udtryk, som ikke har samme betydning, som ”bidrager til...”.

Det samme princip gælder for anprisninger, der indeholder formuleringen ”at vedligeholde en funktion”. At henvise til ”at opretholde” eller ”at understøtte” den pågældende funktion vil have samme betydning, medes en henvisning til ”at styrke” eller ”give øget effekt” går længere end den godkendte anprisning.

Det vil som udgangspunkt give en anden betydning, hvis man udelader at henvise til, at der er tale om et ”bidrag til” at vedligeholde, idet man herved gør egenskaben absolut. Hvis den godkendte anprisning omhandler ”bidrage til at vedligeholde”, vil det heller ikke være samme betydning, at ændre ordlyden til ”vedligeholder”.

Eksempler:

Godkendt anprisning	Ændret ordlyd acceptabelt	Ændret ordlyd ikke acceptabelt
Niacin bidrager til et normalt energistofskifte	Niacin er med til at understøtte et normalt energistofskifte	Niacin er nødvendigt for et normalt energistofskifte. Niacin bidrager til at styrke et normalt energistofskifte.
Mangan bidrager til at vedligeholde normale knogler	Mangan spiller en rolle i vedligeholdelsen af normale knogler Mangan er med til at opretholde normale knogler	Mangan styrker knoglerne Mangan vedligeholder normale knogler.
Fluorid bidrager til at vedligeholde mineraliseringen af tænderne	Fluorid har en funktion i forhold til at vedligeholde mineraliseringen af tænderne	Fluorid bidrager til at optimere mineraliseringen af tænderne Fluorid øger mineraliseringen af tænderne.

2) Omskrivning eller udeladelse af ”normal”?

Mange anprisninger beskriver en sammenhæng mellem et næringsstof eller andet stof rolle og vedligeholdelse af ”normale” kropsfunktioner. I overensstemmelse med EFSA’s konklusioner er det videnskabelige grundlag kun dækkende for kroppens normale funktioner og ikke udvidede funktioner i forhold til normalt tilstanden. En ændret ordlyd må således ikke indikere eller angive, at der er tale om en udvidet funktion i forhold til den godkendte anprisning. Formuleringer som for eksempel ”sund” eller ”god” har for eksempel ikke samme betydning som ”normal”, og disse formuleringer kan derfor ikke anvendes synonymt med ”normal”.

Eksempler:

Godkendt anprisning	Ændret ordlyd - ikke acceptabelt
---------------------	----------------------------------

Folat bidrager til normal bloddannelse	Folat bidrager til sund bloddannelse
	Folat bidrager til en optimal bloddannelse
Calcium er nødvendigt for vedligeholdelse af normale tænder	Calcium er nødvendigt for vedligeholdelse af sunde tænder

Det vil være en konkret vurdering, hvorvidt man kan udelade henvisningen til ”normal”. En udeladelse af ”normal” vil kunne accepteres, hvis dette ikke ændrer anprisningens betydning.

Eksempler:

Godkendt anprisning	Ændret ordlyd - acceptabelt
Jern bidrager til en normal iltransport i kroppen	Jern bidrager til iltransport i kroppen
Niacin bidrager til nervesystemets normale funktion	Niacin bidrager til nervesystemets funktion

3) Kan man formulere den anpriste funktion på en anden måde?

Flere af de godkendte anprisninger er meget generelle. Hvorvidt man kan forklare den generelle funktion på en anden måde, afhænger både af om dette er indenfor det videnskabelige grundlag, og at man ikke ændrer ved den overordnede forståelse og anvendelsesområde for anprisningen.

Det overordnede princip er, at man ikke må ændre ved betydningen eller anvendelsesområdet for den godkendte sundhedsanprisning. Hvorvidt der er tale om samme betydning og derfor svarende til, hvad der er videnskabeligt grundlag for, vil fremgå af den vurdering, som EFSA er kommet med. En omskrivning af selve funktionen må ikke gå længere end det, der er videnskabeligt grundlag for. Se også næste afsnit vedrørende supplerende oplysninger.

Eksempler:

Godkendt anprisning	Acceptabel omskrivning af funktion	Bemærkning
Phosphor bidrager til et normalt energistofskifte	Phosphor bidrager til en normal produktion, lagring og omsætning af energi	EFSA konkluderer, at phosphor er et essentielt næringsstof, som indgår i energistofskiftet, idet det indgår i produktion, lagring og omsætning af energi. Herved er funktionen beskrevet med andre ord i henhold til EFSA's udtalelse uden at ændre betydning eller anvendelsesområde.
Magnesium bidrager til en normal muskelfunktion	Magnesium bidrager til en normal muskelsammentrækning	EFSA konkluderer, at der er videnskabeligt grundlag for, at magnesium spiller en rolle for muskelsammentrækningen. Omskrivning vil umiddelbart ikke udvide eller indikere en an-

		den funktion end den effekt, som godkendte anprisning omhandler.
--	--	--

Eksempler:

Godkendt anprisning	Ikke acceptabel omskrivning af funktion	Bemærkning
Kobber bidrager til et normalt energistofskifte	Kobber bidrager til en normal nedbrydning af fedt i fedtvæv.	Det fremgår af EFSA's vurdering, at kobber indgår i mange oxidative reaktioner, som er med til at nedbryde fedt i fedtvæv. Men ved at henvise til kun ét delelement - fedtnedbrydning – vil anprisningen ændre betydning, og indikerer, at der er tale om vægttab eller en slankende effekt.
Zink bidrager til en normal omsætning af vitamin A	Zink bidrager til en normal omsætning af næringsstoffer	Det fremgår af EFSA's vurdering, at zink bidrager til en omsætning af næringsstoffer, herunder vitamin A. Selv om ændret ordlyd er i overensstemmelse med det videnskabelige grundlag, ændres anvendelsesområdet for anprisningen, som kun omfatter omsætning af vitamin A.

Må der anvendes supplerende oplysninger?

Der er en række oplysninger i EFSA's vurderinger vedrørende det videnskabelige grundlag, som virksomhederne måtte ønske at bruge i markedsføringen. Virksomheden bør sikre, at de oplysninger, som tages fra EFSA-vurderingen, dækkes af - men ikke går videre - end vurderingen eller antyder en funktion, der er udvidet i forhold til den godkendte anprisning (en effekt på sundheden). Dette kan for eksempel være "magnesium er et mineral" i sammenhæng med en sundhedsanprisning vedr. magnesium eller "DHA er en langkædet omega-3 fedtsyre" i sammenhæng med en sundhedsanprisning vedr. docosapentaensyre (DHA).

Supplerende oplysninger, der omhandler en effekt på sundheden, anses for at være en sundhedsanprisning i sig selv. Et sådant udsagn må derfor kun anvendes supplerende, hvis det har den samme betydning som den godkendte anprisning.

Eksempler:

Godkendt sundhedsanprisning	Acceptabel supplerende information	Bemærkning
-----------------------------	------------------------------------	------------

Sukkerfrit tyggegummi bidrager til at neutralisere plaksyrer	Sukkerfrit tyggegummi bidrager til at neutralisere plaksyrer ved at stimulere spytsekretionen.	EFSA konkluderer, at tygning stimulerer spytsekretion, og sekretion af bufferkomponenter. Den supplerende information forklarer baggrunden for den anpriste effekt uden at udvide betydningen.
Glucomannan bidrager til vægttab, når det indtages som en del af en energireduceret kost	Glucomannan øger mætheden og bidrager til vægttab, når det indtages som en del af en energireduceret kost.	Anprisning af øget mæthed er en selvstændig anprisning, men i dette tilfælde forklares baggrunden for den anpriste effekt (bidrager til vægttab) uden at udvide betydningen af anprisningen. EFSA konkluderer, at " <i>glucomannan is a soluble-type of fibre which forms a viscous, gel-like mass in the stomach when hydrated, and that this "mass effect" could delay gastric emptying and induce satiety leading to a decrease in subsequent energy intake</i> ".
DHA bidrager til at vedligeholde en normal hjernefunktion	DHA er et fedtstof, der indgår i hjernevæv, og bidrager til en normal hjernefunktion	Den supplerende oplysning er en teknisk forklaring, som ikke ændrer ved eller indikerer en anden betydning af anprisningen.
Vitamin D bidrager til at vedligeholde normale knogler	Vitamin D hjælper til med optagelsen af calcium, som indgår i mineraliseringen af knoglerne.	EFSA konkluderer, at "It is well established that adequate status for vitamin D is required for efficient calcium absorption and for the maintenance of normal blood concentrations of calcium and phosphate that are in turn needed for the normal mineralisation of bone and teeth. " Den supplerende information forklarer baggrunden for den anpriste effekt uden at udvide betydningen.

Mange af de godkendte sundhedsanprisninger henviser til funktioner, som er meget generelle, for eksempel "normal hjertefunktion" eller "normal leverfunktion". Supplerende oplysninger om de specifikke funktioner, som disse organer har i kroppen, vil ofte være udvidede funktioner i forhold til den sundhedsanprisning, der er godkendt, og sådanne supplerende oplysninger er derfor ikke tilladte. Bemærk, at der heller ikke må gives supplerende oplysninger, som indikerer en effekt i forhold til forebyggelse af sygdom.

Eksempler:

Godkendt sundhedsanprisning	Ikke-acceptabel supplerende information	Bemærkning
DHA bidrager til at vedligeholde en normal hjernefunktion	DHA bidrager til at vedligeholde en normal hjernefunktion, så som indlæringssevne og hukommelse.	Dette vil være anprisninger af udvidede funktioner (indlæringssevne og hukommelse). Ikke godkendte anprisninger.
Cholin bidrager til at vedligeholde en normal leverfunktion	Leverens funktion er blandt andet at omsætte næringsstoffer og nedbryde alkohol.	Dette vil være anprisninger af udvidede funktioner (omsætning af næringsstoffer og alkohol). Ikke godkendte anprisninger.
Folat bidrager til en normal omsætning af homocystein	Homocystein i blodet har betydning for hjertets funktion.	Dette vil være en anprisning af en udvidet funktion (effekt på hjertet). Ikke godkendt anprisning.
Vitamin C bidrager til normal dannelse af kollagen, der har betydning for normal fungerende brusk.	En velfungerende brusk bidrager til vedligeholdelse af leddene.	Dette vil være en anprisning af en udvidet funktion (leddene). Ikke godkendt anprisning.
Vitamin A bidrager til at vedligeholde et normalt syn	Hvis der ikke er tilstrækkelig mængde vitamin A i retina, vil stavernes funktion være nedsat eller ikke fungerende i mørke, resulterende i natteblindhed.	Herved angives eller indikeres en egenskab vedrørende sygdom. Derudover kan det være en oplysning, som skaber frygt.

Læs mere på "www.xxx" – må man det?

Alle oplysninger, inkluderet billeder, grafik mv., der knyttes til et produkt ved mærkning og markedsføring af fødevarer, er en del af markedsføringen af produktet.

Dette gælder også særlige henvisninger til hjemmesider, videnskabelige artikler mv. Såfremt links, henvisning til artikler mv. anvendes, bliver virksomheden ansvarlig for, at al den information, der er anført i/på de pågældende hjemmesider, artikler, mv. er i overensstemmelse med, hvad der lovligt kan anprises for den pågældende fødevarer.

Dette gælder også oplysninger på sociale medier, som en virksomhed er ansvarlig for (kommercielt øjemed). Det vil sige, at udtalelser, som fremsættes på for eksempel virksomhedens Facebook-side, kan anses for reklame for virksomhedens produkt.

Bemærk dog, at det er lovligt for eksempel på en hjemmeside, at indsætte et link til EFSA's vurdering. Man skal dog være varsom med at gengive udvalgte uddrag af EFSA's vurderinger. Se det foregående afsnit vedrørende brug af supplerende oplysninger.

Sammenhæng mellem stof og effekt skal være korrekt

En sundhedsanprisning vedrører sammenhængen mellem et næringsstof, et andet stof, en fødevarer eller en fødevarerkategori og den angivne effekt. En anprisning må således ikke henvise til, at det er selve produktet, som giver den pågældende effekt. Dette fremgår også indledningsvist i Kommissionens register:

*Health claims should only be made for the nutrient, substance, food or food category for which they have been authorised, and **not** for the food product that contains them.*

Eksempler:

Godkendt sundhedsanprisning på et produkt	Ikke tilladt anprisning på et produkt
Fibre fra hvedeklid bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen	Produkt XX bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen.
Valnødder bidrager til at forbedre blodkarrenes elasticitet	Produkt XX bidrager til at forbedre blodkarrenes elasticitet.

Det er heller ikke tilladt at udelade henvisninger til det pågældende stof/ingrediens/fødevare for eksempel fibre fra hvedeklid eller valnødder. Baggrunden for dette er, at det ville give forbrugeren det indtryk, at det er det pågældende produkt, der giver effekten, og ikke stoffet/ingrediensen/fødevaren generelt.

Eksempler:

Godkendt sundhedsanprisning på et produkt	Ikke tilladt anprisning på et produkt
Fibre fra hvedeklid bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen	Bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen.
Valnødder bidrager til at forbedre blodkarrenes elasticitet	Bidrager til at forbedre blodkarrenes elasticitet.

5.2 Uspecifikke sundhedsanprisninger

Anpriseringsforordningens artikel 10, stk. 3
Kommissionens gennemførelsesafgørelse om vedtagelse af retningslinjer for gennemførelsen af særlige betingelser for sundhedsanprisninger som fastsat i artikel 10 (2013/63/EU)

Det er tilladt ved mærkning og markedsføring at henvise til generelle, uspecifikke gavnlige sundhedsmæssige virkninger, som en fødevare har for et godt almenhelbred og velvære, hvis der tilknyttes en beslægtet specifik godkendt sundhedsanprisning. Den tilknyttede specifikke anprisning har således til formål at forklare, på hvilken måde produktets indhold er gavnligt for forbrugeren.

Et af argumenterne for at benytte uspecifikke anprisninger er muligheden for mere forbrugervenlige budskaber. Uspecifikke anprisninger kan dog også være misvisende og derved kunne vildlede forbrugeren. Derfor bør sådanne generelle, uspecifikke budskaber vedrørende sundhed, for eksempel ”godt for tarmen”, kun anvendes, hvis der tilknyttes en relateret godkendt sundhedsanprisning. Eksempel: "Godt for tarmen" sammen med "Fibre fra hvedeklid bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen".

Den generelle, uspecifikke anprisning skal være tilstrækkeligt relateret til den specifikke godkendte sundhedsanprisning. Det beror på en konkret vurdering. Det er virksomhedens ansvar at påvise sammenhængen mellem den uspecifikke anprisning og den specifikke godkendte sundhedsanprisning.

Eksempler på acceptable tilknyttede uspecifikke udsagn:

Godkendt sundhedsanprisning	Acceptabel tilknyttet uspecifik anprisning	Bemærkning
EPA og DHA bidrager til en normal hjertefunktion	Godt for hjertet	Anprisningen vedrører hjertets funktion, og der kan således til-

		knyttes et enkelt formuleret udsagn vedrørende hjertet.
Fibre fra rug bidrager til en normal tarmfunktion	Holder tarmen i gang	Anprisningen vedrører tarmens funktion. At holde tarmen i gang vurderes at være et generelt udsagn vedr. tarmfunktion uden at udvide funktionen i forhold til den godkendte anprisning
Kalium bidrager til en normal muskelfunktion	For dine muskler	Anprisningen vedrører muskel funktion, og det vil således være acceptabelt at tilknytte et enkelt formuleret udsagn vedrørende musklerne. "Personificering" (dine muskler) siger ikke noget om, at ens muskler bliver forbedret.

Eksempler på ikke-acceptable tilknyttede uspecifikke udsagn:

Godkendt sundhedsanprisning	Ikke-acceptabel tilknyttet uspecifik anprisning	Bemærkning
DHA og EPA bidrager til at vedligeholde et normalt triglycerid-niveau i blodet	Godt for hjertet	Anprisningen vedrører triglyceridniveauet i blodet. Anprisningen vedrører ikke hjertet, og en henvisning til hjertet vil ikke være tilladt.
Fibre fra hvedeklid bidrager til en øget passagehastighed i tarmkanalen	Godt for maven	At henvise til maven vurderes at være for omfattende, da anprisningen handler om tarmen.
Protein bidrager til at vedligeholde muskelmasse	Stærke muskler	At henvise til stærke muskler er en mere vidtgående effekt i forhold til at vedligeholde muskelmassen.

Med " ledsages af" menes, at den godkendte sundhedsanprisning skal angives i umiddelbar nærhed, det vil sige ved siden af eller lige efter det uspecifikke udsagn. Dette fremgår af Kommissionens retningslinjer for gennemførelse af særlige betingelser for sundhedsanprisninger, se pkt. 3 i bilaget til gennemførelsesafgørelsen (2013/63/EU, se note 5). Det er vigtigt, at forbrugeren kan få oplysninger om den godkendte sundhedsanprisning på samme sted som det uspecifikke udsagn.

Uspecifikke sundhedsanprisninger, for eksempel "indeholder antioxidanter", "godt for maven", etc. er karakteriseret ved, at de ikke umiddelbart kan defineres eller efterprøves. Som nævnt i afsnit 5.3 er flere af de anprisninger, som er søgt om at få godkendt, vurderet at være for uspecifikke til, at EFSA har kunnet foretage en videnskabelig vurdering.

Hvorvidt en anprisning er uspecifik, er ikke bestemt af den nævnte effekt alene. Det afgørende er, om sammenhængen mellem fødevarer og effekt er tilstrækkelig specifikt til, at man kan vurdere, om der er en tilstrækkeligt videnskabeligt dokumenteret sammenhæng. Eksempelvis er anprisningen "Vitamin C

bidrager til immunsystemets normale funktion” en godkendt sundhedsanprisning, medens anprisningen af ”glutamine and support of immune system / enhance organism resistance” ikke er godkendt, begrundet i, at den anpriste effekt for dette stof ikke er tilstrækkeligt defineret til at kunne vurderes, og anprisningen kunne derfor ikke dokumenteres.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at en anprisning, der henviser til ”indeholder millioner af gode bakterier”, samt den øvrige mærkning, antyder, at produktet har en positiv virkning på helbredet, men det er ikke nærmere angivet, hvilke gavnlige funktioner ”de gode bakterier” har. Der er således tale om en uspecifik sundhedsanprisning, som ikke kan anvendes lovligt, da den ikke er ledsaget af en beslægtet specifik godkendt sundhedsanprisning. Det vurderes, at den benyttede anprisning ”Calcium bidrager til fordøjelsesenzymernes normale funktion” ikke har tilstrækkelig relevans, da den ikke bidrager til eller uddyber for forbrugeren, hvad den specifikke forståelse af produktet med ”millioner af gode bakterier” er. (Sag 21324 af 26. september 2013)

Anvendelse af billeder og/eller logoer, der indikerer en sundhedseffekt

Anvendelse af billeder eller logoer, som kan indikere en sundhedseffekt betragtes som uspecifikke sundhedsanprisninger. For eksempel indikerer et billede af en slank dame med et målebånd, at produktet har en slankende effekt. Billedet må derfor anvendes hvis der kan tilknyttes en godkendt sundhedsanprisning vedrørende vægttab eller vægtkontrol, jf. artikel 13, stk. 1, litra c). Ligeledes vil et logo af et hjerte kunne indikere, at fødevarer har en gavnlig effekt på hjertet. Logoet må benyttes, hvis der tilknyttes en godkendt sundhedsanprisning vedrørende hjertefunktion.

Anbefalinger fra sundhedsorganisationer eller brug af sundhedsorganisationers logo i forbindelse med markedsføring af fødevarer vil også kunne opfattes som uspecifikke sundhedsanprisninger, idet sådanne anbefalinger eller logoer i sig selv giver indtryk af, at fødevarer har særlige sundhedsmæssige egenskaber.

Eksempelvis kan et logo for en hjerteforening udformet som et hjerte i sig selv opfattes som en sundhedsanprisning. Hvis logoet anvendes i markedsføringen af en fødevarer, vil brugen heraf være omfattet af forordningens anvendelsesområde. Det vil dog altid skulle bedømmes ud fra det samlede indtryk, som organisationens navn eller anbefaling giver i den konkrete sammenhæng. Hvis organisationens navn eller logo kan opfattes som en sundhedsanprisning, skal der samtidig anvendes en godkendt relateret sundhedsanprisning. Se afsnit om uspecifikke sundhedsanprisninger. Se afsnit 3.7.

5.3 Ansøgning om nye sundhedsanprisninger

Anpriseringsforordningens artikel 15, 16, 18 og 19

Kommissionens forordning (EF) Nr. 353/2008

EFSA's vejledninger

Godkendte sundhedsanprisninger fremgår af listerne over sundhedsanprisninger, henholdsvis artikel 13 og 14. Når en sundhedsanprisning er godkendt, kan den bruges af alle, som overholder de givne betingelser mv., dog med undtagelse af de tilfælde, hvor ansøger har opnået ejendomsretligt beskyttelse. Her bliver ansøger givet en eneret til brug af anprisningen i en periode på 5 år. Se afsnit 5.3.1.

For at søge om godkendelse af nye artikel 13 og artikel 14 anprisninger skal der således være tale om sundhedsanprisninger, som EFSA ikke tidligere har vurderet. Det vil sige, at der skal være tale om enten:

- ny dokumentation for en sundhedsanprisning, som allerede er vurderet, eller
- en ny sundhedsanprisning, der ikke tidligere har været vurderet.

Ansøgningsproceduren for artikel 14 anprisninger fremgår af artikel 15, og proceduren for ansøgning af nye artikel 13 anprisninger (jf. artikel 13, stk. 5) er beskrevet i artikel 18. De formelle krav til ansøgningen er de samme for begge kategorier.

Ansøgningen skal sendes til den kompetente myndighed i en medlemsstat. I Danmark er dette Fødevarestyrelsen. Fødevarestyrelsens rolle er herefter at kontrollere, at den pågældende ansøgning er omfattet af forordningen, og at de formelle krav til ansøgningen er overholdt. Fødevarestyrelsen kvitterer for modtagelsen af ansøgningen indenfor 14 dage.

Fødevarestyrelsen fremsender derefter de ansøgninger, der overholder de formelle krav, til EFSA. EFSA vurderer, om der på baggrund af den fremlagte dokumentation kan konkluderes, at der er en tilstrækkelig dokumenteret sammenhæng mellem fødevaren eller en bestanddel af fødevaren og den påståede effekt. EFSA skal afgive en vurdering indenfor 5 måneder, med mindre der er behov for forlængelse af denne frist med op til yderligere to måneder.

De formelle krav til ansøgningen fremgår af Kommissionens forordning (EF) Nr. 353/2008³⁴). I forordningen beskrives, hvordan ansøgninger udfærdiges og indgives, og de generelle principper for den videnskabelige dokumentation, som ansøgeren skal medsende ansøgningen. Reglerne skal sikre, at ansøgningerne sammensættes korrekt og indeholder tilstrækkelige videnskabelige data til, at EFSA kan vurdere ansøgningerne på en effektiv og ensartet måde. Det fremgår af anprisningsforordningen, at EFSA skal foretage en vurdering ud fra den højeste mulige standard.

EFSA har udarbejdet en vejledning³⁵), som skal hjælpe ansøger med at udarbejde ansøgningen. Vejledningen indeholder også en skabelon til brug for ansøgningen. Det er vigtigt, at ansøgningen fremsendes i dette format og indeholder alle de påkrævede oplysninger. Når ansøgningen er blevet accepteret af EFSA, foregår dialogen direkte mellem EFSA og ansøger og ikke via den pågældende medlemsstat, som har modtaget ansøgningen.

Ansøgningen, inkluderet resumé, skal sendes både i papirkopi og i elektronisk form.

EFSA har derudover udarbejdet yderligere vejledning omkring krav til dokumentation ved ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger for en række konkrete områder:

- Guidance for health claims related to gut and immune function
- Guidance on health claims related to antioxidants, oxidative damage and cardiovascular health
- Guidance on the scientific requirements for health claims related to appetite ratings, weight management, and blood glucose concentrations
- Guidance on the scientific requirements for health claims related to bone, joints, skin and oral health
- Guidance on the scientific requirements for health claims related to physical performance
- Guidance on the scientific requirements for health claims related to functions of the nervous system, including psychological functions

Alle disse oplysninger kan findes på EFSA's hjemmeside under "Nutrition and health claims/ Guidance for applicants on health claims".

Det er vigtigt, at fødevaren eller den bestanddel af fødevaren, som anprisningen omhandler, er tilstrækkeligt karakteriseret i forhold til den anpriste effekt, og at den videnskabelige dokumentation er relateret til den sammenhæng, som anprisningen omhandler. Det er ligeledes vigtigt, at den vedlagte dokumentation

er tilstrækkelig og som udgangspunkt indeholder studier på raske mennesker, herunder særlige aldersgrupper, hvis det er relevant. Endelig er det vigtigt, at der er tale om en gavnlig effekt.

EFSA foretager de videnskabelige vurderinger, mens anprisningen først godkendes eller afvises af Kommissionen i samarbejde med medlemslandene.

Man skal være opmærksom på, at det ikke er EFSA, som godkender sundhedsanprisninger. Det er Kommissionen, som godkender eller afviser sundhedsanprisninger. Procedure for godkendelse fremgår af anprisningsforordningens artikel 17 og 18. Kommissionen tager udgangspunkt i den konklusion, som EFSA er kommet med i vurdering af ansøgningen, om hvorvidt der foreligger tilstrækkelig videnskabelig dokumentation for den pågældende anprisning. Foruden krav til dokumentation skal Kommissionen tage hensyn til andre berettigede faktorer for at sikre, at anprisningen er i overensstemmelse med anprisningsforordningen eller andre relevante bestemmelser i fællesskabslovgivningen.

5.3.1 Anmodning om ejendomsretligt beskyttelse af data

Anprisningsforordningens artikel 21, artikel 20, stk. 2, anden del

Forordning (EF) Nr. 353/2008 vedrørende ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger

Ved ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger, kan ansøger angive, hvorvidt de videnskabelige undersøgelser, som ligger til grund for ansøgningen, er omfattet af endomsretlig beskyttelse. Dette gælder for ansøgninger, som omfatter sundhedsanprisninger både relateret til 13, stk. 5 og artikel 14.

Hvis en sundhedsanprisning bliver godkendt på grundlag af data, som er ejendomsretligt beskyttet, vil ansøger kunne opnå eneret til at benytte den pågældende anprisning i 5 år efter ikrafttrædelse af den forordning, som omfatter godkendelse af sundhedsanprisningen. Formålet med denne bestemmelse er at kunne beskytte den investering, som produktudviklere foretager ved indsamling af oplysninger og data til støtte for en ansøgning.

Ansøgere, der ønsker databeskyttelse, skal ved ansøgningen sikre sig, at de følger de særlige krav til formalia, som er fastsat for ansøgningen, idet disse oplysninger skal være begrundet og angives i en separat del af ansøgningen.

Det er en væsentlig forudsætning for at kunne opnå ejendomsretlig beskyttelse af data, at de pågældende data ikke har været publiceret inden indgivelse af ansøgningen. Hvis data er blevet offentliggjort forud for indgivelse af ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisningen, for eksempel at videnskabelige artikler er blevet publiceret, kan der ikke opnås ejendomsrettigheder til de pågældende data.

Det er også en forudsætning for at kunne opnå eneret til anvendelse af anprisningen, at Kommissionen ikke kan godkende anprisningen, uden at de pågældende data inddrages. Det er således en forudsætning, at EFSA ikke kan drage sin konklusion vedrørende tilstrækkelig videnskabelig evidens uden at inddrage de studier eller data, som er omfattet af ejendomsrettigheder.

Efterfølgende ansøgere må ikke henvise til ejendomsretligt beskyttede data, før 5 års perioden er udløbet, med mindre de har indgået en aftale med den oprindelige ansøger herom. Dette gælder uanset om disse data efterfølgende er blevet publiceret. Dette udelukker dog ikke, at der kan ansøges om en lignende sundhedsanprisning baseret på andre studier end dem, som er omfattet af ejendomsrettigheder.

Sundhedsanprisninger, som er godkendt på grundlag af ejendomsretligt beskyttede data, er opført i et særskilt bilag i Kommissionens register (<http://ec.europa.eu/nuhclaims/?event=getListOfPropClaims>). Her vil man kunne finde oplysninger om, hvem godkendelsen er blevet udstedt til, samt hvilke studier,

der er omfattet af ejendomsrettigheder. Efter udløb af 5 års perioden, vil sundhedsanprisningen blive fjernet fra dette særlige bilag, og sundhedsanprisningen vil herefter kunne anvendes af enhver, som overholder de fastsatte betingelser for anvendelse.

5.4 Sundhedsanprisninger, der ikke er tilladte

Anprisningsforordningens artikel 12

Mærkningsbekendtgørelsens § 76

Fødevareinformationsforordningens artikel 7, stk. 3

Det er ikke tilladt at bruge følgende anprisninger:

1. Anprisninger, der antyder, at helbredet kan påvirkes negativt, hvis fødevaren ikke indtages.
2. Anprisninger, der angiver hastigheden eller omfanget af vægttab.
3. Anprisninger, der henviser til anbefalinger fra individuelle læger eller sundhedspersonale.

Ad 1: Denne type anprisninger vil generelt give anledning til eller udnytte en frygt hos forbrugeren, og bestemmelsen er således i overensstemmelse med det generelle princip om, at anprisninger ikke må skræmme forbrugerne, jf. artikel 3. Eksempler på sådanne anprisninger kunne være: "Hvis ikke... så!" eller "Tør du lade være med..?"

Det fremgår også af § 76 i mærkningsbekendtgørelsen, at angivelser i markedsføringen af fødevarer, som er egnet til at vække angstfølelser hos forbrugerne, er forbudte.

Ad 2: Forbud mod at angive hastighed eller omfang af vægttab omfatter også en henvisning til, at man taber sig "hurtigt" eller lignende, og er ikke kun gældende for en henvisning til, at man taber sig x kg på y dage/uger. Anprisninger omfatter også billeder og symboler, mv., og det er således heller ikke tilladt at anvende illustrationer eller billeder, som kan opfattes som angivelse eller indikation af hastighed eller omfang af vægttab. For eksempel "før og efter" illustrationer.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at angivelsen "op til 60 %, det vil sige, at for hver hvert kilo du taber ved egen hjælp - vil du med hjælp fra [...] tabe dig op til 1,6 kg" kan sidestilles med en angivelse af omfanget af vægttab. Det er således ikke afgørende for vurderingen, at der henvises til et "absolut vægttab".

(Sag 15446 af 19. november 2012)

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en anden konkret sag afgjort, at anprisningen "Når du anvender [produkt1] sammen med en energireduceret diæt, vil det øge dit samlede vægttab med op til 60 % i forhold til diæt alene", heller ikke må anvendes.

(Sag 19000 af 4. juni 2013)

Ad 3: Brug af anbefalinger fra læger, ernærings- eller sundhedseksperter eller lignende er i sig selv en indikation af, at produktet har særlige gavnlige egenskaber i forhold til ernæring og sundhed, uanset om der er tilknyttet en ernærings- eller sundhedsanprisning i øvrigt for produktet. Det er ikke afgørende om

der er tale om uddannede eksperter. Forbuddet omfatter tillige billeder eller illustrationer af personer, som giver indtryk af at være læger, eller andre personer som associeres med ernæring eller sundhed.

Forbuddet omfatter også ”andre sammenslutninger, der ikke er omhandlet i artikel 11”. Det betyder, at forbuddet omfatter alle sammenslutninger eller organisationer, som ikke betragtes som værende nationale læge-, sundheds- og ernæringsfaglige sammenslutninger og sundhedsrelaterede velgørenhedsinstitutioner, jf. artikel 11. For yderligere bemærkninger vedrørende artikel 11, se afsnit 3.7.

Det vurderes, at sundhedspersonale kan benyttes i markedsføring, for eksempel i en detailforretning, hvis der er tale om aktiviteter, som ikke er omfattet af anprisningsforordningens anvendelsesområde. Dette kan for eksempel være kostvejledning, generelle oplysningsaktiviteter, som formidling af kostråd, eller udarbejdelse af opskrifter eller forslag til madplaner for eksempel for den pågældende detailforretning.

En detailforretning vil således kunne distribuere madopskrifter eller madplaner, som er udarbejdet af for eksempel en diætist eller en ernæringseksperter, uden at dette er i konflikt med artikel 12 i anprisningsforordningen. Det er dog en forudsætning for denne aktivitet, at det konkrete materiale eller de pågældende oplysningsaktiviteter ikke knyttes til konkrete produkter, ej heller tilknyttes generisk produktsortiment via skilte eller hyldeforkanter. Det er også en forudsætning, at de pågældende opskrifter ikke indeholder ernærings- og sundhedsanprisninger, idet opskrifterne således vil være omfattet af anprisningsforordningen, og derved også forordningens artikel 12.

Hvis en detailvirksomhed har inviteret en læge eller sundhedspersonale til at holde kursus om sund kost og ernæring, må der på ingen måde være link til specifikke produkter eller særligt sortiment i butikken. Detailbutikken må heller ikke generelt reklamere med, at de samarbejder med læger eller sundhedspersonale.

Man skal således være opmærksom på, at der er en hårfin grænse i forhold til, hvornår der er tale om en anprisning (anbefaling) af konkrete produkter, herunder generisk markedsføring, som vil være omfattet af anprisningsforordningen.

Henvisning til sygdom generelt ikke tilladt

Det er generelt forbudt ved mærkning og markedsføring af fødevarer at tillægge en fødevarer egenskaber til forebyggelse, behandling eller helbredelse af sygdomme og sygdomssymptomer. Denne bestemmelse fremgår af de generelle mærkningsregler (se note 3). Sådanne sygdomsrelaterede anprisninger kan ikke godkendes i henhold til anprisningsforordningen.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at anprisninger, der angiver eller indikerer, at et produkt skal lindre en begyndende ondt i halsen samt fjerne et halsonde, er i strid med forbuddet mod ved mærkning, reklame mv., at anvende angivelser om, at en fødevarer kan forebygge, lindre eller have gavnlige virkninger på sygdomme eller sygdomssymptomer, jf. § 76 i mærkningsbekendtgørelsen. De omhandlede angivelser vil ikke kunne lovliggøres, jf. anprisningsforordningen. Der er således ikke tale om uspecifikke sundhedsanprisninger, som kan anvendes, hvis de ledsages af en specifik godkendt sundhedsanprisning. (Sagsnr. 8326/1035 af 13. september 2011)

En henvisning til ”reducere risiko for sygdom” er også omfattet af forbuddet. Den undtagelse fra mærkningsreglerne, som anprisningsforordningen tilvejebringer, er begrænset til henvisningen til, at en fødevarer eller en bestanddel af en fødevarer kan *reducere en risikofaktor for udvikling af sygdom*, jf. anprisningsforordningens artikel 14.

Det vil ikke være tilladt at omskrive sundhedsanprisninger, som omhandler ”reduktion af en risikofaktor” til, at fødevaren reducerer risiko for sygdom.

6. Generelle bestemmelser og principper som alle anprisninger skal overholde

Anprisningsforordningens artikel 3 – 7

6.1 Generelle principper for alle anprisninger

Anprisningsforordningens artikel 3

Det er tilladt at bruge ernærings- og sundhedsanprisninger, der er godkendte. Ved brug af anprisninger skal man være opmærksom på, at forordningens generelle principper og betingelser skal overholdes.

Følgende generelle principper gælder for alle ernærings- og sundhedsanprisninger:

- Må ikke være usande, tvetydige eller vildledende
- Må ikke rejse tvivl om andre fødevarers sikkerhed og/eller ernæringsmæssige tilstrækkelighed
- Må ikke tilskynde til eller billige overdrevent forbrug af en fødevare
- Må ikke angive eller indikere, at kosten ikke kan tilføre tilstrækkelige næringsstoffer
- Må ikke henvise til forandringer af kropsfunktioner, som kan give anledning til eller udnytte frygt hos forbrugeren

Endvidere er det en forudsætning, at anvendte anprisninger ikke er uforenelige med almindeligt anerkendte ernærings- og sundhedsprincipper, eller går imod gode kostvaner, jf. forordningens betragtning nr. 18. Sådanne anprisninger vil generelt være vildledende for forbrugeren.

Herudover gælder de generelle betingelser, der uddybes i afsnit 6.2.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag vedrørende kosttilskud afgjort, at det ville være vildledende at anvende en sundhedsanprisning på et produkt, som kræver et dagligt indtag på 2 – 4 g EPA og DHA, når indholdet af disse næringsstoffer pr. daglig dosis for produktet kun er 0,97 g. Det er vurderet at være vildledende, når en forbruger skal indtage mere end det dobbelte af dagsdosis for at kunne opnå den anpriste effekt. Sag 13291 af 23. januar 2012 og Sag 15371 af 5. juli 2012)

6.2 Generelle betingelser for alle anprisninger

Anprisningsforordningens artikel 5

6.2.1 Gavnlig virkning

Et meget vigtigt krav, der stilles til både ernærings- og sundhedsanprisninger er, at de skal omhandle en gavnlig ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning. Dette skal være dokumenteret med almindeligt anerkendt videnskabelig evidens.

Som udgangspunkt er formålet med anprisninger at fremhæve en gavnlig egenskab ved en fødevare. Hvis den påståede egenskab eller effekt ikke er gavnlig, som dokumenteret med generelt acceptabel videnskabelig evidens, er anprisningen ikke i overensstemmelse med forordningen. Se evt. afsnit 3.5 for så vidt angår frivillige ikke-gavnlige ernæringsoplysninger (advarsler), som ikke er omfattet af anprisningsforordningen.

Nogle af de sundhedsanprisninger, som der er blevet ansøgt om at få godkendt, er blevet afvist, fordi der ikke har været tale om en gavnlig fysiologisk effekt. For eksempel er sundhedsanprisninger vedrørende forskellige fødevarers eller stoffers effekt på "increase in renal water elimination" blevet afvist på dette grundlag. I Kommissionens register vil man kunne finde yderligere oplysninger vedrørende dette.

6.2.2 Betydelig mængde

Det næringsstof eller andet stof, som en anprisning vedrører, skal forekomme i fødevaren i en "betydelig mængde". Generelt skal næringsstoffet eller det andet stof findes i en sådan mængde, at fødevaren har den anpriste ernæringsmæssige eller fysiologiske virkning.

Hvis det i EU-lovgivningen er defineret, hvad der forstås ved "betydelig mængde", er denne gældende. For eksempel for vitaminer og mineraler er der i næringsdeklarationsreglerne defineret, hvad der forstås ved "betydelig mængde". Man skal dog være opmærksom på, at der i betingelser for anvendelse af konkrete anprisninger, kan være henvist til en anden mængde.

For anprisninger, der vedrører reduktion i næringsstof eller fravær af næringsstof, skal det anpriste næringsstof eller andet stof ligeledes frembringe den anpriste ernæringsmæssige eller fysiologiske virkning. Det vil ofte være en konkret vurdering, hvorvidt kravet er opfyldt. Hvis dette ikke er tilfældet, kan der være tale om vildledning af forbrugerne.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag vedrørende anprisning af kosttilskud afgjort, at anprisningen "ikke tilsat sukker" ikke er i overensstemmelse med det generelle princip i artikel 5, stk. 1, litra a, der omhandler, at den mængde næringsstof, som anprises skal have en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning. Den mængde sukker, som en forbruger af det konkrete kosttilskudsprodukt ville indtage med produktet, hvis dette havde indeholdt sukker, vurderes at være så uvæsentligt, at det ikke medfører nogen nævneværdi ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning hos forbrugeren, at hun eller han ikke indtager dette sukker, fordi kosttilskuddet er sukkerfrit. (Sagsnr. 722/3445 af 5. februar 2010)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager

6.2.3 Stoffet skal kunne udnyttes af kroppen

Det næringsstof eller andet stof, der anprises, skal foreligge i en form, som kroppen kan udnytte.

For tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer er det fastsat i EU-lovgivningen, hvilke specifikke stoffer (kilde til vitamin eller mineral), som kan anvendes. Disse kilder vil derfor som udgangspunkt være anset som stoffer, der kan udnyttes af kroppen, ellers var de ikke blevet godkendt som kilder.

6.2.4 Mængde af fødevaren skal med rimelighed kunne indtages

Den mængde af den anpriste fødevare, som det skønnes realistisk at indtage, skal også indeholde en betydelig mængde af det næringsstof eller andet stof, som anprises.

Selv om en fødevare overholder de fastsatte betingelser for en konkret anprisning (pr. 100 g), kan det betyde, at anprisningen ikke kan anvendes for fødevaren, hvis produktet almindeligvis har en begrænset anvendelse, eller hvis forbrugeren skal indtage urealistiske mængder for at opnå den anpriste effekt.

Denne bestemmelse har også relation til det generelle princip om, at man ikke må tilskynde til overdrevent forbrug af en fødevare.

6.2.5 Anprisningerne skal være forståeligt for forbrugeren

Ernærings- og sundhedsanprisninger må kun bruges, hvis det kan forventes, at gennemsnitsforbrugeren kan forstå de gavnlige virkninger, som udtrykt ved anprisningen.

For definition af, hvad en "gennemsnitsforbruger" er, se afsnit 2. Hvis der er tale om anprisninger, som er rettet til særlige målgrupper, for eksempel gravide, skal anprisningerne være forståelige for denne målgruppe. Det skal ligeledes være klart, hvilken målgruppe der er tale om, så personer, der ikke tilhører målgruppen, ikke bliver vildledt. Særlige mærkningskrav vedrørende dette, for så vidt angår sundhedsanprisninger, fremgår af artikel 10.

Ved godkendelse af sundhedsanprisninger tages blandt andet hensyn til, at ordlyden er forståelig for forbrugeren. Det er dog ikke et krav, at der skal foreligge forbrugerundersøgelser, for så vidt angår forbrugerforståelse, inden sundhedsanprisningerne vedtages.

Anprisninger er frivillige oplysninger, og det kan derfor ikke kræves, at anprisninger skal være anført på dansk. Der kan dog være tilfælde, hvor anprisninger på andre sprog end dansk, kan forstås af borgere i Danmark. I disse tilfælde skal betingelserne for anvendelse af anprisningerne være overholdt. Når en anprisning udløser obligatoriske mærkningskrav, skal denne mærkning være anført på dansk.

6.2.6 Anprisninger skal gælde for fødevarer klar til brug

De anvendte anprisninger skal vedrøre fødevarer klar til brug ifølge producentens anvisninger.

Generelt tages udgangspunkt i fødevaren, som den sælges, jf. reglerne for næringsdeklaration.

Hvis der er tale om et koncentrat, som skal blandes med vand, vil det være det færdige produkt, og ikke koncentratet, som skal være genstand for anprisninger. For eksempel hvis der er tale om et pulver, som skal fortyndes med vand til en drik, så skal eventuelle anprisninger være relateret til den færdige drik og ikke til pulveret.

6.3 Anprisninger skal være videnskabeligt dokumenteret

Anprisningsforordningens artikel 6

Alle ernærings- og sundhedsanprisninger skal være videnskabeligt dokumenterede, idet de skal være baseret på og dokumenteret med *almindeligt anerkendt videnskabelig evidens*. Henvisninger til for eksempel traditionel anvendelse eller personlige erfaringer er ikke videnskabelig dokumentation.

Den videnskabelige dokumentation skal være relateret til menneskets ernæring og sundhed. Ligeledes er det et generelt princip, at der skal foretages en afvejning af den samlede evidens, idet man skal tage hensyn til alle tilgængelige videnskabelige oplysninger, både dem, der støtter, og dem, der ikke støtter, den pågældende anprisning. Se blandt andet forordningens indledende betragtning nr. 17.

Ved ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger er det Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA), der vurderer og konkluderer, hvorvidt de forelagte videnskabelige data er tilstrækkelige. Krav til dokumentation ved ansøgning om godkendelse af sundhedsanprisninger fremgår af Kommissionens forordning (EF) Nr. 353/2008. Se afsnit 5.3.

Det er virksomhedens ansvar at sikre, at de ernærings- og sundhedsanprisninger, de anvender, er i overensstemmelse med reglerne, og virksomhederne skal kunne dokumentere korrekt anvendelse af anprisningerne.

Virksomheden skal sikre sig, at den ligger inde med dokumentation for, at det anpriste produkt lever op til de generelle principper og betingelser samt de specifikke betingelser for den konkrete anprisning. Hvis en virksomhed vælger at anvende en lidt anden formulering end den godkendte anprisning, skal virksomheden også kunne dokumentere, at der er tale om den samme betydning, som den godkendte anprisning.

Fødevarekontrollen kan bede om, at virksomhederne fremlægger enhver relevant dokumentation og data, der godtgør, at anprisningsforordningens bestemmelser er overholdt, jf. artikel 6 i anprisningsforordningen. Kontrollen foretages i øvrigt i henhold til de generelle kontrolprincipper i kontrolvejledningen³⁶).

Henvisninger i mærkningen eller i markedsføringen i øvrigt til, at en anprisning er dokumenteret, vil være i strid med de generelle mærkningsregler (§ 75 i mærkningsbekendtgørelsen og artikel 7, stk. 1 i fødevareinformationsforordningen), idet alle ernærings- og sundhedsanprisninger skal være videnskabeligt dokumenteret. Hvis dette fremføres på en generisk måde, dvs. oplysning om at det gælder alle anprisninger, vil dette ikke være i strid med mærkningsreglerne. Se også afsnit 4.7.

6.4 Anpriste fødevarer skal leve op til ernæringsprofilerne

Anprisningsforordningens artikel 4, stk. 1 og 2

Ifølge forordningen skal der etableres særlige ernæringsprofiler, som fødevarer skal overholde, for at kunne anvende ernærings- eller sundhedsanprisninger. Ernæringsprofilerne skulle have været fastsat senest i januar 2009, men Kommissionens forslag til profiler afventes fortsat.

Ernæringsprofilerne skal sikre, at anprisninger ikke slører en fødevares samlede ernæringsmæssige status. Forbrugerne bør ikke træffe et usundt valg, når de på grund af en anprisning forventer at træffe et sundt valg. Det vil generelt være vildledende at fremhæve en særlig gavnlig egenskab ved en fødevare på grund af et indhold i fødevaren, for eksempel indhold af vitamin C, hvis fødevaren samtidig kan have en negativ effekt på sundheden, for eksempel på grund af et højt indhold af sukker.

Ernæringsprofilerne skal bygge på et ernærings- og sundhedsfagligt grundlag og desuden tage hensyn til fødevarekategoriers betydning og rolle i den samlede kost, herunder tage højde for forskelle i kostvaner og forbrugsmønstre i de europæiske medlemsstater.

Ved fastsættelse af profilerne skal Kommissionen anmode Den Europæiske Fødevaresikkerhedsautoritet (EFSA) om at tilvejebringe relevante videnskabelige udtalelser. En udtalelse fra EFSA vedrørende dette er publiceret i 2008³⁷).

Indtil ernæringsprofilerne er etableret, vil Fødevarestyrelsen i konkrete tilfælde kunne afgøre, at en anprisning er egnet til at vildlede på grund af en fødevares samlede ernæringsmæssige status, jf. de generelle vildledningsbestemmelser.

6.5 Særlige restriktioner for alkoholholdige drikkevarer

Anprisningsforordningens artikel 4, stk. 3 og 4.
--

Det er ikke tilladt at anvende sundhedsanprisninger for drikkevarer med et alkoholindhold på over 1,2 % vol. Baggrunden er, at det generelt er vildledende at fremhæve en gavnlig egenskab ved en fødevare, hvis fødevaren har en negativ effekt på sundheden.

For alkoholholdige drikkevarer må der kun anvendes ernæringsanprisninger, der henviser til et lavt alkoholindhold eller reduceret alkohol- eller energiindhold. Kriterier for anvendelse af anprisninger ved-

rørende alkoholindhold, herunder fravær af alkohol, er fortsat nationalt reguleret eller undergivet national praksis. Se afsnit 4.5.

Kosttilskud, der præsenteres i flydende form og indeholder mere end 1,2 % vol. alkohol, betragtes ikke som drikkevarer, og er således ikke omfattet af artikel 4, stk. 3 og 4.

7. Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger

7.1 Næringsdeklaration

Anprisningsforordningens artikel 7

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen

Fødevareinformationsforordningen

Anvendelse af ernærings- eller sundhedsanprisninger i forbindelse med markedsføringen af færdigpakke- de fødevarer medfører, at fødevaren skal næringsdeklareres.

Omfang og udformning af næringsdeklarationen fremgår af næringsdeklarationsreglerne. Reglerne for næringsdeklaration fremgår af næringsdeklarationsbekendtgørelsen (se note 8). Disse regler gælder indtil 13. december 2014, hvor de afløses af reglerne i fødevareinformationsforordningen (se note 21). Man kan også benytte de nye regler vedrørende næringsdeklaration inden den 13. december 2014.

I denne vejledning er valgt alene at henvise til reglerne i fødevareinformationsforordningen, da næringsdeklarationsbekendtgørelsen snart ophæves. Der henvises i øvrigt til vejledning om næringsdeklaration i henhold til fødevareinformationsforordningen³⁸⁾.

Artikel 49 i fødevareinformationsforordningen ændrer artikel 7, stk. 1 og 2, i anprisningsforordningen, så det fremgår, at anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger udløser krav om næringsdeklaration, og at denne skal omfatte den obligatoriske næringsdeklaration: energi, fedt, mættede fedtsyrer, kulhydrat, sukkerarter, protein og salt.

Desuden skal virksomheden deklarere det eller de næringsstoffer, som anprises, og som eventuelt er omfattet af de næringsstoffer, som det er tilladt at supplere den obligatoriske næringsdeklaration med, for eksempel kostfiber. Man skal være opmærksom på, at der er fastsat krav til rækkefølgen af de deklarerede næringsstoffer. For øvrige næringsstoffer eller andre stoffer, som anprises, for eksempel omega-3 fedtsyrer, skal mængden af disse stoffer angives uden for, men i samme synsfelt som næringsdeklarationen. Se eventuelt også Kommissionens spørgsmål og svar dokument vedrørende fødevareinformationsforordningen³⁹⁾.

I henhold til fødevareinformationsforordningen er en række fødevarekategorier undtaget fra den obligatoriske næringsdeklaration, for eksempel tyggegummi, kaffe og the mv. Hvis man imidlertid anvender ernærings- og sundhedsanprisninger på disse fødevarer, for eksempel anpriser tyggegummi som værende ”sukkerfrit”, skal produktet være anført en næringsdeklaration. Dette gælder også, hvis der er tale om en lille pakning.

Generiske reklamer

Ernærings- og sundhedsanprisninger, der benyttes i forbindelse med generiske reklamer, er ikke omfattet af kravet om næringsdeklaration.

Ved generisk reklame forstås reklame for en hel produktkategori og ikke et specifikt produkt. Hvis den generiske reklame er meget tæt knyttet sammen med en konkret virksomheds produkt, kan dette medføre krav om næringsdeklaration. Der bør derfor foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Krav om næringsdeklaration gælder ikke for ikke-færdigpakkede fødevarer, der udbydes til salg til den endelige forbruger eller til storkøkkener, samt for fødevarer, der pakkes ind på salgsstedet på køberens anmodning, eller som er færdigpakket med henblik på at blive solgt straks, jf. artikel 1, stk. 2.

Der kan anvendes nationale regler, indtil der er fastsat harmoniserede regler på dette område.

I Danmark er der ikke fastsat specifikke nationale regler for næringsdeklaration på ikke-færdigpakkede fødevarer. Dog skal virksomheder imidlertid kunne fremvise data og dokumentation, der godtgør, at forordningen er overholdt, jf. artikel 6 i forordningen.

Hvis der er anvendt en ernærings- eller sundhedsanprisning i en reklame for et færdigpakket produkt, medfører dette også et krav om næringsdeklaration på produktet, selv om der ikke er en anprisning på selve mærkningen af produktet.

Næringsdeklaration af kosttilskud

For kosttilskud gælder særlige regler med hensyn til næringsdeklaration.

Disse regler fremgår af kosttilskudsbekendtgørelsen⁴⁰⁾, og de pågældende regler er nærmere beskrevet i kosttilskudsvejledningen⁴¹⁾. I henhold til reglerne skal mængden af de næringsstoffer eller stoffer med en ernæringsmæssig eller fysiologisk virkning, som kosttilskuddet indeholder, anføres i mærkningen. Mængden skal anføres i forhold til den anbefalede daglige dosis. Hvis et næringsstof eller andet stof er anprist, skal dette næringsstof eller andet stof være deklareret.

Tolerancer ved næringsdeklaration

Kommissionen har udarbejdet retningslinjer vedrørende tolerancer⁴²⁾. Disse retningslinjer omfatter også deklaration af kosttilskud.

Ved anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger må den deklarerede værdi ikke afvige fra de niveauer, som der er fastsat i betingelser for anvendelse af de pågældende anprisninger, bortset fra analyseusikkerheden. For eksempel, for ernæringsanprisningen ”lavt indhold af fedt” er der fastsat som betingelse for anvendelse, at indholdet af fedt højst må være 3 g/100 g for faste fødevarer.

Indholdet af fedt i produktet må således ikke overstige 3 g/100 g bortset fra analyseusikkerheden.

Læs mere om retningslinjer for tolerancer og se flere eksempler i Kommissionens vejledning.

7.2 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af ernæringsanprisninger

Anprisningsforordningens bilag

Anprisningsforordningens artikel 9

Ved benyttelse af ernæringsanprisninger skal man være opmærksom på, om der i betingelserne for anvendelse af den pågældende ernæringsanprisning er fastsat krav om supplerende oplysninger, der skal gives. Dette fremgår af kriterierne for de enkelte ernæringsanprisninger.

Eksempelvis skal man ved anvendelse af ernæringsanprisningen ”Light” eller ”Let” angive, hvilke egenskaber der gør fødevaren ”light” eller ”let”.

Ved brug af anprisningen ”Ikke tilsat sukker” skal man - hvis produktet indeholder naturligt forekomme-
de sukkerarter - give følgende erklæring: ”Med et naturligt indhold af sukker”. Se også afsnit 4.

Ligeledes skal man for sammenlignende ernæringsanprisninger, jf. artikel 9, angive forskellen med
hensyn til mængden af et næringsstof og/eller energiværdien.

7.3 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af sundhedsanprisninger

Anpriseringsforordningens artikel 10 og 14

Særligt fastsatte betingelser for anvendelse for individuelle sundhedsanprisninger

Kommissionens gennemførelsesafgørelse om vedtagelse af retningslinjer for gennemførelsen af sær-
lige betingelser for sundhedsanprisninger som fastsat i artikel 10 i Europa-Parlamentets og Rådets
forordning (EF) Nr. 1924/2006 (2013/63/EU)

Sundhedsanprisninger skal være ledsaget af en række oplysninger i mærkningen, eller - hvis der ikke
findes en sådan mærkning - af præsentationen og reklamerne for den pågældende fødevare.

7.3.1 Oplysninger (erklæringer), som skal gives, når der anvendes sundhedsanprisninger

I artikel 10, stk. 2, litra a – d, er angivet følgende krav til oplysninger eller erklæringer, som skal gives,
når der anvendes sundhedsanprisninger:

- a) *En erklæring om betydningen af en varieret og afbalanceret kost og en sund livsstil.*
- b) *Den mængde af fødevaren og det forbrugsmønster, der skal til for at opnå den anpriste gavnlige
virkning.*
- c) *Hvis det er relevant, en erklæring henvendt til personer, der bør undgå at bruge fødevaren.*
- d) *En passende advarsel mod produkter, som kan udgøre en sundhedsrisiko, hvis de indtages i for store
mængder.*

Kommissionen har vedtaget retningslinjer for gennemførelse af de særlige betingelser for sundhedsanpris-
ninger fastsat i artikel 10 (se note 5), og disse retningslinjer indeholder også uddybende forklaring til de
ovennævnte krav til erklæringer og/eller supplerende oplysninger. Der gives mulighed for en vis form for
fleksibilitet i udformning af de nævnte erklæringer, så længe det sikres, at betydningen er den samme.

a) *”En erklæring om betydningen af en varieret og afbalanceret kost og en sund livsstil”*

Denne bestemmelse skal være med til at sikre, at forbrugeren ikke foranlediges til at forbruge sundheds-
anpriste produkter, som et alternativ til en varieret/afbalanceret kost og en sund livsstil.

Indtagelse af fødevaren med sundhedsanprisningen som en del af en varieret og afbalanceret kost er
kun ét aspekt af en sund livsstil. Erklæringen skal således sikre, at den anpriste fødevare ikke fremstår
som værende uundværlig eller af afgørende betydning i forhold til en varieret/afbalanceret kost og sund
livsstil. Dette understøtter også det generelle princip om, at anvendelse af anprisninger ikke må føre til
overdrevent indtag af en fødevare eller gå imod gode kostvaner, jf. forordningens indledende betragtning
nr. 18.

For kosttilskud skal man være opmærksom på, at der stilles krav om at angive ”at kosttilskud ikke
bør træde i stedet for en varieret kost”⁴³). Formålet med denne bestemmelse er på linje med formålet
med erklæringen i artikel 10, stk. 2, litra a). Det er bestemmelsen i kosttilskudsbekendtgørelsen der
skal anvendes, og man behøver ikke supplerende anvende erklæringen i artikel 10, stk. 2, litra a), på
kosttilskud med sundhedsanprisninger.

b) ”*Den mængde af fødevaren og det forbrugsmønster, der skal til for at opnå den anpriste gavnlige virkning*”

Bestemmelsen vedrører de oplysninger, som en fødevarevirksomhedsleder skal give - på grundlag af fødevarens sammensætning - for at sikre, at den anpriste virkning kan opnås. Disse oplysninger kan også være en af de særlige betingelser for anvendelse af en sundhedsanprisning, som er fastsat ved godkendelse af sundhedsanprisningen. Se også afsnit 7.3.3.

Bestemmelsen skal sikre, at forbrugeren ved enhver anvendelse af sundhedsanprisninger informeres fyldestgørende om, hvor meget af den pågældende fødevarer der kræves, og hvordan fødevaren bør indtages i løbet af dagen. Det skal blandt andet oplyses, om den anpriste virkning kan formodes at ville opnås, blot fødevaren indtages én gang om dagen, eller om fødevaren bør indtages flere gange i løbet af en dag.

Man skal også være opmærksom på, at disse oplysninger ikke må tilskynde til eller billige overdrevent forbrug af en fødevarer, jf. artikel 3, stk. 2, litra c). Kan dette krav opfyldes, må sundhedsanprisningen anvendes.

c) ”*Hvis det er relevant, en erklæring henvendt til personer, der bør undgå at bruge fødevaren*”

d) ”*En passende advarsel mod produkter, som kan udgøre en sundhedsrisiko, hvis de indtages i for store mængder*”

Disse to sidstnævnte mærkningskrav (c og d) vil som udgangspunkt fremgå af de betingelser og restriktioner, som er knyttet til de godkendte sundhedsanprisninger. Det kan dog ikke udelukkes, at det i andre tilfælde kan være nødvendigt at tage højde for dette krav.

Man skal også være opmærksom på eventuelle supplerende mærkningskrav, som er gældende i henhold til andre bestemmelser, der specifikt gælder for bestemte fødevarekategorier. Alle sådanne krav er kumulative, og virksomhedslederne skal overholde alle relevante bestemmelser vedrørende fødevarer og anprisninger.

Fødevarevirksomhedslederne skal leve op til deres ansvar i henhold til den generelle fødevarelovgivning og opfylde det grundlæggende krav om, at de skal markedsføre fødevarer, der er sikre og ikke er sundhedsskadelige, og kunne stå inde for de erklæringer, de gør brug af.

Ovenfor nævnte oplysninger skal fremgå af mærkningen af fødevaren eller, hvis der ikke findes en sådan mærkning, af præsentationen af og reklame for fødevaren.

Forståelse af ”*mærkning*” omfatter mere end det, der er angivet på selve pakningen, jf. definition på ”mærkning” i mærkningsdirektivet (og fødevareinformationsforordningen), der henviser til ”*angivelser, oplysninger, fabriks- eller varemærker, billeder eller symboler, som vedrører en fødevarer, og som er anført på emballager, dokumenter, skilte, etiketter eller halsetiketter af enhver art, der ledsager eller henviser til denne fødevarer*”.

EU-lovgivningen indeholder en definition af ”reklame” (se afsnit 2), men ikke af ”præsentation”. ”Præsentation” skal derfor forstås i lyset af den forklaring, der gives i mærkningsdirektivet og fødevareinformationsforordningen, der henviser til fødevarers præsentationsmåde, især deres form, udseende eller emballage, de materialer, der anvendes til emballage, den måde, hvorpå fødevarerne er arrangeret, samt de forhold, hvorunder de udstilles.

Sondringen mellem ”mærkning” og ”reklame” er, at ”mærkning” er knyttet til leveringen af fødevaren til den endelige forbruger, mens ”reklame” handler om bestræbelser fra fødevarevirksomhedslederens side på at fremme salget af fødevaren.

Generiske reklamer

Hvis for eksempel en sundhedsanprisning anvendes i en generisk reklame for en fødevare (for eksempel olivenolie, mejeriprodukter, kød osv.), hvor anprisningen ikke kædes sammen med et specifikt produkt, som ville være forsynet med ”mærkning”, skal de obligatoriske oplysninger også gives i ”reklamen” for og ”præsentationen” af den pågældende fødevare.

Hvis der for eksempel er angivet en sundhedsanprisning for en hel fødevarekategori på et skilt eller i en reklame, skal de obligatoriske oplysninger være på skiltet eller i reklamen.

Ikke-færdigpakkede fødevarer

I artikel 1, stk. 2, i anprisningsforordningen er der fastsat en undtagelse for uindpakkede fødevarer, der udbydes til salg til den endelige forbruger eller til storkøkkener, og fødevarer, der pakkes ind på salgsstedet på køberens anmodning, eller som er færdigpakket med henblik på at blive solgt straks. Når denne undtagelsesbestemmelse finder anvendelse, er de obligatoriske oplysninger, der er omhandlet i artikel 10, stk. 2, litra a) og b), ikke påkrævet. De oplysninger, der er påkrævet i henhold til artikel 10, stk. 2, litra c) og d), skal til gengæld altid gives.

Fjernsalg

Af fødevareinformationsforordningens artikel 12 fremgår, at forbrugerne altid skal have de obligatoriske oplysninger, når de træffer beslutning om køb af en fødevare. Af samme forordnings artikel 14, som omhandler fjernsalg, fremgår, at forbrugeren skal have adgang til de obligatoriske oplysninger, inden købet afsluttes. Ved fjernsalg (fødevarer, der udbydes til salg ved fjernkommunikationsteknikker), hvor der er begrænset adgang til ”mærkning”, skal de obligatoriske oplysninger tages med i præsentationen af og reklamer for fødevaren og fremgå af støttematerialet for fjernsalget, uanset om der er tale om et websted, et katalog, en folder, et brev eller andet.

Supplerende oplysninger på mærkningen eller i reklamen? Eller begge dele?

Nedenfor er givet en række eksempler på forskellige situationer, og hvor de supplerende oplysninger kræves angivet:

- Hvis der er en sundhedsanprisning på mærkningen af et produkt, skal der også være de pågældende erklæringer, jf. artikel 10, stk. 2, litra a-d på mærkningen af produktet.
- Hvis der er en sundhedsanprisning i en reklame, men hvor der ikke er en sundhedsanprisning på selve produktet (færdigpakket produkt), skal erklæringerne fremgå af reklamen. Erklæringerne er knyttet til de specifikke anprisninger, og det vil derfor ikke være aktuelt at angive erklæringer, uden at der er anvendt en anprisning.
- Hvis der er anvendt sundhedsanprisninger i generiske reklamer, det vil sige reklamen er ikke relateret til specifikke produkter, for eksempel ”havregryn”. Her skal erklæringerne i alle tilfælde være i reklamen. Ellers kan forbrugeren ikke tilegne sig de nødvendige oplysninger idet det ikke kan forventes, at alle eventuelle produkter (for eksempel alle mærker af havregryn) har anprisningen på produktet.
- Hvis sundhedsanprisningen findes både i reklame (for specifikt produkt og ikke generisk) og samtidig også findes på selve produktet, vurderes, at det er tilstrækkeligt at have erklæringerne på selve produktet. Herved kan forbrugeren tilegne sig de nødvendige oplysninger ved selve købet af produktet. Se dog særlige krav ved fjernsalg.

7.3.2 Supplerende mærkningskrav ved anvendelse af ”reduceret risiko for sygdom” anprisninger

Ved benyttelsen af anprisninger om en reduceret risiko for sygdom (artikel 14, stk. 1, litra a) skal der angives, at den sygdom, som anprisningen vedrører, kan skyldes mange risikofaktorer, og at en ændring af en af disse risikofaktorer ikke nødvendigvis har en gavnlig virkning.

For denne bestemmelse gælder også, at hvis der ikke findes en mærkning, skal oplysningen fremgå af præsentation eller reklamer.

7.3.3 Oplysningskrav angivet i særlige betingelser for anvendelse

For en række sundhedsanprisninger kan der være fastsat særlige krav til, hvilke oplysninger eller advarsler, som skal gives forbrugeren, for i det hele taget af kunne benytte de pågældende anprisninger. Dette fremgår af de specifikke betingelser for anvendelse eller særlige begrænsninger for anvendelse af de pågældende sundhedsanprisninger.

For eksempel kan anprisningen ”Indtagelse af pectiner med et måltid bidrager til at begrænse blodsukkerstigningen efter måltidet” kun anvendes, hvis forbrugerne informeres om, at den gavnlige effekt opnås ved indtagelse af 10 g pectiner, som en del af måltidet. For denne anprisning skal også advares om, at der kan være en kvælningsrisiko for personer med synkebesvær eller ved indtagelse uden samtidig indtagelse af tilstrækkelige mængder væske, og at det tilrådes at indtage stoffet sammen med rigelige mængder vand for at sikre, at stoffet når ned i mavesækken.

Disse oplysninger skal i alle tilfælde være på det konkrete produkt, hvor anprisningen også er anvendt. Hvorvidt oplysningerne også skal være i reklamen følger som udgangspunkt de samme principper som nævnt ovenfor for de påkrævede erklæringer.

Hvis sundhedsanprisningen benyttes for en ikke-færdigpakket fødevarer, skal den forbrugerinformation, som kræves ifølge de specifikke betingelser for anvendelse, også være til stede.

Hvis sundhedsanprisningen gives mundtligt, skal de påkrævede forbrugeroplysninger gives ved samme lejlighed. Hvis sundhedsanprisningen fremgår af skilt eller andet skriftligt materiale tilknyttet produktet, skal supplerende forbrugerinformation fremgå heraf.

8. Overgangsbestemmelser

Anprisningsforordningen indeholder flere overgangsforanstaltninger, som beskrevet i artikel 28 i forordningen. Formålet med disse er at sikre, at fødevarer med ernærings- og sundhedsanprisninger, som forud for anprisningsforordningens ikrafttræden lovligt har været bragt i omsætning, men som ikke overholder anprisningsforordningens bestemmelser, udfases gradvist over en årrække.

Da forordningen har fundet anvendelse siden juli 2007 er overgangsfristen for flere af de omhandlede fødevarer eller anprisninger udløbet. I dette afsnit omtales de anprisninger, som fortsat er omfattet af visse overgangsbestemmelser.

De relevante anprisninger kan anvendes, hvis anprisningerne har været lovligt anvendt inden den angivne tidsperiode. De enkelte medlemslande kan i overgangsperioden afvise ernærings- og sundhedsanprisninger, som er tilladt i andre lande, hvis de ikke er i overensstemmelse med landets nationale regler.

Overgangsbestemmelserne skal forstås indskrænkende for den pågældende medlemsstat, som har tilladt anprisningerne, og er ikke en åbning for, at anprisninger, som har været tilladt i en eller flere medlemsstater, skal kunne tillades i alle andre medlemsstater.

8.1 Ernæringsanprisninger

Det er tilladt at anvende de ernæringsanprisninger, der er godkendt og listet i anprisningsforordningens bilag. Der er ikke længere nogen overgangsfrist til at benytte andre ernæringsanprisninger end dem, der er i bilaget.

Ernæringsanprisninger i form af nationale ”ernæringsmærker” er fortsat tilladt, hvis de er blevet notificeret til Kommissionen inden 31. januar 2008. Dette fremgår af artikel 28, stk. 4, i anprisningsforordningen. Kommissionen kan herefter vedtage en beslutning om godkendelse af disse ernæringsanprisninger. Hvis Kommissionen beslutter ikke at godkende de notificerede nationale ernæringsmærker, vil de fortsat kunne anvendes indtil 12 måneder efter vedtagelse af Kommissionens beslutning.

Fødevarestyrelsen notificerede ”Spis mærket” til Kommissionen inden den fastsatte dato og har efterfølgende notificeret Nøglehulsmærket, som afløser for ”Spis mærket”. Nøglehulsmærket er således omfattet af den nævnte overgangsbestemmelse. Se afsnit 4.6.

8.2 Sundhedsanprisninger

Kun godkendte sundhedsanprisninger må anvendes. Dette fremgår af anprisningsforordningens artikel 10.

For sundhedsanprisninger omfattet af artikel 13 har der dog været visse overgangsbestemmelser gældende, jf. anprisningsforordningens artikel 28, stk. 5 og 6, indtil etablering af artikel 13 listen.

Da etableringen af artikel 13 listen endnu ikke er helt komplet, er der fortsat nogle overgangsforanstaltninger gældende. Dette er forklaret nærmere nedenfor.

8.2.1 Artikel 13 - sundhedsanprisninger

Kommissionen besluttede i 2011 at lade godkendelsesprocessen foregå i to etaper, således man først behandlede alle de sundhedsanprisninger, som vedrører fødevarer, næringsstoffer og andre stoffer, og dernæst sundhedsanprisninger vedrørende planter eller plantestoffer (botanicals).

For en delmængde af de mange forslag til sundhedsanprisninger (artikel 13 processen), som er blevet forelagt EFSA til vurdering, er vurderingerne i EFSA samt godkendelsesprocessen i Kommissionen således ikke afsluttet. Disse anprisninger er fortsat omfattet af overgangsbestemmelserne. Det handler primært om anprisninger vedrørende planter og plantestoffer (botanicals), men også enkelte sundhedsanprisninger vedrørende andre fødevarer, næringsstoffer eller andre stoffer, hvor EFSA har konkluderet, at der er tilstrækkelig videnskabelig evidens, men hvor Kommissionen endnu ikke har taget stilling til, om de skal godkendes. Dette gælder blandt andet for en række anprisninger vedr. koffein, som er i ”venteposition”, begrundet i, at EFSA skal se nærmere på de sikkerhedsmæssige forhold.

Det er kun de anprisninger, som fortsat er med i godkendelsesprocessen, som er omfattet af overgangsbestemmelserne. Anprisninger, som er blevet forelagt EFSA, men hvor ”ansøgningen” er blevet trukket tilbage, er ikke længere omfattet af overgangsbestemmelserne.

På Kommissionens hjemmeside finder man oplysninger om, hvilke anprisninger (angivet i form af ID numre), som fortsat er omfattet af overgangsbestemmelserne.

For så vidt angår sundhedsanprisninger, som der er ansøgt om at få godkendt, jf. artikel 13 stk. 5, er disse som udgangspunkt ikke omfattet af overgangsbestemmelserne. Da ansøgningsprocessen som omtalt i artikel 13, stk. 5 (ansøgning om at få tilføjet flere sundhedsanprisninger til artikel 13 listen) blev påbegyndt inden artikel 13 listen blev etableret, vil der for disse anprisninger også være visse overgangsforanstaltninger, jf. artikel 28, stk. 5 og 6. Det er dog kun de anprisninger, som der er indgivet

ansøgning om inden etablering af artikel 13 listen – det vil sige inden 14. december 2012 – som fortsat kunne være omfattet af overgangsbestemmelserne.

Overgangsbestemmelsen gælder, indtil EU-godkendelsen foreligger. Når sundhedsanprisninger, som har været omfattet af overgangsbestemmelserne ikke bliver godkendt, vil det fremgå af de pågældende retsakter, hvorvidt der eventuelt gives en frist på 6 måneder, inden de pågældende anprisninger skal være helt fjernet fra markedet.

For de sundhedsanprisninger, som er ikke er blevet godkendt i artikel 13 – godkendelsesprocessen, har der også i praksis været givet en frist på 6 måneder, selv om dette ikke fremgår af artikel 28, stk. 5. Dette er forklaret ved, at artikel 13 listen – og ændringerne til denne, jf. artikel 13, stk. 3, først finder anvendelse 6 måneder efter ikrafttræden.

Som følge af den seneste ændring af artikel 13 listen⁴⁴⁾ vil der efter 14. januar 2014 ikke længere være nogen ikke-godkende anprisninger vedrørende fødevarer, næringsstoffer eller andre stoffer (som har været omfattet af godkendelsesprocessen, jf. artikel 13, stk. 3), som er omfattet af overgangsbestemmelserne.

8.2.2 Artikel 14 - sundhedsanprisninger

Der er ingen overgangsbestemmelser for sundhedsanprisninger, som er omfattet af artikel 14, stk. 1, litra a.

Anprisninger, der henviser til ”en reduceret risiko for sygdom” - det vil sige anprisninger vedrørende reduktion af en risikofaktor for udvikling af sygdom - har ikke været tilladt at anvende inden anprisningsforordningens ikrafttræden, og er derfor ikke omfattet af overgangsbestemmelser.

For sundhedsanprisninger, der henviser til børns udvikling og sundhed (artikel 14, stk. 1, litra b), er visse anprisninger omfattet af overgangsbestemmelser. Dette omfatter de anprisninger, for hvilke der er blevet indgivet en ansøgning inden 19. januar 2008, og hvor godkendelsesprocessen endnu ikke er afsluttet. Dette fremgår af artikel 28, stk. 6. Afgrænsningen mellem forordningens artikel 13 og 14, for så vidt angår anprisninger rettet mod børn, er uddybet i Kommissionens vejledning af 14. december 2007. Se også afsnit 3.

8.2.3 Overgangsbestemmelsernes betingelser skal være overholdt

Som nævnt indledningsvist i dette afsnit er overgangsforanstaltninger en mulighed til fortsat at kunne være på markedet. En forudsætning herfor er, at de har været lovligt anvendt tidligere.

At en sundhedsanprisning er omfattet af overgangsbestemmelserne medfører ikke automatisk, at fødevarer må være på markedet. I artikel 28, stk. 5, er det eksempelvis gjort klart, at det er på virksomhedens ansvar, hvis de vil anvende de pågældende anprisninger, og at anprisningerne kun kan anvendes, hvis anprisningsforordningens bestemmelser og gældende national lovgivning er overholdt.

Eksempel hvis der måtte være sundhedsanprisninger omhandlende nedsat sultfølelse eller øget mæthedss fornemmelse ”on hold”, vil disse anprisninger ikke kunne anvendes for slankekostprodukter, før disse anprisninger er godkendt. Disse anprisninger var forbudt for slankekostprodukter før 1. juli 2007, jf. slankekostdirektivet⁴⁵⁾.

Det er således virksomhedernes ansvar at sikre, at anprisningerne er i overensstemmelse med forordningens regler, samt at anden gældende lovgivning, herunder forbud mod anprisninger, som refererer til sygdom eller sygdomsrisiko, mv., er overholdt.

For at være i overensstemmelse med forordningen skal anprisningerne blandt andet være tilstrækkeligt videnskabeligt dokumenterede. Anprisningerne skal også være tilstrækkeligt specifikke til, at man kan foretage en videnskabelig vurdering af, hvorvidt der er en tilstrækkelig dokumenteret sammenhæng mellem fødevarer og effekt. De sundhedsanprisninger, som vedrører planter, og hvor EFSA allerede har foretaget en vurdering og konkluderet, at der ikke foreligger tilstrækkelig videnskabelig dokumentation, eller at anprisningerne af andre grunde ikke er i overensstemmelse med reglerne, er ikke i overensstemmelse med forordningen.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at det er en forudsætning for at benytte anprisninger "on hold", at de er i overensstemmelse med anprisningsforordningen. Det er virksomhedens ansvar, at deres dokumentation for anprisningen tager stilling til ny afgørende viden, der udfordrer sandhedsværdien af den benyttede anprisning. Det gælder uanset, om den bagvedliggende ansøgning er "on hold". EFSA's afvisning af dokumentationen, er afgørende ny viden - uanset, at Kommissionen ikke har taget stilling til EFSA's afvisning. (Sag 21043 af 4. september 2013)

Med hensyn til brug af uspecifikke sundhedsanprisninger, inden artikel 13 listen blev etableret, blev det for så vidt angår fortolkning af artikel 10, stk. 3, konkluderet, at en uspecifik sundhedsanprisning kunne anvendes, hvis der blev tilknyttet en specifik sundhedsanprisning, der faldt ind under anvendelsesområdet for artikel 13.

Det samme princip vil være gældende for de sundhedsanprisninger, som fortsat er omfattet af overgangsbestemmelserne, jf. artikel 28, stk. 5 og 6.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag konkluderet, at artikel 10, stk. 3 er gældende i overgangsperioden (indtil artikel 13 listen bliver etableret). I overgangsperioden kan man tillade, at man tilknytter en specifik sundhedsanprisning, som falder ind under anvendelsesområdet for artikel 13. Hvis dette ikke var muligt, ville anvendelsen af uspecifikke sundhedsanprisninger være meget begrænset (kun for artikel 14), indtil artikel 13 listen er etableret. (Sag 15371 af 5. juli 2012)

8.3 Varemærker og handelsbetegnelser

Varemærker eller handelsbetegnelser, der ikke lever op til betingelserne i forordningen, men som lovligt har været anvendt på markedet før den 1. januar 2005, kan anvendes frem til den 19. januar 2022, jf. overgangsbestemmelsen i forordningens artikel 28, stk. 2.

De betingelser, der blandt andet tænkes på, er kravet om, at varemærker, handelsbetegnelser eller fantasinavne kan anvendes, hvis de ledsages af en beslægtet ernærings- eller sundhedsanprisning, som er i overensstemmelse med reglerne. "Fantasinavne" er ikke omfattet af denne overgangsordning, med mindre de kan betragtes som varemærker eller handelsbetegnelser. Efter 19. januar 2022 kan de pågældende varemærker eller handelsbetegnelser kun anvendes, hvis der tilknyttes en godkendt relateret ernærings- eller sundhedsanprisning. Se mere under afsnit 3.3.

Det er en forudsætning for ovenstående, at anvendelsen af varemærket eller handelsbetegnelsen var lovlig før 1. januar 2005. For eksempel vil et varemærke, som angiver eller indikerer en sygdomsforebyggelse mv., eller som giver anledning til at vildlede forbrugerne, være i strid med gældende regler, og dermed også have været i strid med gældende regler inden 1. januar 2005.

Ligeledes er det en forudsætning, at varemærket ikke er i strid med anprisningsforordningens bestemmelser i artikel 12, for eksempel angivelse af hastighed eller omfang af vægttab, eller henvisning til anbefaling fra læger. Dette var også i strid med fødevarelovgivningen inden ikrafttræden af anprisningsforordningen.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag vedrørende et varemærke på en modernælk-serstatning afgjort, at et varemærke, som indikerer en ernæringsanprisning, som ikke er tilladt i henhold til lovgivningen (modernælkserstatningsbekendtgørelsen) ikke er omfattet af overgangsbestemmelsen i artikel 28, stk. 2. (Sag 11165/1373 af 10. februar 2012)

Begrebet "handelsbetegnelse" er ikke nærmere defineret i anprisningsforordningen, og begrebet er endvidere ikke et almindeligt anvendt begreb i fødevarelovgivningen. Det har dog stået klart under forhandlingerne, at det ikke omfatter ethvert navn eller fantasinavn for en fødevare, jf. forskellen mellem artikel 1, stk. 3 og artikel 28, stk. 2.

Overgangsordningen i anprisningsforordningens artikel 28, stk. 2, har til formål at beskytte varemærker, som af forbrugerne er blevet kendt på markedet under et bestemt navn inden 1. januar 2005, og som i modsat fald ville være omfattet af forordningen. For at give lederne af fødevarevirksomhederne tid til at omstille sig, er der i artikel 28, stk. 2, givet en lang overgangsordning for produkter med varemærker og handelsbetegnelser, der fandtes inden den 1. januar 2005, idet disse har en stor værdi for virksomhederne.

Der er ikke med ordet "handelsbetegnelse" i anprisningsforordningens artikel 28, stk. 2, et ønske om en videre anvendelse af overgangsordningen, udover hvad der følger af den danske varemærkeret. Handelsbetegnelser er således en delmængde af den danske definition på et varemærke, som både kan omfatte ord, ordforbindelser, bogstaver, tal, figurer, afbildninger samt varens form, udstyr eller emballage.

Hensigten med både at angive varemærke og handelsbetegnelse er at gøre udtrykkeligt opmærksom på, at det ikke kun er symboler og mærker, der er omfattet af overgangsordningen, men også ord og handelsbetegnelser. Til støtte herfor kan der henvises til, at der i den engelske udgave af forordningen anvendes begreberne "trademark" og "brand name".

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter har i en konkret sag afgjort, at for at kunne falde ind under overgangsbestemmelserne er det afgørende, om der foretages tale om en beskyttet betegnelse i form af et varemærke eller handelsbetegnelse inden den 1. januar 2005. Virksomheden skal kunne dokumentere, at der er opnået immateriel beskyttelse.

Det er Patent og Varemærkestyrelsen, som har kompetence til at træffe afgørelse om, hvorvidt der foreligger en egentlig varemærkeretlig beskyttelse. For at kunne vurdere, om anprisningerne er omfattet af overgangsbestemmelsen i anprisningsforordningen, er det fødevaremyndigheden, som skal vurdere, om der foreligger tilstrækkelige holdepunkter for, at produktnavnene er omfattet af overgangsbestemmelsen qua en varemærkeretlig eller anden immateriel beskyttelse. (Sag 18842 af 5. august 2013 og 8150/1013 af 14. april 2011)

EU-dom – C-299/12

Dommen konkluderer, at det ikke er produktet, som er undtaget fra anprisningsforordningens bestemmelser, med alene det pågældende varemærke, såfremt den er beskyttet som et sådant varemærke eller en sådan betegnelse i henhold til den anvendelige lovgivning. Det tilkommer den nationale ret under hensynstagen til de faktiske og retlige omstændigheder, der karakteriserer den sag, der verserer for den, at efterprøve, om en sådan meddelelse er et varemærke eller en handelsbetegnelse, der er beskyttet således.

Som udgangspunkt skal lovlige udenlandske varemærker anerkendes i Danmark. Dog kan et varemærke, som ikke vurderes at være vildledende for forbrugerne i en medlemsstat, alligevel være vildledende i en anden medlemsstat, eksempelvis som følge af anden kutyme etc. I sådanne tilfælde kan de generelle vildledningsregler finde anvendelse, og der kan eventuelt kræves ommærkning af produktet.

Afgørelse:

Fødevareministeriets Klagecenter* har i en konkret sag afgjort, at betegnelsen ”detox” er en uspecifik sundhedsanprisning, som ikke er ledsaget af en specifik beslægtet godkendt sundhedsanprisning. Der er ikke fremlagt tilstrækkelig dokumentation på at produktet har en afgiftende effekt, og anprisningen er således vildledende, jf. fødevareforordningens artikel 16. Fødevareforordningens artikel 16 var gældende forud for den 1. januar 2005, og da den omhandlende anprisning ikke var lovlig forud for denne dato, kunne den heller ikke have været benyttet lovligt indtil den 19. januar 2022 i medfør af overgangsbestemmelsen i artikel 28, stk. 2 i anprisningsforordningen. (Sagsnr. 259, dateret 10. juni 2010)

*På daværende tidspunkt Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager

Man skal også være opmærksom på, at selv om et varemærke vurderes at være lovligt, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at produktet eller produkterne markedsført under dette varemærke er lovlige. Et produkt markedsført under varemærket ”XX”, hvor varemærket var lovligt før 2005 og dermed under overgangsbestemmelse i artikel 28, stk. 2, kan eventuelt have et indhold, der medfører at selve produktet er ulovligt.

8.4 Ernæringsprofiler

Ernæringsprofilerne skulle have været etableret senest den 19. januar 2009, men er fortsat ikke etableret.

Når ernæringsprofilerne er etableret vil der blive givet en overgangsperiode på 24 måneder, således at fødevarevirksomhederne kan tilpasse sig de nye regler.

9. Ophævelse af administrative forskrifter

Vejledning nr. 9175 af 20. maj 2008 om anprisninger bortfalder.

Fødevarestyrelsen, den 27. juni 2014

ELSE MOLANDER

- 1) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 107/2008 af 15. januar 2008, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 109/2008 af 15. januar 2008, Kommissionens forordning (EU) Nr. 116/2010 af 9. februar 2010 og Kommissionens forordning (EU) Nr. 1047/2012 af 8. november 2012.
- 2) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) 2000/13 af 20. marts 2000 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler samt om reklame for sådanne levnedsmidler (med senere ændringer).
- 3) Bekendtgørelse nr. 1308 af 14. december 2005 om mærkning m.v. af fødevarer (med senere ændringer).
- 4) Guidance on the implementation of Regulation No 1924/2006 on nutrition and health claims made on foods. Conclusions of the Standing Committee on the Food Chain and Animal Health, 14 December 2007.
- 5) Kommissionens gennemførelsesafgørelse af 24. januar 2013 om vedtagelse af retningslinjer for gennemførelsen af særlige betingelser for sundhedsanprisninger som fastsat i artikel 10 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006 (2013/63/EU).
- 6) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovgivningen om oprettelse af De Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarer sikkerhed.
- 7) Rådets direktiv af 24. september 1990 om næringsdeklaration af levnedsmidler (90/496/EØF).
- 8) Bekendtgørelse nr. 910 af 24. september 2009 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede levnedsmidler.
- 9) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og (EF) nr. 1234/2007.
- 10) Rådets direktiv 80/777/EØF af 15. juli 1980 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om udvinding og markedsføring af naturligt mineralvand (med senere ændringer).
- 11) Bekendtgørelse nr. 1015 af 10. december 2003 om naturligt mineralvand, kildevand og emballeret drikkevand (med senere ændringer).
- 12) Bekendtgørelse nr. 116 af 31. januar 2014 om moderniseringsstatninger og tilskudsblandinger til spædbørn og småbørn (med senere ændringer).
- 13) Kommissionens direktiv (EF) 2006/141 af 22. december 2006 om moderniseringsstatninger og tilskudsblandinger til spædbørn og småbørn (med senere ændringer).
- 14) Jf. bilag VII, del IV i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.
- 15) Bekendtgørelse nr. 2 af 4. januar 2013 om mælkeprodukter m.v.
- 16) Jf. bilag VII, del VII i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter.
- 17) Bekendtgørelse nr. 663 af 11. juni 2013 om fødevarer til særlige medicinske formål.
- 18) Bekendtgørelse af varemærkeloven, Lovbekendtgørelse nr. 109 af 24. januar 2012.
- 19) Kommissionens forordning (EU) Nr. 907/2013 af 20. september 2013 om fastlæggelse af reglerne for anmodninger vedrørende brugen af generiske betegnelser (benævnelser).
- 20) Kommissionens forordning (EF) Nr. 41/2009 af 20. januar 2009 vedrørende sammensætning og mærkning af fødevarer, der er egnede til personer med glutenintolerans.
- 21) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevarerinformation til forbrugerne, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006 og (EF) Nr. 1925/2006 og om ophævelse af Kommissionens direktiv 87/250/EØF, Rådets direktiv 90/496/EØF, Kommissionens direktiv (EF) 1999/10, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) 2000/13, Kommissionens direktiv (EF) 2002/67 og 2008/5 og Kommissionens forordning (EF) Nr. 608/2004.
- 22) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) Nr. 609/2013 af 12. juni 2013 om fødevarer bestemt til spædbørn og småbørn, fødevarer til særlige medicinske formål og kosterstatning til vægtkontrol og om ophævelse af Rådets direktiv 92/52/EØF, Kommissionens direktiv 96/8/EF, 1999/21/EF, 2006/125/EF og 2006/141/EF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/39/EF og Kommissionens forordning (EF) nr. 41/2009 og (EF) nr. 953/2009.
- 23) Guidelines for use of nutrition and health claims, Codex Alimentarius Commission, CAC/GL 23-1997 (med senere ændringer).
- 24) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/12/EU af 19. april 2012 om ændring af Rådets direktiv 2001/112/EF om frugtsaft og visse lignende produkter bestemt til konsum.
- 25) Bekendtgørelse nr. 160 af 11. marts 2003 om indhold af transfedtsyrer i olier og fedtstoffer m.v. (med senere ændringer).
- 26) Vejledning nr. 9017 af 14. januar 2013 om mærkning af fødevarer – Januar 2013.
- 27) Bekendtgørelse nr. 913 af 4. juli 2013 om anvendelse af Nøglehulsmærket.
- 28) Vejledning nr. 9350 af 5. juli 2013 om anvendelse af Nøglehulsmærket.
- 29) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/46/EF af 10. juni 2002 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om kosttilskud (med senere ændringer).
- 30) Bekendtgørelse nr. 1440 af 15. december 2009 om kosttilskud.
- 31) Kommissionens forordning (EU) Nr. 432/2012 af 16. maj 2012 om fastlæggelse af en liste over andre tilladte sundhedsanprisninger af fødevarer end dem, der henviser til en reduceret risiko for sygdom og til børns udvikling og sundhed.
- 32) Kommissionens direktiv 2006/125/EF af 5. december 2006 om forarbejdede levnedsmidler baseret på cerealier og babymad til spædbørn og småbørn (kodificeret udgave).
- 33) Bekendtgørelse nr. 1100 af 16. november 2012 om forarbejdet børnemad til spædbørn og småbørn.
- 34) Kommissionens forordning (EF) Nr. 353/2008 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende ansøgninger om godkendelse af sundhedsanprisninger, jf. artikel 15 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006.
- 35) Scientific and technical guidance for the preparation and presentation of the application for authorisation of a health claim. Opinion of the Scientific Panel on Dietetic Products, Nutrition and Allergies, adopted on 6 July 2007, EFSA Journal (2007) 530, 1-44.
- 36) Fødevarerstyrelsens generelle kontrolvejledning, Fødevarerstyrelsens hjemmeside (www.fvst.dk).
- 37) The setting of nutrient profiles for foods bearing nutrition and health claims pursuant to Article 4 of the Regulation (EC) No 1924/2006 - Scientific Opinion of the Panel on Dietetic Products, Nutrition and Allergies, EFSA Journal (2008) 644, 1-44.
- 38) Vejledning om næringsdeklaration af fødevarer i henhold til Forordning (EU) nr. 1169/2011 om fødevarerinformation til forbrugerne.
- 39) Spørgsmål og svar vedrørende anvendelsen af forordning (EU) Nr. 1169/2011 om fødevarerinformation til forbrugerne, dateret 31. januar 2013.
- 40) Jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 1440 af 15. december 2009 om kosttilskud.
- 41) Vejledning nr. 9050 af 8. februar 2013 om kosttilskud.
- 42) Europa-Kommissionens vejledning til brug for myndigheders kontrol med overholdelse af EU-lovgivningen med hensyn til fastsættelse af tolerancer for næringsstofværdier angivet på etiketter.
- 43) Jf. artikel 6, stk. 3, litra d, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) 2002/46 af 10. juni 2002 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om kosttilskud.
- 44) Kommissionens forordning Nr. 1018 af 23. oktober 2013 om ændring af Forordning (EU) Nr. 432/2012 om fastlæggelse af en liste over andre tilladte sundhedsanprisninger af fødevarer end dem, der henviser til en reduceret risiko for sygdom og til børns udvikling og sundhed.

- ⁴⁵⁾ Kommissionens direktiv (EF) 96/8 af 26. februar 1996 om levnedsmidler til anvendelse i energifattige diæter med henblik på vægttab, som ændret ved Kommissionens direktiv (EF) 2007/29 af 30. maj 2007.